

- nobis quandoque à lege indulgetur, vt in causis electionum, postulationum, dignitatum, personatum, officiorum, canonicatum, prebendarum, decimarum, matrimonii, visurarum. Clem. dispendiosam, de iudic. ac etiam in inquisitionibus hæresis, in quibus seruare ordinem esset inuoluntate. cap. ad nostram, extra de iureiur. Eadem è quoque facultas procedendi extra ordinem quandoque rescripto Principis nobis concedi solet in his, in quibus alias de iure tenemur secundum ordinem procedere. Soletq. Princeps rescribere, vt summarie causa discutiatur, & requiraturque
- 6 de hoc specialis mentio in ipso Principis rescripto, quod signaturæ extensionem vocamus, Clem. sæpe. de verbo. significat. aded vt si in corpore supplicationis hoc exprimeretur, & non in signatura Principis, non videretur concessa hæc facultas, tametsi expressa esset in corpore, & Princeps rescriberet, Audiatur vt petitur. Sed desiderat expressionem de hoc in ipsa signaturæ extensione, vtpote, Audiatur summarie, & prout petitur, alias conferetur negatus summarius processus, expressisset enim Pont. si voluisset. c. ad audientiam, de decimis, Rot. decil. 466. nota in commissione. in anti. & 351. si in commissione impetrata, in non. Vt sum, quicquid dicat à Princeps* licet possit suo rescripto
- 7 multa substantialia iudicii, quæ sunt iuris postui tollere, vt litis contestationem, libelli ac articulorum dationem, & pro illis, & similibus dilationes, non tamè potest à partis vocatione dispensare, idq. Doct. dicunt, quod vocatio partis sit iuris diuini, moniti eo exemplo quod ipse Deus antequam iudicaret Adam à paradiso terrestri, prius vocauit ipsum. c. pastoralis, de senten. & re iud. in cle. Nos aliter dicimus, quia si vocatio, & partis præsentia deficiat, deficit notio ac discussio causæ, quæ corpus est, & substantialia iudicii, vt nostra definitio supra docet, quæ diximus, iudicium esse causæ discussionem cum cunctarum personarum interuentu, & satis est quod interueniant vel è vel f. c. f. c. f. c. t. aut contingit pluribus modis, in vtraque persona rei vel actoris communiter vigore citationis, & quia citatus, & cōcurrens in sui odium reputatur pro præsentia ad text. & nota. per Bal. ibi in iuth. quæ in provincia. in fi. C. vbi de cri. ag. op. sine citatione contingit in persona actoris

ris quando de notorio ageretur facto, vel crimine vel al-
 liis per viam generalis, vt in c. bona, de electio. vel spe-
 cialis inquisitionis, vt in c. qualiter, el. 1. de accu. Vtroque
 enim casu fama repræsentat actorem, & eius vices gerit,
 c. accedens, de accusat.

- 9 Nunc *ad tertiam redeamus iudicii diuisionem, quod ra-
 tione quantitatis quadruplex est, gl. c. 1. de lib. oblat. Specul.
 de iud. in fin. Quandoque est vniuersale, vt cum peti-
 mus vniuersum ius, vtpote bonorum possessionem vel hæ-
 reditatem. l. prima, ff. de rei vendicat. l. sed si §. fin. ff. de pe-
 tit. hæredit. Spec. de iud. 1. parte, ab hoc genere non longe
 distat beneficii ecclesiastici petitio, & iudicium ipsum be-
 neficiale, Innoc. c. conquirente, de off. ordinarii. Abb. in
 c. 1. de lib. oblat. veluti enim in vniuersali iudicio quis
 perit se declarari hæredem vel bonorum possessorem, &
 hæreditatem prout est ius adiudicari & corpora veniunt
 in sequelam eodem exemplo in beneficii petitio decla-
 rari rectorem, & adiudicari ius beneficii, cui postremo ac-
 cedunt corpora. Idem si quis petit ciuitatem vel castrum,
 vtroq. enim casu vendicamus ius beneficii vel ciuitatis
 vel castri cum pertinentiis, adnotata per Innoc. & post
 eum per Ioan. Andr. in nouellis, & in c. cum venerabilis,
 de religiosis domibus, vbi habet, quod secus sit in dignita-
 tibus ecclesiasticis, vtpote si quis petat Præposituram vel
 Archidiaconatum, pro quibus is, qui agit non habet spe-
 cialem actionem, & implorat prætoriam cognitionem, seu
 Iudicis officium. Inno. & Io. And. ibidem. Aliquando ge-
 nerale, vt cum non vniuersum ius, sed generaliter aliquid
 petimus, veluti cum agimus pro socio, negotio gesto. vel
 tutela. gl. d. c. 1. extra de libel. oblat. Specul. d. 1. parte tit.
 de iud. Commune, veluti cum finium regendorum, famil-
 eriscun. & communi diuidendo agimus, c. ex literis, de
 omnia ventura, sed duntaxat, quæ actio proposita compre-
 hendit, veluti cum agimus rei vendicatione, actione, de-
 posito, & similibus.

- a** Idem.) Multiplices* iudiciorū species atque partitiones, tam
15 civiles, quādam criminales, mixtas spirituales, temporales, ordi-
 narias, extraordinarias, universales, communes, generales, spe-
 ciales, aliasq. etiam, saculentissimas ac copiosissimas commen-
 tare tractabit Maran. citata in praxi, in 4. p. dist. 1. ad usque
 finem, in alijsq. insuper, quae sequuntur. ubi non minus acutè,
 quā copiose omnia differit, ab eo ergo petam⁹ si quid in materia
 quaestioni⁹ emerferit. Nic. Ant. Gravai.
- b** Eadem.) Causas summarie decidendas esse sole principes re-
 scripto imperant, sed ab eis quidē inferiores minime ut Glaf-
 sator dixit in Clem. saepe in ver. mandamus, ac verb. sign. ubi
 Card. in 1. c. 12. q. 6. in Clem. dispendiosam, in fin. de iudic. et
 ita etiam consilii Alex. & soc. responderunt illic cons. 106. lib.
- 16** a. hic cons. 96. lib. 1. Ceteram* Legatum quem de latere appel-
 lant eandem quoque habere potestatem (& si non de iure,) de
 stylo tantum tradidit Fel. in c. elem. col. 2. de iudic. Qua de re la-
 tus las. scribit in l. Nemo potest. 2. lect. no. 6. de leg. 1. Et quod
 à principe inferiores causas summarie terminandas committit
 re huiusmodi valeant, comprobatur etiam auctoritate Hen.
 decis. 6. de iud. & decis. 16. de rescrip. in antiq. Lap. alleg. 102.
 in fin. & latius 228. Sed abundantius Fel. in c. 1. de rescrip. col.
 1. & 2. & in c. 1. de cons. ubi ad propositam materiam duas
 explanationes (sic enim nostri vocant) & quinque declarationes
 tradi. Nic. Ant. Gravai.
- c** Requiritur.) Specialem* principis iussuū summarie, ut lites
18 terminentur requiri in confesso est, usque ad c. ubi si supplex in
 libello causam summarie decidi petatur, apudque princeps iudi-
 ci rescriberet, quid audiat & iussuū faciat, nihilomin⁹ ut sum-
 marie causā commissā esse non videtur, ut Alex. prodidit c. si.
 93. lib. 2. & auctor hic, quibus continet las. in l. iustitia, col. 1.
 ff. de iust. & iure ubi verba illa, iussuū facias, non aliud indi-
 cant quā iuris ordine servato iustitiam reddere. Quoniam
 quod forius est, ut auctor hoc in loco asserit, nec summarie
 cognitio à principe concessa videtur si rescriberet, Audiat ut pe-
 titur, si tamen non adiceris verbum summarie, licet in libel-
 lo supplex summarie procedi petitiū fuisse. Qua res certe ser-
 vato

- pulo carere nequaquam videtur, sic ut totis pedibus in hac
 19 sententiam eundem non esse censam. Cúm * rescriptu principi-
 pius; gratia ad libellum referatur, veluti in facto consulti res-
 pponderunt Alex. cons. 84. col. fin. lib. 1. & Corn. cons. 220. lib.
 2. & Inf. tradidit in l. 1. C. de diuer. rescrip. Hac accedat quoq;
 20 Bald. in c. inter dilectos, col. penult. de fide instr. ubi * ex sup-
 plicis libelli forma obtinuit a Principe privilegium declarari
 testatur, ipsumq; Bald. eo loci ceteri interpretes sequuntur, atq;
 Dec. cons. 372. Cur. cons. 183. nu. 3. & Gra. decisi. 103. num.
 20. & sequi qui ad rem nō pauca congerit, nec non & Inf. cons.
 91. lib. 2. Hæc opinio Iurisconsulti suffragio fulcitur in l. si
 defensor. §. interrogatus ff. de interrog. alij. & in l. 1. §. si quis
 simpliciter ff. de verb. obi. & Imperatoris in §. præterea, instit.
 de iust. stip. ubi haudquaquam necesse est in respondendo eadem
 etiam repeti, quæ stipulatur expresserit. Nā quæ in præfationi-
 bus dicuntur, in contractibus repetita intelliguntur l. Tertia. §.
 idem respondet. ff. de verb. oblig. Et optime his attendat, quod Bar.
 in vlt. quæst. scribit in l. A quis intentione ambigua ff. de iudic.
 cui ibi Bal. consentit, quid quando offeris intentio est certa, res-
 ponsus autē ambiguum de i. obscurum, intelligitur iuxta ip-
 sius voluntatem; traduntq; etiam Olad. consil. 84. Socin. consil.
 67. col. 3. lib. 1. & Niccon. alleg. 1. nu. 9. Quo nam modo qua-
 so petenti gratiam à pūssimo Principe apertius possit verbis
 responderi (ea v. concessa intelligatur) quā per verbum Au-
 diat ut petatur, aut placeat vel fiat, aut equipollentiam hæc se-
 ne verba re ipsa ad eundem tendere finem, nemo est qui negare
 21 valeat. Et verbum * fiat vel simile, Baldus auctore in l. cū apud
 C. de comm. fer. maxum. gratia concessum alio absque adminicu-
 lo denotat, quod & ipse idem scriptum reliquit in l. humanum
 in fine. C. de legib. & calder. etiam voluit in c. quisquis. per il-
 lum tex. de elect. qui in gravi causa ita obtinuisse testatur, cui
 se subscribitur. Barbat. in cap. in nostra. n. 19. de rescrip. & Fel.
 in cap. Radulphus. nu. 70. cod. tit. & in rub. de consil. num. 12.
 Quibus etiam non modicum conferunt, quæ Franc. à Rapa scri-
 bit in 1. resp. lib. tit. de rescrip. cap. 11. quæq; cumulatissime ad
 rem congerit Gemes in expendio veriusque signaturæ. q. 16. Et
 quid per verbum placeat in rescripto appositum concessum esse
 videatur, ut in causa summaria (si id tamē libello suppliri po-
 tuit fuerit) procedi possit, nūcupatim Cass. præbat. nūnullorū

explosa sententia stylo potius, quam iuri veritatique adherentiū
in dec. 7. de rescr. qui hanc sententiam Imperatoris testimonio
communis in d. 5. praterea, in illis de iuril. supul. aliisque etiam
auctoritatibus, quas in medium affert. Hoc idem quoque (Et si
nullum afferat testimonium) amplectitur Ant. Maran. Papaz
in suis additamentis ad Rota dec. 28. nu. 4. de rescr. Nec nos-
tra sententia repugnat Rota dec. cui Vestrus inhincitur sub n.
10. in antiq. aliis 279. que impressorum vitio incorrupte abro-
gatur. Nam illa facti specie Venisfix non rescribit per verbū
audiat, ut petitur sed per verbum audiat, Et iustitiam facias
id quod in nostra non est disceptatione. Vnde iure optimo sum-
maris ordo siue processur. siue fuerit petitus, concessus tamen
nequaquam videtur, quia si voluisset concessisset, illa namque
verba, iustitiam facias, iuris ordine servari eam ministrari de-
notant, ut superius demonstravimus. Id iure summaris procedi
non potest, quia id princeps noluit, Et sic quoque Bellamera de
iur. procedi nam. 276. qui idem existimavit, quod aliam Rota
practitata decif. 10. secus verò erit cum Principe. rescribit per
verbum Audiat, vel fiat, aut placet, ut petitur. Quia verba as-
sumunt, Principem quod petitum fuerit concedere voluisse, ve-
luti ex prædictis liquido demonstratum est, præsertim ex Gome-
sio apud quem citato in loco de his verbis, deq. eorum vi atque
virtute abundanter videbis; aliis quid principis verba opera-
rentur dicentis, Audiat, ut petitur, cum nihil aliud, quàm in
caussa summaris procedi petatur, maximè ea ut citius expedian-
tur neve ligias siue protrahantur, quæ Republicæ Et occasio-
nem criminum Et non modica etiā detrimenta præbent, ut pul-
chre excutitur iuxta. in elemen. dudū. de sepulch. Et habetur in l.
si quis ingenuū. §. in civilibus, ff. de capi. traditque Bartol. in l.
hæc igitur. C. de nouo Cod. fac. Ceterum in hac facti specie, qua
crediderim Vestrum legumum fuisse, eius opinio locum habere
potest, quando supplui in libello plura petuntur, quorum ali-
qua gratiam, aliqua vero iustitiam continent; hoc nãpe ibema-
te, si princeps per verbū, fiat, ut petitur, aut placet, rescriberet
solum ea concedere videretur, que iustitiā, non que gratiā dicuntur.
Nā propter verū mixturā, verbū, fiat, aut placet, propriā natu-
rā, que gratia concessū denotat, nequaquā retinet, ut eleganter
consultus Cornet. respondit consil. 3. col. 3. Et consil. 19. col. 5. lib.
2. Et iterū consil. 48. lib. 3. cui consentit Franc. à Ripa in rub. de
rescrip.

rescrip. n. 12. nec ab & Gomes. ubi supra. & conferat. que
post loan. And. atq; alias comprobat Gemin. in cap. si cui nulla
col. 1. de proben. in 6. ubi in dubio rescripti potius iustitia, quã
gratia interpretari debet. Et hinc doctissimi Vestrũ egregiũ no-
stra vspatate iuriconsulti fuisse mentẽ crediderim, que cum me
hercule congruere non statui, nec eius opinionem unquã accusare
aut vitium labefactare, cui ob eius virtutũ multa me debere sen-
tis Verũ, si potatur in causa cãmariĩ procedẽda esse simplici-
ter & de plano sine strepitu & figura iudicij, terminis palatij
non servatis, & sola veritate inspecta, & cederetur, quod pro-
cedatur summarie, & c. quod omnia prædicta, electa videantur
per verba, & c. docet Rota decis. 1. de rescrip. in antiq. & Aegi.
Bellamerus comprobavit decis. 332. & 394. nisi eorum aliquid
deletum fuisset, ut eò loci est legere. Nicol. Aut. Gravatur.

- d Princeps. J Nullus * iudicij potentior est defectus, quã cita-
21 tionis, que defensionẽ à iure naturali præminentem respicit. l.
vi. vim ff. de iustis. & iure. Hinc præclare dicit Rota decisio
364. cum iura. & 361. licet in causa. Inne. quod etiã diabolus
si in iudicio esset, audiri deberet. Et usq; adeo hoc veritati inni-
23 titur. vi. Princeps citationis defectus supplere non possit. Fel.
in cap. ex parte 1. de offi. deleg. Dec. consil. 63. viso puncto Affi.
decis. 307. in fin. estq; communis opinio Iuris iusto: in decis.
147. num. 7. qua de re affatim stridunt Felix & Deci. in cap.
qua in ecclesiarum de consuet. ille numer. 26. & 66. hoc nu-
mer. 13. Socin. consil. 120. libr. 3. Cur. consil. 170. numero 17.
Vant. in tract. de null. titu. de null. ex des. in. in principio, &
Ayra. Crau. de antiq. temp. similiter in princip. numero 39.
ubi testatur, in his, que à libera principis voluntate nō pendere
ut puta, cum de alicuius iniuriã ademptiõne res agitur, quod
tunc parte non citata neutiquã procedi potest, hancque opinio-
nem communibus suffragijs esse receptam ibidem Ayra. assue-
rat. Ceterum quanta sit efficacia in iudicij citatio, infra in
quinto libri decimo tertio capite abundẽ à nobis explicatum vi-
debis, reliquum est ergo ad alia pertransire. Nicolaus. Anto-
nius. Crauatur.

- e Quia citatus. J Quod * contumax ceteras inter penas pro
24 presente in sui ipsius odium habeatur, testari sunt Bald. in l. cõ-
fratrem. col. fin. Cod. de his quibus, et indig. & Accurs. in l. de
vnoquoq. ff. de re iud. Bald. n. si quatuor & viginti penas, qui-

bus contumax innodant, scire cupis, Maran. consulas in prax.
in 6. part. ver. contumacia, numero 9. & sequentibus, & Ias. in
l. sancimus. nu. 1. & 17. C. de iudic. qui nonnullas congeris, ac
latius Maran. inter quas illius ne obliuiscaris, quid circumacti
iudex nedi in causa, qua circumacti est, veru & omni in alia no
diciu denegare potest, eo loci Mar. in quinta pagina scribit.
& Ias. cui tradit in l. usurandū & ad pecunias. d. ait prax.
nu. 2. ff. de iurciurādo. Quibus dant & alias penas ultra Ias.
21 & Mar. addere poteris, scilicet, in 2. contumax privilegij fori
allegare non possit autem Affl. decis. 133. Item quod aduersu
circumacti iuramentis parus de expensis creditur; Mars. sing. 236.
circumacti, & Ripa in l. 2. nu. 8. ff. de re iud. Nicol. Ant. Grana.

Indicium quinq; partibus constare, iurisdictio autē
multiplex, quales singulæ Species. Cap. III.

SYMMARIVM.

- 1 Iurisdictio quadruplex est.
- 2 Iudicem ordinarium tria faciunt, scilicet lex, con
suetudo, & consensus.
- 3 Arbitri aut dicantur, & qui arbitratores.
- 4 Iudex nullus in Rom. cur. ordinariam iurisdic
tionem à seipso habet nisi a Pōtifice, excipit
tamen Auditores sacri palatij.
- 5 Arbitrorum à sententia non appellatur, & qua
nam sit ratio.
- 6 Sententia arbitrorum non parit actionem neque
exceptionem, falsū tamen.
- 7 Arbitrium, siue compromissum iuramento non
firmatur iure civili, secus autem canonico.

IN iudicio sex considerantur, iurisdictio, persona, cōpus, lo
cus, causa, & figura iudicij. De quorū singulis dicemus.
1 Iurisdictio quadruplex, voluntaria, quæ altera parte vo
lente

lente expeditur, vt in adoptione, manumissione, & emancipatione, potest enim quis inuitus manumitti. *ff. i. instit. quib. ex caus. manumir. non licet.* Propria vt ordinarii, qui iure suo vel Principis beneficio iurisdictione vniuersaliter exercet in suo territorio. *l. more maiorum, cum seq. ff. de iurisd. om. iud. c. duo, extra de offic. ordi. xxii. distinct. c. omnes, extra de electio. cap. significasti, l. papillus, §. territorium, ff. de verbo. signi. xviij. q. vi. c. i. vt Praeses in sua prouincia, & episcopus in sua diocesi, & similes. Tria * enim facit ordinarium, lex eo ipso quod sunt tales in suo territorio, Principes vt pater Papa, & Imperator, nec alius inferior dabit ordinariu, nisi episcopus suo Vicario, quem sic datum non a lege, sed a principe, & homine, ordinarium vocamus substitutum. *d. l. more maiorum.* Amplius, & consuetudo quoque approbata ordinarium dabit, vt quando vniuersitates etiam artium ex approbata consuetudine iudicem sibi deligunt ordinarium, ad not. in cap. cum ecclesiarum, extra de offic. ord. gloss. in l. & quia ff. de iurisd. om. iudic. de qua ordinaria iurisdictione habemus in vtroque iure tractatum de offic. ordina. Conventionalis, quae ex communi partium consensu tribuitur, & vocantur arbitri, in qua sub stipulatione ponitur compromittitur. *1. quest. 6. cap. 2. iudicibus.* Ab a horum sententiis non appellatur, sed eius acquiescunt litigatores metu pene. *l. non distinguemus. §. i. C. eodem. cap. dilecti.* b extra eodem, vel metu iuramenti, *l. quod secundum canones interuenire solet. cap. 1. capit. per tuas extra eodem, 11. quest. 1. cap. quod licet, & si secus sit de iure civili, autem, degernimus. C. eodem.* Horum duae sunt species, Arbitri, & Arbitratores. Arbitri * sunt, in quos litigatores ex consensu compromittunt super re litigiosa. Quorum arbitria ad iustar iudiciorum redacta sunt. *l. 1. ff. de arbitris.* Arbitratores vero non super re litigiosa, sed vt componant, vel diffiniant inter partes, vt patet inter cohæredes hæreditatem, vel alias rem communem inter socios arbitrio boni viri diuidant, ad hoc leg. societatem. *ff. pro socio, de mandata suo delegata iurdictio ab alia. propriam habere dependet, quam recipit quis ex superioris delegatione & ipsius delegantis vires gerit, nec aliquid proprii habet**

- 4 l. licet. ff. de offic. eius. Verum* nullus in Romana curia habet ordinariam iurisdictionem à seipso, nisi à Papa Archidiaconus. cap. experientia, 21. q. 1. ad notat. in Clem. ne domini de electione tametsi plures sint in ea ordinarii substituti iuxta dictam, l. more maiorum, utpote Auditor contradiCTORum inter omnes impetrantes, Præsidentes cameræ Apostolicæ in omnibus, quæ supra ad eorum notationem dirigitur pertinere. Auditor Curie causarum Cameræ Apostolicæ, inter oēs curiales, & alios causarum reos, Gubernator Urbis inter omnes urbanos non exemptos, Vicarius inter clericos etiam regulares & alios, si qui religionem aliter sequantur. Hi omnes ordinarii sunt Iudices, non à seipsis, sed à Papa substituti Reliqui delegati sunt, & dictum à Pont. dantur, à quibus tamen excipio sacri palatii Auditores, qui ordinariam habent in audiendo & cognoscendo eo ipso, quod in eum ordinem sunt adsciti, & delegati in definiendo.

ANNOTATIONES.

- a Ab horum.) Quod* a sententiâ arbitratorum non appellatur, rationem tradunt scribentes in l. 2. ff. de arbit. & in cap. per tuas, eod. tit. quia* ex ipsa sententiâ neque actio, neque exceptio oritur sed ei metus pœna paremus, quod tamè semper perpetuum non est. Finge enim sententiâ tacitâ, vel expresse emolegatam fuisse, tunc certè impossibilia fuerit pœna sine non, ex ipsa tamen sententiâ de iure Pontificio actio oritur, ut Alex. scribit in Lais præter, nu. 3. ff. de re iud. qui hanc opinionem communiorum inter interpretes esse affirmat, ubi etiam Inf. nu. 12. Nic. Anton. Grauatius.
- b Quod secundum.) Cæsareo iure arbitria* iurisdictione firmari prohibitum est, auct. determinamus, C. de arb. verum alter iure Pontificio cauetur, quod quidem hoc in re ipsè ciuili præualere, veluti Bald. ac ceteri in d. authent. asserunt, & Abb. in cap. 1. de arb.
- c Tametsi.) Adde Specu. in tit. de offic. ord. §. 1. verò ordinarius, ubi Bal. & in tit. de iud. deleg. §. iam nunc Vant. quoque in tract. de null. ex def. iurisd. deleg. nu. 6. & sequentibus, qui asserunt loquitur. Nic. Anton. Grauatius.

Duplex

Duplex in iudicijs personarum species.

Cap. IIII.

SUMMARIVM.

- 1 *Coniunctus pro coniuncto admittitur in profanis sine mandato, secus tamen in spiritualibus.*
- 2 *Rescripta ad lites absq. speciali mandato, valide pro alio impetrantur ex communi usu.*
- 3 *Procurator in Romana Curia, pro principali absente ad soluendas expensas regesti obligatur.*
- 4 *Clerici in Romana Curia, contra iuris regulas, aduocationis, & procurationis munus exercent.*
- 5 *Coniunctus pro coniuncto etsi admittatur, non tamen ante litem contestatam procuratorem constituere potest.*
- 6 *Coniunctus non admittitur pro coniuncto in causis speciale mandatum requirentibus.*
- 7 *Coniunctus pro coniuncto in decem & septem casibus absque mandato non admittitur, remissive tamen.*
- 8 *Procurator pro expensis factis pro suo principali potest ipsius scripturas loco pignoris retinere, non autem pro salario idem in iudici, & aduocato.*

- P**ersona duplex est in iudiciis: personarum species alia necessaria, & alia utilis. Necessaria, sine qua iudicium consistere non potest, utpote index, actor, & reus. Utilis, sine quibus iudicium consisteret, si tamen adhibeantur, faciliorem reddunt iudiciorum exitum, utpote aduocati, & procuratoris. Admittuntur tamen in iudiciis Romane Curie repelluntur personae secundum ius commune, de quibus latius apud Spec. legere licebit, titulis de actore, & reo, ac pluribus sequentibus. Pleraque tamen in ipsa praxi, & contingentia facti decisa sunt in
- a sacro Rotae auditorio, quae personas concernunt, utpote, a
 - 1 quod * licet in causis profanis coniunctus pro coniunctio audiat sine mandato hominis, & cum sola cautione de rato ad text. in l. sed hae personae, ff. de procur. in princ. lita tamen, ff. iudi. sol. adnota. in c. 1. de procu. & in c. nonnulli, & in c. ex parte, de rescrip. per Innoc. in c. que relam, de electio. Secus & tamē seruatum est in beneficiis, & aliis spiritalibus causis, in quibus non auditur quis tamquam coniuncta persona sine mandato Rota decis. xlii. in causa, de pro. in no. Imò nec etiam volenti canere de rato daretur decretum citationis ad partes. Agod. concl. 681. in causis de proc. Et ratio potuit esse, quia coniuncta persona agit vel defendit ex generali mandato legis, quod satis non est, ubi desideratur speciale. Rota dec.
 - a xlii. in no. amplius* seruatum est quoque, ut absq. speciali mandato, & aliquo poen. incursu, quis alieno nomine valide impetret rescripta ad lites contra text. in cap. nonnulli de rescrip. Cassa decis. 1. de procur. num. 4. Et ratio potuit esse, quia* procurator in Romana curia pro principali absente ad soluendas expensas registri obligatur. Cassa. d. decis. 1. de procurato. numero 1. Rota, decisio. vigesimatertia. de procu. in no. & propter labores, dispendia, ac obligationem huiusmodi, quae quis impetrando alieno nomine subit, non praesumitur impetrare sine scitu domini Cassa deci. 1. de procur. Ceterum* ex tolerantia Pont. seruatum est, ut clerici in Romana Curia aduocationis, & procurationis publica munera exerceant, contra iuris regulas.
 - 3
 - 4

ANNOTATIONES.

- Q**uod licet.) Et si admittatur * coniunctus pro coniunctis in presentis, ut hic non tamen procuratorem ante litem concessitatem constituere potest, docent hoc doctores, praesertim Ant. ab Alex. & Ias. in l. quod quis an ? fall. C. de procur. Rot. dec. 677. no. 2, quod coniuncta persona, & dec. 731. nota quod si aliquis in antiq. & iurum dec. 420. si committatur, in no. Nec etiam locum sibi vendicat ut coniunctus pro coniunctis in iudicio compareat in his, quae specificum mandatum requirunt, ea etiam eis pertrahere (si speciale mandatum ostenderent) leges prohibent, l. parti pro fide, & l. illud, §. 1. ff. de minor. traditur per Soc. conf. 120. cum in praesenti, in 2. deb. lib. 1. & Ias. in l. exigendi in 4. fall. no. 90. C. de procur. apud
- * quos non paucas videbis limitationes (sic enim nostri appellamus) in quibus coniunctus pro coniunctis absq. mandato non admittitur, quas referre superuacaneum esse duxi, cum habeas quo recurras. Ias. namque ubi docem & septim. concernantis limit. Poteris etiam videre Guid. Pa. 926. executio. Ripa in c. cum M. F. numero 60. de cass. Recentiores in cap. nonnulli, §. sunt & alij, de rescrip. & Costa decis. 40. num. 1. super regu. Cancell. ubi limitat in beneficiis, & quod de coniunctis persona dicitur, ea ut possit absque mandato agere, cum cautione tamen de rato: idem est in litis consortis l. 2. C. de consorti. tradunt Felin & Ripa in ca. cum M. Fer. de cons. ille in 8. hic autem 53. ubi hoc quinque mod. limitant eos ergo legas, notum & Bello. 16. nu. 9. cum seq. qui pulchre loquitur.
- b) Secus tamen.) Vide ad hoc Doct. praesertim Ias. in d. l. exigendi in 5. fall. & Rotam dec. 420. §. sed verum in no.
- c) Et ratio.) Adde Mol. in verbis procurator, §. procurator con-
- stituitur ad causam. Verum * procurator, qui pro suo principa li expensis pro alij consilio soluit, ipsius scripturas pignoris loco, expensis pro sumptibus recuperandis retinere potest, non tamen pro suo salario Idemq. in iudicio, & advocato iure cautum est, ut Boerius attestatur dec. 15. nu. 1. cum seq. Nicol. Antonius Gravinaur.

Tempor

Tempora iudiciorum varia, & quanta, & qualia in
quavis specie, & instantia.

Cap. V.

S V M M A R I V M.

- 1 Instantia causa, iure Casareo in civilibus triennio finitur, & in criminalibus biennio, at de iure Pontificio perpetua est, & nu. 6.
- 2 Appellationis prosequenda tempora, qua sint de iure civili, & qua de iure canonico.
- 3 Appellationis prosequenda tempora, siue fatalia prorogantur toties, quoties auditoris arbitrio videbuntur.
- 4 Iudices sacri palatij appellanti à diffinitiva Apostolicos reverentiales dare solent, cum termino dierum decem ad prosequendam appellationem.
- 5 Dies quibus ius in palatio dicitur qui sint.
- 6 Appellanti, ut ei biennium ad prosequendam appellationem concedatur, quid probare oporteat.
- 7 Negligentia in iudice non praesumitur, idcirco protestari necesse est.
- 8 Lites diutius in foro ecclesiastico ventilantur.
- 9 Appellationi in dubio deferendum est, à iudice fallit tamen.
- 10 Appellatio est ibi lata contra venientem iniuste sententia.
- 11 Articuli probatorii in dubio admittendi sunt, idem in interrogatorijs, & positionibus dicendum.

Tem-

- T**empus intra quod finiendum est iudicium, si causam principalem respiciamus, iure civili temporanea est. Nam* civilis causa sit ad triennium, si verò criminalis ad biennium extendi solet. l. properandum, vbi Bar. & Bald. & alii. C. de iudi. nisi fortè criminalis contra clericum esset. Tunc enim non ultra duos menses iure civili extendimus instantiam, auth. vt clerici apud pro-
- 1** episc. in fin. vbi Ang. Sed iure canonico, & pontificio perpetua est omnis instantia, capl. pen. de iudi. 2. questio. 6. anteriorum, & ad hæc vbi Archid. & Bal. in c. 1. §. col. si inter dom. & vass. lis or. & in d. l. properandum, & Spec. in titu. de dele. §. 6. ver. item instantia de instrumen. xdi. §. 10. de accul. §. 1. & hanc vltimam partem seruamus in Romana Curia, tum quia sumus in Ecclesiastica, & pontificia curia, vbi maxime lex pontificia seruanda est, tum propter ingentem causarum congeriem, qua iudices plurimum distinentur, cum denique propter causas forensium quæ frequentiores sunt in Palatio, qui non nisi serò possunt ex partibus testes adducere, scripturas extrahere, & alias ipsorum causas instruere. Quod* si causam succedaneam appellationis respiciamus, iure communi datur annus appellanti ad proseguendam, & finendam causam appellationis, & ex causa biennium, authen. ei qui appellat. C. de temp. app. c. cum sit Romana, de appe. Verum in palatio apostolico, & Roma. Curia ex causis propter quas supra diximus principalem causam in Romana curia etiam in profanis fore perpetuam absq. tali causa habet appellans biennium, idque absque
- 2** aliqua iudicis interlocutione, & dummodo appellans in primo anno aliquam diligentiam, & actum fecerit in causa, vltra commissionem causæ impetratam, Fasto. dubio Rotæ. 37. Vel dicamus quòd in Romana Curia, aliquantilla illa diligentia, & processus post commissionem causæ, habeatur ex stylo, & obseruatione palatii loco causæ, quæ iure communi ad biennium habendum requiritur, quare nec alias post biennium, etiam subsistere causa, daretur triennium, decisl. Cassa. 6. de appell. nume. 3. Sed
- 3** * alia via succurrit est forensibus litigatoribus, qui non valent causas infra biennium expedire, beneficio In-

ROCCA-

noent vi. qui sua bulla facultatem concessit Auditoribus
 prorogandi fatalia appellationis semel, bis, ter, & quo-
 ties arbitrio auditoris videbitur etiam absque partis cita-
 cione. Cassa. decisi. vii. appella. numero. 1. & 8. Quibus
 prorogationibus plerumque causa ad multos annos substi-
 4 neri solent. Adde quod ex stylo, & obseruantia sacri Pa-
 latii solent Iudices appellanti a diffinitiva appellationi
 sue deferentes, apostolos dare reuerentiales, quibus in-
 dicant ob Superioris reuerentiã appellationi deferre, &
 semper cum termino decem dierum ipsius iudicis, & homi-
 nis ad proseguendam appellationem. Et quia terminus
 appellationis hominis semper est ad inchoandam prose-
 cutionem, non autem finiendam. Rota vlt. lxx. si appella-
 tus, de appella. in no. Abb. post. alios in ca. persona. 1. col-
 lum. ver. 1. casus Francus ibidem colum. 4. sufficit quælibet
 prosecutio. Rota Falsol. causa 17. in antiquioribus, de ap-
 pella. pro aliqua prosecutione diligentia seruatum est alias
 factis fuisse, ne dum si probetur commissionem causę fuisse
 infra terminum cursoribus, & banco suo presentatam, ve-
 rum etiam si probetur, quod appellas in termino aduisset
 eum, qui signat commissiones, & ei suam commissionem
 presentasset. Vnde solemus in curia, vbi instaret lapsus de-
 nonii, adire Regentem Cancellarię, & presentare sibi
 commissionem etiam non signatam, & ab ipso in eadem
 commissione habere adnotationem manu sua propria diei
 presentationis huiusmodi, quę presentatio in termino
 exculat a deperitione. Cassa. deci. 4. de appell. vsque ad fi.
 d & a hoc quia Rota in dubiis temper inclinat pro non de-
 jectione iuxta dictum Paul. de Cast. in l. 1. ff. si quis cau-
 Cassa. ibidem. Amplius, & alia tempora habemus in pluri-
 bus dilationibus diuisa, & varię, quia longiora in dilatio-
 nibus primę instancę, & breuiora in succedaneis, prout suo
 loco dicemus, vbi de dilationibus huiusmodi, quas termi-
 5 nos vocamus substantiales loquimur. Cæterum, & alia
 habemus in polatio dierum, & terminorũ discrimina: die-
 rum aliquibus res dicitur, videlicet, diebus Lunę, Mercu-
 ri, & Veneris, reliquę Iuridicę no sunt. Temporũ aliqua
 feriarum, ferię autem duplices, alię ad honorem Dei, vel
 curię ornatum, quarum omnes apud certas tabellas ty-
 pis

pis impressas legere licebit, quas non recenseo, quod vno nummo possis me ab hoc munere releuare, & a te ipso aspiciere. Alias habemus serias in Palatio ad commodum hominum litigatorum scilicet, ac etiam indicum, vt interim quiescamus, maxime ob inferos calores, tempore scilicet messis, & ferè semper a decimo Iulii, vsque ad Calendas Octobris, quas serias indicere solet in Palatio Reuerendissimus pro tempore Vicecancellarius. vel is qui vires eius gerit.

ANNOTATIONES.

- a Ed iure.) Perpetuam iure Pontificio causam instantiam esse, nec illam temporariam veluti leges civiles distant, communis est opinio, vt resserunt Abb. in c. venerabilis de iud. Andr. Barb. in cap. de causis. de off. deleg. ubi etiam Felin. in prin. Qua de re per Rotam decis. 4. 1. in no. Et Cassa. dec. 5. n. 4. vt lit. pend. Et quæ nam ratio sit à Phil. Franc. decernit in ca. super eo. de appell. Quod quidem locum sibi vendicet ne dum in foro ecclesiastico, sed ubique locorum ecclesia tamen subditarum, Et tam in civilibus, quàm criminalibus causis, vt Corneo placuit cons. 120. in fin. lib. 4. atque Fel. in d. c. venerabilis, in prin. Nic. Aut. Grauat.
- b Dummodo.) Communiter a Doctoribus concluditur in c. ex ratione. de appell. Et in auth. si qui offeratur. C. de temp. appel. non aliter appellanti ad proseguendum appellationem biennium concedi debere, nisi in primo anno diligentia à se adhibita fuisse probauerit. Et cum iudex in culpa fuerit, quia causa finitur, preestari tunc necesse est, alias negligentia in iudice nequaquam presumetur, vt ab Alex. proditum est, cons. 64. lib. 1. Et cons. 64. lib. 6. atque Affl. dec. 50. Capic. decis. 11. col. fin. tum etiam Felin. in cap. hinc causam, de probat. Nec semel tantum preestari sufficit, nisi cum nil in causa aliud remaneat quàm pronuntiatum dicere, vt per Parid. de synd. in verb. instantia, verb. dicit constituta in fin. Verum iuxta Gomez, in reg. de anna, post. quest. 76. Rota quæ veritati potius, quàm apicibus iuris incutitur, determinauit, sufficere loco preestatiōis impedimentum probare, consilium argo eum pulchre loquentem. Nic. Aut. Grauat.

H

Qui-

- c Quibus.) Non ab re est in foro ecclesiastico diutius ² causa
 9 (ut autem ait) differantur, & si ea de re las. conquaratur in l.
 quoties, num. 4. C. de iudi. post Paul. Castren. in l. ordinarij, C.
 de rei vend.
 d Et hoc quia.) Addas Alex. & las. in l. 1. n. 6. ff. si quis caus.
 Fel. in c. significaverunt, colum. 1. de test. Docet in l. quoties ni-
 hil, ff. de reg. iur. las. in l. ad hat. nu. 3. C. de iud. & Rom. consil.
 901. ut declarationem, col. 1. Quibus & illud affine est, quod
 10 in dubio iudex appellatoni deferri debet. Archid. in capit.
 cordi, & si à iudice, de appell. in 6. pr. eodem tit. 3. nunc dica-
 mus, vers. 1. & las. ubi supra & Dec. consil. 12. & 14. & ite-
 rum cons. 49. & in cap. ut debetur, num. 23. de appell. Cum tem-
 peramento hoc tamen intelligas, veluti idem Dec. in d. c. ut de-
 betur declarat, nisi ostendatur in materia, in qua regulariter ap-
 pellatio non admittitur, nam tunc in dubio regula inhaerenda
 erit. Et non iniuria quidem in re ambigua appellationi dese-
 11 rendum est. Cum illa dicatur iheruzia contra iniqua senten-
 tia venenata, teste Curio consilio 16. num. 3. atque Farpur. in
 l. 1. num. 37. C. de post. Etque defenso, quia adversus iudicis in-
 iuriam oppressi datur, l. 1. ff. de appell. cap. ad Romanam 1. 3.
 12 b. item ² ascendendum erit, ut in dubio iudex articulos circa
 probationem admittere debent, sic Host. & Imola docent in
 ea. per tuas, de test. & Paul. Cast. qui in facti specie ita respon-
 disse testatur in l. 1. ff. si quis caus. Simile erit in interrogatorijs
 ea, ut in dubio recipiantur secundum Imol. & Abb. in citato
 cap. per tuas, atque etiam imposs. ionitur prout in articulis, idē
 las. & Curt. esse consueverunt ille in dist. auth. ad hat. hic autem
 in tract. postremum in nota breuiloquo. Nic. Am. Gratian.

De causarum devolutione ex Prouincijs ad Rom.
 Curiam. Cap. V l.

S Y M M A R I U M.

- 1 Actor quando forum rei non sequatur.
 2 Romana Curia unicuique proprias est forus.
 3 Caus.

- 3 *Causæ maiores, quamvis provinciales sint, in Romana curia pertractantur, & quæ sint illæ, & num. 9.*
- 4 *Appellationis forma et appellatio ipsa ad Rom. Curiam deoluatur, & nu. 10.*
- 5 *Citationis defectus sanatur, si ad citati notitiam citationem peruenisse probetur, & nu. 11.*
- 6 *Mandati procuratorij copia quando est danda.*
- 7 *Appellatio, si præsentem appellato emissæ fuerit, vel alias ad eius notitiam venisse probetur, non indiget alia intimatione.*
- 8 *Appellatio non arctat ad comparandum, quando deserta est.*
- 9 *Citationis copia, quæ citato dimittitur à citante ipsius impensa dimittenda est.*
- 10 *Libellus sumptibus actoris edendus.*
- 11 *Procuratorij copia sumptibus domini danda est.*
- 12 *Appellationem factam fuisse, denunciari à quocunque potest.*
- 13 *Appellatio amplius nõ dicitur, quæ deserta fuit.*
- 14 *Sententia nulla est, quæ lata fuit temporibus appellationis elapsis.*
- 15 *Appellatio quot modis deserta dicatur.*
- 16 *Appellatione deserta, an nullitas deservatur?*

- C**ausas adesse in Rom. Cur. plurifariam contingere, & qualis forma sit (pro deuolutione) seruanda. Locus & causa; iure * enim actor forum rei sequitur l. iuris ordinem, C. de iurif. om. iud. in l. fi. C. vbi in rem actio. vel si in rem agat, locum vbi res ipsa sita est, vel beneficium, dict. leg. fin. C. vbi in rem actio. cum gloss. & nota.
- 2 Veruntamen * cum Romana cuique proprius sit forus.

H 2 Lko-

a l. Roma. ad municip. c. ult. de foro comp. a Nonnumquam contingit, nos i præscripta regula recedere. & prouinciales causas in Romana Curia tractari. Quandoque* ex natura causæ, utpote, quoddam sint de maioribus causis, quæ ad Petri notionem, & iudicium, & reservationem antiquorum Patrum spectant, c. maiores, de baptismo, in principio, cap. debitus, in fin. de appella. c. quamuis elect. o quod translationem, de appell. ubi glo. in verbo, reservata huic sed. 17. dist. quoties, a 4. quæ. Rota dec. 38. fuit dubitatum de appel. in no. Quæ autem sint hæ maiores causæ, tu ipse in præallegatis locis legere poteris, & præsertim, ubi de fide, & accensionibus sit controversia.

Amplius, ubi causa esset de electione, postulatione promotione, dignitate, personatus officio, canonicatu, præbenda, vel alias beneficalis de decimis, matrimonio usuris, vel alias spiritalis, quod in ea animæ periculum legitur. Hæ causæ. Ad Rom. Cur. per appellationem legitimam deuolui solent, seruata tamen forma tradita in c. 1. de electio. in 6. & in clem. causam, eod. tit. Rot. decif. 38. fuit dubitatum, de appel. in no.

- b a Forma* autem deuolutionis est, quod in appellati præsentia appellatio ad Sedem emittatur vel absenti seu legitimo eius procuratori personaliter intimetur, si præsens, vel procurator adsit, & commode possint personaliter apprehendi. quoddam si absit appellatus, nec procurator appareat domi, si non remota sit, quod si remota resistat in Cathedrali ciuitatis, & diocesi, sub qua beneficium degit, hæc intentio fiat, & nihilominus utroque casu sine domi sue in cathedrali, fiat quoq. similis intimatio in loco beneficii, & ubiq. pro legitima intimatione satis erit, si ipsa appellatio in loco, alta, & intelligibili voce legeretur abiq. aliqua eius adfixione, & copia detur, si petita fuerit.
- c d Cassa dec. 1. de appel. in prin. Quod si ob appellati potentiam, vel suorum nequeat altero prædictis modis fieri, tunc in loco aliquo publico, ubi multitudine populi conuegerit, sollemniter hæc intimatio fiet, exemplo edicti publici, & tunc necessaria erit, nedum lectio ipsius appellationis, verum etiam adfixio, ita ut verisimiliter ad notitiam appellari peruenire possit. Clement. 1. de iudic. Rota de dolo, &

to & contumacia, & in no. Cassa. decis. de appella. & intimatio aliter facta nulla erit, nec censetur causam deuoluiss^e, nisi probaretur aliis ad noticiam appellati peruenisse. Hæc * enim probatio sanaret defectum intimationis, & suppleret defectum deuolutionis, ad text. cum norat. per gloss. & alios in dicta clementin. causam, de electio. Nec satis esset, si vna voce emitteretur hæc appellatio, sed emittenda est in scriptis, iuxta formam traditam in cap. cordi. de appell. in princ. lib. 4. & docet Archid. & Ioan. Andr. in cap. cupientes, de electio. super verbo appellatio. alias enim non deuolueret causam, Rota decis. 387. si appellaretur. in no. Et intimatio est fienda infra mensem à momento emissæ appellationis, alias non deuolueret, nisi forte esset modica mora, text. enim dicit, post mensem, quantum citius commodè fieri poterit, gloss. ibidem verbo commodè, & verbo tempus. Quæ verba videntur ne dum admittere purgationem modicæ, verum, & maioris moræ, ubi quis fuisset legitime impeditus.

Sed & intimatione huiusmodi præterea ostendi quoque debet, perlegi instrumentum ipsius appellationis f authenticum & f dimini copia similiter authentica ipsi appellato petenti, si appellans per seipsum appellauerit ex d. clem. causam, & notatis. Quod * si non per seipsum, sed per procuratorem suum grauatus appellauerit, tunc g danda erit appellatio etiam g copia, procuratorii similiter authentica, Rota decisio. 12. nota quodd ubi appellatur, in fin. de appell. in antiq. Fass. causa 15. & si petenti authenticam simplex daretur copia non alias authentica, non sit legitima esset intimatio, nec deuolutioni satis esset. Rota decis. 143. si in causa beneficiæ. de appell. in no. Expedi autem appellato copiam habere authenticam & publicam ipsius appellationis. Et ubi per procuratorem appellatur, copiam quoque procuratorii, vt, appellante non prosequente, possit ipse appellatus de appellatione docere contra ipsam appellantem, & illam prosequi, vt nos admonet Compilator ille vulgaris Formularii aduocatorum pagina tertia sub rubrica de modo deuoluedi causam de partibus ad curiam, ubi pleraque ipse ad

H 3 mace-

materiam adnotat, & ratio potuit esse quia ad docendum de deuolutione causæ respectu appellationis, satis esset docere de eius appellatione per publica documenta; nec alias ad deuolutionem respectu ipsius appellantis esset necessaria suæ appellationis intimatio quasi appellans de appellatione, ac facto sui satis certus, nec alias certior reddendus sit, argum. clement. 1. li. penult. Rota decif. 384. Fuit dubitarum, verum appellans, prope fin. in no. & introducta est mero favore appellari, vt appellatus certificari possit, an appellatio ipsum arctet, vel non, cui fauori appellatus comparando renunciari videtur tamquam fauori suo.

Quamobrem poterit appellatus admissa appellatione, non expectata alia intimatione, venire ad curiam, & appellante non comparente per Audientiam contradictarum tanquam contumacem appellationem prosequi, tamen si non intimatam, & imputabit sibi appellans, qui debuit præuidere istum casum, quod appellatus potuisset habere notitiam emissæ appellationis, & venisse, vel misisse ad prosequendum illam in Romana Curia in audientia contradictarum, & hoc præuidens venire ad curiam, vel mittere aliquem, qui vigilaret, & custodiret audientiam. Et ratio potest esse, quia appellatio est illa quæ operatur deuolutionem causæ, vbi sit nota parti, & illa quæ vim habet citationis, & arctat partes ad comparandum, Rota decifio. 7. nota quod vbi causa, de cit. & 106. nota, quod vbi aliquis, de restit. spol. in antiquis, non autem intimatio, h
7 quæ est ordinata ad notitiam tantum. & Vnde* si appellatio præsentem appellato emissæ fuerit, vel alias ad eius notitiam venisse probetur, non opus erit alia intimatione, ad nota. in dict. clem. causam. Rota d. decif. 38. fuit dubitatum, de appell. 49. si fertur sententia. de appell. in no. 106. nota, quod appellatus eodem titulo, in antiquis. Fast. d. causa 15.

Generaliter igitur appellatio, seruata forma legitima d. clement. causam, & capit. statuimus, intimata, causam, ac secum negotium ipsum principale ad Romanam Curiam deuoluit d. clement. causam, cum nota. Rota decifio. 139. in causa beneficiâli. de appella. in nota. idque etiam

etiam si sit mala, & minus iusta appellatio. Rota decisio. 704. dic. quod citatio, de appell. & deuolu. causis num. 1. in antiquis, poteritque altera pars ad curiam veniens aliam etiam absente, & contumace, emissam appellationem in Romana Curia, & in ipsa Audientia contradiclarum prosequi, seruatis tamen temporibus, d. cap. statumimus, de electio. in 6. nempe, quod pars, quæ prosequi voluerit, inter arripiat intra mensem à die intimationis, & postquam peruenit, ad curiam aliam partem non comparentem per viginti dies expectauerit, & alias iuxta nota in dist. clementin. causam, & in d. c. cap. statumimus, cuius. c. statumimus, dispositio sibi locum vendicat, iudicialis siue extra iudicialis sit ipsa appellatio. At c. vt circa, in extra iudiciali tantum, & vtrunque siue à prouisione facta siue fienda appelletur, ex nota vtrobiq; Archid. præsertim, Rota d. decisio. 37.

Quod autem supra diximus per appellationem iudicialem extrajudicialemuè legitime intimatam, & seruata forma Clem. gratiam, principale negotium quoque deuolui, ac in ea in vim distæ appellationis absque alia citatione procedi posse, intelligas ipsa appellatione adhuc viuente, quæ vim habet peremptorie citationis, & arctat partes ad comparendum d. dec. 7. nota quod vbi causa, de cita. & 106. nota, quod vbi aliquis, de res. spolia. in an. 1. Verum* vbi appellatio deserta esset, appellatio quasi desertione extincta non arctaret ad comparendum, neque suum effectum faceret, & licet negotium post desertionem nihilominus remaneat, non posset tamen in eo sine noua citatione procedi. Rota decisio. 114. maior pars dominorum, de appell. in no. & nota, in d. clem. causam, de elect. Quod si quis omisso negotio male super desertione tantum pronunciari, vtiq; noua opus erit citationes, & d. distinguemus, aut appellatio fuit commissa infra fatalia, & tunc secus, non eam videretur hoc casu incidere, sed principaliter agi ad desertionem, Rota dec. 418. si appelletur, de appella. in no.

LIBER

ANNOTATIONES.

- 2** **N**onnunquam.) *Provinciales* * *causas*, à quibus ad Pontificem provocatio facta est, ad Romanam Curiam regulariter non devolvitur, sed illas in provinciis committendas esse, Fran. docet in c. sepe, col. 9. vers. secundo quaritur. Et in c. Nicola. de appell. ubi hanc tradit regulam. Cum onerosum, ac durum videretur à proprijs laboribus quompiam revocari, Et longius exaltatis laboribus magnisque sumptibus attrahi, ut Rot. etiam voluit dec. 38. fuit dubitatum, in addi. Et decis. 389. si appellatur, in si. in no. Hæc tamen regula plures admittit limitationes præsertim in maioribus arduisq. causis, Et in quibus anima periculum versatur, quæ iure optimo Pontificibus, veluti Petri successoribus, eorumq. nationi atque iudicio reservata sunt, idcirco Romana in curia pertractanda, ut aufer hic et Fran. aliiq. explicant in dist. cap. sepe. Et Nic. Rot. dec. 139. in causa de nesciali, Et decis. 1. nu. 2. de elect. in no. Argid. decis. 520. Et 629. Dec. in cap. ut debitas, num. 10. de appell. Et Vant. in tractat. de null. ex def. iurisd. ord. nu. 67. cum sequen. ubi ad practicatum regu. septem tradit limit. quas etiam prosequitur Petr. Dec. reg. 85. Nic. Ant. Gravatus.
- b** Forma.) Vide infra lib. 4. cap. 3. in princ. Et formulare, q
- 10** vari. commis. appellant, atque Formul. advocatarum, utrumq. in princ. Et iterum in c. 37. ipsius for. aduoc. Et Van. de null. sent. ex def. cit. nu. 119. cum sequen. ibiq. si beneficium absque animarum cura sit, quod nuncius, qui citare vult, diligentiam prius in perquirendo reum adhibere obstringitur, quem si non reperierit, tunc in cathedrali, civitate Et beneficio citet: secus vero, si beneficium animarum curam habeat, namq. ea non requiritur diligentia Nicol. Ant. Gravatus.
- c** Et copiz.) Adde Specu. in tit. de citat. §. iam, ver. hæc autem facta. Et Ioan. Mil. in verb. citatio. ver. nisi.
- d** Quod si.) Legas infra lib. 3. cap. 5. in ver. denique dicimus, Et quæ ibi adnotavimus.
- e** Nisi probetur.) Hæc pertinet dicta per Rom. cons. 360. Et versus 410. ut clarius per Rotam decisio 171. si de mandato, in no. Felin. in cap. cum contingat. num. 20. de rescript. Et Boer. decis. 335. ubi * citationem invalidam fuit nullam, postquam
- in

- in adversarij uenitia peruenisse probatum fuerit, eam effici legi-
timam atq. validam affirmat illum quoad officij sui compa-
re teneatur, quod tradiderunt etiam Marf. in rub. de probat.
num. 371. & sing. 259. generalis in fin. Ruin. consi. 61. in fine.
nu. 33 lib. 3. & Gomez. in reg. cancell. de non iudicando iuxta
formam supplic. quest. 16. num. 68. Nicol. Ant. Grauatius.
- 12 Et dimitti copia.) Citationis * dimissa ad est. ipsius exemplū
citandis impensa facienda erit, ut in clem. causam, de electio.
ubi gl. quam sequuntur. Paul. ibi Ioan. Lign. Auth. & Card.
in prin. & quest. 21. & iterum 22. contra Zed. oppositum tenen-
tem. & ibi Imo. fovere distinctionis opiniones reconciliare ni-
tatur, qui tamen glossa inhaeret. Et hanc eandē sententiam affir-
marunt gl. in Clem. 1. in ver. oblatos ubi Card. questio quina-
ta. & Imo. eodem. ultima, de appellat. Georg. Nat. in rep. super
gl. in verbo formā de verbor. signifi. & Docto. in auth. offera-
tur. C. de lit. cum. & in cap. 1. de libelli oblat. ubi * & libel-
lus etiam sumptibus actoris traditur. At sanē alleg. Clem. caus-
sam intelligas si à reo exemplū exhiberi peratur, aliā traden-
dum est minime si tamen citatio fuerit lecta. ut per Rot. decis.
161. si in causā, in no. & nūcupatim per Fel. in ca. cum M. Fer-
rariensis, num. 71. de consi. & in cap. cum contingat. col. penul.
vers. non oblat. de rescri. & Ripa in l. quod re. nu. 62. ff. si cert.
pet. & ad praedicta conferunt, quae Bari. scribit in l. ita stipula-
tur in 7. ap. x. par. & iterum in 6. quest. ubi Imol. Alex. & aliq.
ff. de verb. oblig. & sentis. Cassad. decis. 1. de appell. Papaz. ex-
pressim in addit. ad Rota deus. 4. nu. 1. de rescri. & rursus de-
cis. 22. num. 2. eod. titu. ubi expensis citantis exemplum citatio-
nis datur, quando quis demi citatur. & ita usu receptū esse ait
quicquid ē regione Vital. in d. Clem. causam * elucet. Ibi quo-
etiam nu. 13. comprobat Papaz. quod quādo citatio fuerit lecta
sufficit ipsius exemplum tradi etiam simplex. nisi illud authen-
ticum exhiberi peratur: quae opinio Rota testimonio communiter
decis. 26. appell. Nicol. Anton. Grauatius.
- 2 Copia.] Procuratori * exemplum adversario sumptibus demi-
14 ni exhibendū esse, tradidit Bar. in l. prator. §. defendi. ff. quib. ex
causs. in post. eatur. & in l. 1. in fin. C. de procur. cui se subscri-
bunt Loc. à Pen. Jacob. Rebus. lo. à Plat. in l. 2. in fin. C. de
erog. milit. annona lib. 12. & Boer. decis. 303. nu. 4. nec non Co-
luf. consi. 159. super fallo. ul. pen. vers. tertio facit. lib. 2.

Vnde

- h** Vnde.] *Ad hoc respicit, quod superius dicitur sub lit. E. fuf.*
15 *fuitq; etiam * appellationis denunciationem a quocunque san-*
ctam fuisse. Bald. conf. 144. alio die lib. 4. Et facit, quod a Rom.
predictum est conf. 195. denotio. vers. ad hoc optimè. Nec ad ta-
lem scientiam inducendam mādauum requiritur. l. veniant. §.
peritum. ff. de per. hered. Rota decif. 17. vales intimatio, in no.
Et decif. 12. nota quod ubi in antiq. Fastif. decif. 35. verno. Ac-
gid decif. 381. Iacet Et Tiraguel. qui Et alia congeris de vire-
que reiro. §. 36. in Gloss. 2. nu. 7. Nicol. Aut. Grauatius.
- i** Verum.] *Ille * quidem non dicitur amplius appellatio, que*
16 *fuit deserta, quinimodò, ac si appellatum non fuisset, censetur.*
17 *cap. Iacet de sent. excom. in 6. Aegid decif. 207. Vsq; adeò * ut*
si appellationis temporibus elapsis sententia in principali nego-
cio proferatur, ipso iure nullius roboris esset. Anch. conf. 345.
Alex. non vno in loco, ut patet conf. 59. lib. 4. conf. 64. Et 82.
lib. 6. conf. 79. lib. 7. Et con. 137. lib. 2. Rota decif. 624. dicit
quod si appell. in antiq. Affl. et decif. 183. nu. 4. Dec. conf. 34.
in fi. Et Robus. in commen. conf. Gallia in tract. de appell. art.
- 18** *1. nu. 12. lib. 3. Et quot * modis appellatio dicatur deserta, Et*
quid sit desertionis effectus vide Pap. Pap. conf. 77. Et laud
Prosp. Carau super rita magna curia vti. curia Neap. 264. nu-
me. 1. Et 7. Nec Aegid. citato si aduertatur. contradicis? quia
- 19** *in alia fuit specie loquitur. Caterum appellatione deserta, an*
nullitas deferatur, vetus est questio, ut per Doct. in l. si expres-
sem. de appell. ubi Barro. nullitatem concedere nequaquam cen-
set. Bal. vero in l. sale pallum. §. qui procurant. ff. de post. op-
positum tenet. Sed pro opinionum conciliatione videat Iac. Myn-
fig. in sing. obser. in C. de. 1. obser. 77. ubi distinguit inter nullita-
tem incidenter propositam. Et principaliter in iudicium deda-
tam ut si appellatio Et nullitas simul proponatur, deserta ap-
pellatione, nullitas quoque velut accessoria intercidat. Et ita
Baldi opinio procedat, alias secus, iuxta Bart. sententiam. Verù
inde non inferitur, quod ob id in alio nouoq; iudicio nullitas in-
ter 30. annos principaliter deduci non possit, nam hoc casu pra-
dicta ratio accessoria cessat. vide eo loci Mynfig. Et Guis. Pap.
conf. 10. Et 185. aique Ferrar. in forma appell. ob interioq;
verbo, in his scripsit. Nicolaus Antonius Grauatius.

Appel-

Appellationem extra iudicalem in pluribus à iudiciali distare. Cap. VII.

S V M M A R I V M .

- 1 *Appellatio extraiudicialis fit, causa adhuc, non coepta.*
- 2 *Appellatio extraiudicialis in pluribus à iudiciali differt, & in quibus.*
- 3 *Appellatione in extraiudiciali, an, & quando causa exprimenda sint.*
- 4 *Appellatio extraiudicialis in causa beneficii vim citationis habet.*

1 **V** Erum extraiudicialis * appellatio fit, causa adhuc non coepta, utpote ubi quis à spoliacione, à promissione, electione, & alias ante inchoatam causam provocaret, & est potius quædam provocatio causa adhuc non coepta ad illam inchoandam, & à in pluribus * differt, etiam iuris dispositione ab ipsa iudiciali. Per eam enim, non censetur introducta litis pendentia. Rota. decif. 763. faciendum est, de appell. in antiq. Nec attentata post ipsam sunt nulla, sed veniunt annullanda. Burr. Abb. Franc. in c. consultuit. & c. sapè, & c. bona, de appellat. Cassa. decif. 1. contrito. Amplius non poterit hæc appellatio per quemcunque intimari, prout iudicialis, iuxta Rotam decif. 127. valet intimatio. de appell. in antiq. sed erit appellatio per procuratorem intimanda. Rota. decif. 11. no. quod ubi appellatur, de appell. in antiq. Minus appellans extra iudicium poterit dare obiectus cõtra personam promissi seu formam promissionis eiusdem, nisi iuxta c. ut circa, de electio. in 6. & distinctiones traditas per Rotam decif. 167. si possessor. de appell. no. 269. nota quod ubi aliquis, de appell. in non. Fastoli causa 7. dub. 24. die veneris. Nèpe aut quis appellat propter ius suum,

aut

LIBRARY

aut propter non ius partis illud impugnando, & ubi propter non ius partis, aut expresse in appellatione & cum iuramento quod credat obiectus veros, aut non, tu eo recurras ad remissiones vtroque notatas, ubi tamen non expresse appellans obiectus adhuc certis casibus audiretur volens obiciere, utpote si vel denuo emergeret obiectus, vel de iam exortis nuper vel noticia, vel probatio superueniret, & tunc quoque non nisi cum iuramento, quod vel de nouo emerfissent, vel quod eorum nuper superueniret noticia, vel probatio iuxta casus contingentiam, ex nota. in d. c. vt circa. de electio. decis. 169. nota, quod ubi aliquis, in ant. & aliis locis superius allegatis. Ceterum sunt & alie inter vtranque appellationem differentiæ ferre 17. quas poteris cum libuerit legere apud Abb. in c. Romana. de appel. c. dilecto. de excep. pen. col. c. cum I & A. de re iud. colum. 1. c. bone de appell.

ANNOTATIONES.

- V**erum. J. Præsum legas in ca. bona. de appell. & in ea. rñ
 fit. co. tit. Verum inuenire in hac extrajudiciali appella-
 tione faciendâ causâs exprimere necessum erit, quando iudici
 tamen fit. locus vero si aduersario, veluti idem Fran. post Abb.
 in c. consiluit. 2. col. item. 2. co. tit. scriptum reliquit, & in d. s.
 bona col. 6. vers. permittit. et si quæ communis opinio teste Abb. in c.
 cum fit. Romana, no. 10. co. tit. Ceterum ipsius inter appellatio-
 nis iudicialis effectus illum memoria tenus habere inuicendum
 non erit, quem eleganter eo loci Abb. tradit, & mirum in mo-
 dum Maran. exallit in proxi. in 6. par. vers. Appell. n. 218.
 scilicet, quod * in causâ beneficiâli appellatîe extrajudicialis
 vim citationis habet, ad rñ quod appellatur, corâ iudice ad quē
 alia absq; citatione comparere tenetur, alias in eius contuma-
 cia procedi potest. & nō pauci ceruē sunt, qui hac in re decipiū-
 tur, putantes citari debuissē: idroq; in iudicio sui copiam facere
 minime curantes, sedq; cum lis absque contradicōre agitur
 facillē appellatur poterit obtinere, & hoc pluries in Romana
 Curia decisum uidisse Maran. testatur.
 Et in pluribus differt. J. Vide Dec. in cap. bona. de appell. ubi
 * duodecim tradit differentias inter iudicialem appellationem
 & extrajudicialem. Quarū illam præmaximē animabis, quid
 inuocata post iudicialem appellationem omnia sunt reuocanda
 post

post verò extraiudicalem, ea solùm, quæ contra appellationem sunt, ita Dec. præcitato cap. bona. nu. 18. qui hanc esse communem opinionem testatur. Nicol. Anto. Gratianus.

**Tertia deuolutio per accidens extra formam iuris
& clem. causam. Cap. VIII.**

S V M M A R I V M.

- 1 *Clem. causam. de elect. nōnullis modis limitatur.*
- 2 *Dilatio à iudice siue a parte data vim peremptoria citationis habet.*

SEd, & extra formam dictæ clem. causam. de electio. quandoq. causæ sunt in curia per accidens, vtpote per appellationem à diffinitiuâ, vel interlocutoria, contingit autem altero ex duobus modis, & erunt limitationes ad materiam. d. clem. causam, nēpe, vel quod index appellationi deferat, vel pars appellata, ex c. sæpè. de appel. Rota decis. 38. fuit dubitatum. de appel. in no. Et tunc licet terminus, præfigatur ab homine, non est ipse terminus, qui deuoluat causam, sed * delatio ipsa iudicis siue partis: & termini præfixio vim habet peremptoriæ citationis, vtrobiq. notatur. dd. clem. sæpè de foro compe. & decis. 38. Et omni casu emissæ appellationis huiusmodi tam iudicialis, quàm extraiudicialis iuxta vel extra formam. d. clem. causam. admittentur omnes exceptiones, & excusationes contra similes appellationes, & eorum intimationes, quæ alias admitterentur contra citationem, & eius executionem d. clem. sæpè cum nota.

Quarta, & vltima deuolutio ex Pōt. decreto, & speciali eius rescripto, ac aliqua de stylo signaturæ iustitiæ, non iniucunda. Cap. IX.

S V M M A R I V M.

- 1 *Beneficiales causa super articulo deuolutionis nō desiderāt iudicis interlocutionē, profana vero sic.*
Praxis

- 2 Praxis ad effugiendum necessitatem interloquutionis super devolutione, tam in beneficialibus quam profanis.
- 3 Rescriptum advocatorium vitio subreptionis red dicitur ipso iure nullum, & nu. 14.
- 4 Metus iuramento probatur, ubi perhorrescentia narretur.
- 5 Lite pendente advocatur causa per principem.
- 6 Princeps non presumitur causam advocare, ubi ipse causam status narratus non fuisset. & n. 17
- 7 Praxis ad fugiendam narrationem status causam in petitione advocacionis causam.
- 8^a Clausula, statum & merita causam, & causarum pro expressis habentes.
- 9 Causa instructa quando dicatur.
- 10 Causam, quae in Rom. Cur. advocantur.
- 11 Clausula, una cum toto negotio principali, cum suis incidentibus, emergentibus &c. quid operetur.
- 12 Causa semel commissa in curia non extrahitur.
- 13 Pupilli, vidua, caeteraque miserae personae ab inferiore ad maiorem iudicem causas trahere possunt, si iurant adversariorum potentiam perhorrescere.
- 15 Rescripta quot modis impugnentur.
- 16 Causa status principi narrandus est.
- 17 Princeps, ubi de negotio certior factus non fuit, non obstantibus quibuscunque clausulis praedictum inferre non presumitur. (tur.
- 18 Princeps cognoscitio causam ad se advocare vide-
- 19 Iudex delegatus rescripti formam excedere non debet, fallit tamen.

30 *Index delegatus si delinquit in territorio iudicis ordinarij ab ipso puniri potest.*

C Aeterum, & extra viam appellationis, per specialem commissionem Papæ contingit causas in Romana curia esse, quæ commissiones causarum in beneficiis generaliter dantur, & per eas committuntur causæ, ut plerimum Auditoribus sacri palatii, idque passim, si causæ adhuc excepta non sit, neque pendeat in partibus causæ enim beneficiales sui natura cognoscendæ atque tractandæ sunt in curia. Rota decis. 167. si possessor, de appell. in no. Quare * nec alias desiderant iudicis interloquutionem super articulo devolutionis, proat profana, in qua si talis interloquutio omittatur, processus redditur nullus. Rota decis. 736. de sententia, & re iud. in an.

1 Ideo * ad diffugiendam necessitatem dicitur interloquutionis in profanis, & in beneficiis quoque, ut evitentur periculum omissionis formæ d. clem. causam, inolenit practica, quæ procuratores solent in derogatoriis clausulis ipsius commissionis adicere clausulam, non obstante quod causæ non sit legitimè ad curiam devoluta, quodq. non esset in ea de sui natura, vel alias, de iuris necessitate tractanda.

Quod si causæ sit in partibus iam excepta, & hodie ex communi stylo si causæ beneficalis sit, datur commissio-

2 nes advocatorum, & ubi qui narret perhorrescentiam, vel alias non iperet in partibus iustitiæ complementum consequatur. Steph. char. 157. & 172. Et in huiusmodi commissionibus advocatoriis solent cauti procuratores brevibus agere & propter subreptionis periculum, quæ * rescriptum

3 advocatorum reddit ipso iure nullum, ita ut nullam tribuat iurisdictionem abique aliqua exceptionis ope. Cassa decis. 1. de rescript. Et ubi * narretur perhorrescentia, potest is, qui narrat in quacunque iudicii parte, ac etiam post sententiâ in secunda instantiâ iurare, & acta, quæ præcesserunt, subsistunt, ex indulto Ionn. 6. in extravagati. sua de facult. Audito. Rotæ. & in eo capite, in quo iuratum fuerit quicquid sit iurâris cõsuetudinis relinquere. Rota dec. 42. si impetratur. de rescri. & commissio. an. no. neq. audiretur altera

pars

pars si vellet de contrario docere. Rota decis. 79. nota.
 7 quod ubi qui impetrat. de rescript. in antiq. Nec alias re-
 quiratur quod in cōmissionibus advocatoris huiusmodi
 expresse dicatur de aduocatione, sed satis est narrare litis
 pendentiam coram alio iudice, quo casu si Pontifex super
 tali narratione rescribat, & causam alteri committat, il-
 lam aduocasse censetur. Rota decis. 67. si petatur. de re-
 scrip. in no. Steph. char. 171. suo eodem libello. & ratio
 potest esse, quia satis constat de mente committentis alte-
 ri causam, quæ narratur alibi pendere, quod voluerit eam
 à priori iudice aduocare, ne continentis causæ diuideren-
 tur, contingeretq. multiplicatio utroq. processuum, c.
 e pastoralis. c. cōtingat. cñ nota. v. trobiq. de rescrip. c. Quod
 6 tamen perpetuum non est, sed distaxat ubi * Principi nar-
 ratus fuisse status causæ, & processus, non enim alias
 præsumemus voluisse causā aduocare. c. causam. de offi.
 deleg. c. inter monasterium. de re iudi. Amplius necdū caus-
 sa non censeretur aduocata, sed rescriptum. & omnia inde
 sequuta coram nouo iudice essent ipso iure nulla. Quare
 7 * mos, & praxis inoleuit, qua cauti causarū Patroni in pre-
 cibus petunt, vt causa cōmitatur in statu, & terminis in
 quibus reperitur, qua defenditur commissio, ex quo iudex
 stantibus illis verbis, non poterit in causa procedere, nisi
 per transportationem actorum certificet se de statu in quo
 causa reperitur, & in quo reassumere eam possit, quare
 perinde videtur, ac si processus, & status causæ fuisset
 narratus, & expressus. l. nominatim. de cond. & demon.
 Rota 321. nota quod licet causa committatur. de com-
 missio. in antiq.

Quæ tamen clausula adhuc satis nō erat, ubi essemus in
 commissione aduocatoria in totū, Rota decis. 114. si caus-
 sa committatur in statu, in quo erat de rescrip. ad lit. in no.
 Quamobrem alia inoleuit practica ad fugiendam huius
 narrationis necessitatem, vt in calce commissionis adda-
 mus clausulam, * Statum, & merita causæ, & causarū hu-
 iusmodi pro expressis habentes, super qua si Pont. de ad-
 8 uocatione rescribat, videtur nihilominus ex certa scien-
 tia rescribere, Burr. con. 1. Causa. decis. 10. in regula de
 iuriscal. & cum simili clausula defendimus commissionē
 etiam

etiam si causam in totum a priori iudice auocaret. Rota
d. dec. 114. in 20 Generaliter tamē Pont. & Signatura sua
consuevit in similibus commissionibus aduocatoriis adde
re clausulam. Dummodo causa non sit instructa. Dicimus
9 autem causam instructam, vbi pro altera parte pronun
tari posset, & pro illa essent probationes factæ. cap. pasto
ralis, de caus. poss. & proprie. & quidem ambiguus esset sta
tus causæ, si de hoc quæstio contingeret, & dissolutio plu
rimum a iudicis arbitrio penderet. Quare inoleuit practi
ca ad evitandam ambiguitatem huiusmodi, ac etiam vt ad
uocatio facilius reddatur, qua in corpore signatorem præ
sentamus, & loco dictæ clausulæ dicimus, Coram priore in
dice ad nonnullos actus processum, citra tamen causæ cō
clusionem, cuius clausulæ vtilitas esset, quod per commissi
onem suam, causam etiam instructam aduocaret, & cer
tiores ac vltiorem exprimit causæ statum: conclusio
enim expresse fieri solet, & sequitur probationes vtrius
que factas, & per eam vltiori probationi renunciamus,
ad eum dilectus, extra de fide instru. cap. 2. de reit. in in
teg. lib. 6. & clem. trepe, de re iud. tradit Scaph. de lit. gra
tiz, & iustitiz, char. 1. & c. Veruntamen vidi fere passim pos
teriorum clausulam veluti captiosam a Signatoribus de
leri, & priorem, Dummodo scilicet causa instructa nō sit,
in eius locum surrogari.

Verum faciliorem semper in aduocatione causarum
se reddit Signatura, vbi causa, quam nitimur ad curiam ad
uocare, aliquo modo ab aliqua in curia existente depen
deat, emergat, vel aliud secum commune habeat: quare
solent causarum patroni, vbi possint in ipsis aduocatoriis
commissionibus aliquam dependentiam adfocare, & com
pertam narrare.

Sed, & quæ de Signatura in causis beneficialibus supra
diximus, certis tamen legibus in profanis quoq; vñu rece
pta sūt, & certis casibus similiter profanas causas in cu
ria cōmittit, si cepta nō sint in partibus, & ceptas quan
doq; etiam aduocat, quas hic obiter attingemus, vtpote.
10 2ª partes consentiant. Aegi. decil. 11. de foro compe.
vel si dissentiant, sint tamen præsentes in curia quo casu
committit signatura causam in curia, etiam si laici essent

ex quibusvis partibus. Rota decif. 95. Dominus Urbanus de commissio. in antiq.

Vel causa sit inter subditos Rom. Ecclesie vel ardua, vel altera pars, quæ instat perhorrescat potentiam aduersarii in partibus.

Sed, & extra subditos ubi clerici conquerantur de laicis & seculares iudices in ministranda eius iustitia difficiles, vel causa sit Card. qui pro commissione instet.

Vel si viduarum pauperum, ac miserabilium personarum similes enim personæ sub protectione Ecclesie degunt, & dantur commissiones in eorum profanis causis, etiam si eiset de re feudali, de quo coram domino Feudi ex natura rei agendum esset.

Solemus autem in aduocationibus plurimum affectare appellationem ab aliqua iudicis de partib. interloquutione, utpote, dum index se competente pronunciaret, iuxta gloss. in auth. exhibita. C. ne filius pro patre, ut sumpta huius appellationis occasione una cum articulo grauaminis causam quoq. negotii principalis à priore iudice reuocemus. Quare inoleuit mos prec. ut in cõmissione post illa verba, causâ, & causas appellationis, & appellationis addamus clausulâ, "Una cū toto negotio principali. idq. ne cõtinetur causarum diuideretur. L. nulli. C. de iudic. c. 1. de sequestra. poss. Scaph. de literis gratie, & iustitiæ char. 161. Amplius dixerim ubi in commissione non à supplice nec à Signatore adiecta esset hæc clausula, sed tantum daretur de commissione appellationis, etiam à grauamine iudiciali vel extrajudiciali, censei nihilominus datum de aduocatione negotii principalis, si maxime in commissione adessent solitæ clausulæ, Una cum suis incidentibus, de pendentibus, emergentibus, annexis, & connexis. Aegid. decif. 619. de recrip.

Nunquam tamen per similes commissiones causæ habentes clausulam, una cum toto negotio principali, censetur aduocatum ipsum negotium principale, & iudici grauaminis commissum, nisi in euentum iustificati grauaminis, & iustæ appellationis a prioris Iudicis interloquutione. Aeg. concil. 319. si auditori. & alia sequenti, Rota decif. 11. fuit dubitatum, de appell. in no. Nec propterea di-

xero

xero superflua ea verba. Vnâ cum toto negotio principali, quasi de iure inesset, quod index appellationis futurus esset totius causæ in euentum iustificati grauaminis, & vt debitus, de appell. Aeg. enim vbi supra respondet, cap. vt debitus in iudice appellationis ordinario tunc loquitur, de-
 d. c. autem est indelegato, qui formam sui rescripti excedere nequit, & nisi adderetur ea clausula, Vnâ cum toto negotio principali, non posset nisi de iplo grauamine cognoscere, possintq. litigatores si vellent ad priorem iudicem redire. Aegid. d. conclu. 319. Quamobrem vlt receptum est in Romana Curia, vt quando commissioni adiecta esset præcedens clausula, Vnâ cum toto negotio principali, etiam non iustificato grauamine, & postquam iudex grauaminis pronúciasset malè appellatum, causam nihilominus & negotium principale non reuertatur ad priorem iudicem, sed remaneat in Cu. Fel. in c. causam quæ. de rescripti. Aegid. concl. 48. processus de iudiciis, & ratio potest
 12 esse, quia ex antiqua obseruatione causa * semel commissâ in curia non extrahitur nisi cum maxima difficultate. Rota dec. 311. si appellatus de appellatio. in no. & nisi ex potenti causa potius facti quam iuris, vt pote, si ei qui causâ curauit committi in curia inberent domini eius temporales, vt solent Veneti, vt à prosecutione curiali desisteret, sed in partibus ageret. Simili enim casu consuevit signatura causam remittere, prout asserit Scaph. obtinuisse suo libello de literis gratiæ, & iustitiæ char. 171. ca. vt opinor ratione, vt causâ quæ de facto ex Romana curia erat omnino reuocanda pro tuenda sedis iurisdictione, videatur potius ex decreto signaturæ remissa quàm de facto reuocata, vel forsitan verius, & Ponti. malitæ dominorum temporalium occurrat, & quasi de peccato ipsorum diminuens velit. Ideo suo consensu effici, resque in malum non transeat exemplum, quandoquidem solet apud Ecclesiam peccatum ratione exempli grauius esse.

ANNOTATIONES.

- 2 **V**bi quis.) *Vidua, * pupilli, ceteraq. miserabiles persona,*
 1 *si aduersariorum potentiam se perhorrescere iurant,*
 1 2 *eorum*

erū cōfesse ab inferiore ad maius tribunal adducantur l. non
ibique Doll. C. quādo Imper. int. pupil. & vid. & habetur late
per Affl. & in cons. reg. Nap. Statuimus. 2. Feder. Senen. con.
150. Respondendo pater, Gemin. in c. statucum. §. cum verò. num. 7.
de rescrip. in c. Aegid. decif. 45 Fel. in cap. accedens. 2. nu. 17.
ut ibi non confetti. Contraria lib. p. act. quāti. ca. 6. & 7. ubi huc
de re incapit. cōfissi. & per Papaz. in audis. ad Rosa. decif. 3. de
rescrip. ubi post Aegid. ait, quod contra perbarrerescentia iu-
ramentum probatio in contrarium admittitur, cum tale cas-
iurandum presumptionem iuris & de iure nequaquam ope-
retur. Nicolaus Anton. ut Gravatus.

- b Propter subrept.] Rescripta per subreptionem impetrata,
12 necnon ab eis omnia subsequēta ipso iure nulla esse testatū re-
liquit Oler. cons. 257. factum tale est dominus N. cui Fel. aspi-
culatur in ca. ad audientiam. 2. nu. 22. de rescrip. & est cōmu-
nis opinio sepe Bern. Diaz. in reg. 445. ex Inn. & ceteris in d.
Et ad audientiam, quam trifariam accipit, & bifariam limita-
vit ibi per Salic. Quae quidem subreptio ipso facto gratia quo-
que irritat, cap. constitutum, ibi irritum decernatur, eod. titu. &
cap. si motu proprio, ibi, vultis volumus obtinere, de prob. in 6.
quod comprobant Card. consi. 69. Rem consi. 306. Dec. in cap.
constitutis, in princip. de rescripti. notant Doll. in ca. super li-
teris eo. & Cale. con. 78. eodem titu. & Inf. in l. & si legibus
num. 1. C. si contra ius vel util. publ. Sic etiam & obreptio, qui
nimmo ea magis rescriptum irritat, ut per Butr. in c. ex parte,
de capel. monach. Cozad. consi. 2. numero 25. & Paris. consi. 1.
15 n. 71. lib. 1. Ceterum si in cumulatis quot modis contra rescrip-
ta de subreptione atque obreptione excipi possit, legere cupis,
Hof. consulas in Summa tit. de rescrip. nu. 30. ubi unum supra
centum enumerat modos. Verū animaduertendum erit, quid
non sufficit de subreptione solum excipere, sed requiritur quoq;
necesse ab expresso, sed à tacito relict. uno appellato, cum expres-
so, aut tacito rege. contingat qua stante appellatione processus
nullius redderetur roboris, alias minimè, ut est Drollerum rece-
ptar opinio, quicquid à nonnullis à regione dixerint, de qua mani-
nerunt Abb. in ca. ceterum num. 9. eod. titu. & Fel. in ca. subor-
ta nu. 4. de re. it. Nam simplex protestatio ad reddendum pro-
cessum nullum breuē quaquam sufficit, veluti idem Abb. in c. cō-
clum. 3. nat. de off. deleg. & ca. ex parte. 2. eodem. 1. de appell. &
Feli.

*Fel. in cap. Ecclesia Sancte Mariae. col. 2. verſe nec excuſatur,
de conſi. Nicolaus Antonius Granatius.*

- c. Quod tamen. *[N]on adeo verum eſt quod* * *principi cauſa fla-*
16 *tur narrari debet, ut locum cui ſibi vendiderit, ſi in reſcripto eſ-*
ſent clauſula motu proprio, in certa ſcientia, de plenitudine po-
teſtatis, & clauſula non obſtantibus, ut præclare per Cur. conſi.
49. col. 12. verſe decimoſexto. Dec. conſ. 176 in ſ. Gerard. conſ.
5. nume. 15. & Rot. deciſ. 230. Papa confirmanda, in no. Nam.
17 *principi, ubi negotij ac cauſa certior factus non fuerit, diſtis*
non obſtantibus clauſulis præiudicium inferre valuiſſe nunquã
præſumitur, ſed reſcripti ſubreptitiũ impetratum fuiſſe intelli-
gitur, quomodoſcunque citata clauſula auctoritates, & traditur
per Alex. conſi. 125 in ſ. lib. 2. Corn. conſi. 189. colu. 3. lib. 4.
Bal. in l. ſi. col. 2. C. ſem. reſcrip. non poſ. Dec. in cap. de confir-
mationibus. nu. 10. de confir. vili vel inutili. Suarez alleg. 12.
nu. 39. cum ſeq. cum tales clauſula in his, qua in ſcripto conſiſ-
ſent, nihil operentur, de quibus principem notiſſimam habere non præ-
ſumitur. Confirmatur hæc ex his, qua à ſas. ſcribuntur, in l. ſi
quiſquam. ff. de quib. cauſ. & Gerard. conſi. 62. nu. 17. & d. conſi.
9. nu. 8. 9. & 26. Vnde à Principe ut cauſa ipſa aduocata intel-
ligatur, ipſius narrandus eſt ſtatus, aliã illã aduocare voluiſ-
18 *ſe nequaquam eſt præſumendum. Verum* * *Princeps cauſam*
cognoſcere incipiens ad ſe eam aduocare videtur, iſſie Janoc. in
ca. cum. 14. Fer. ubi Dec. nu. 36. in ſecunda concluſione de conſi.
idẽm; Dec. conſi. 137. & Calder. conſi. 7. tit. de præben. per cap.
ut noſtrum. de appell. & eũ dẽmonſtr. opinio, ut Ripa ſcribit in
d. c. cum. 14. Fer. num. 197. idcirco attentata deinde coram in-
feriore reuocantur, ut lano & Dec. ubi ſupra explicant. Nec-
non & Ripa. nu. 96. ubi extendit etiam ſi inferior ipſe aduoca-
tionem ignoraret & hæc eſſe communem ſententiam ait. Quã
tamen cum temperamẽto intelligenendam docet ſi motu proprio à
Pontifice ea fuerit aduocata ſecus ſi ad partis petit. nem. & ſic
frequentiori calculo à Diſcretis receptum eſſe viſetur. R. d. d.
Argid. deciſ. 139. Cauſam eſſe deuolutam procedendo ad
colateralia ſic ut eam iudex reſumere videatur. Quomodo per
ſolam commiſſionis præſentationem alia abſque citatione cen-
ſetur deuoluta, ut ab eodem Argidio docetur deciſ. 367. Ni-
colaus Antonius Granatius.

d. Secus autem *[C]larũ eſt quid* * *ſi reſcripti ſeſum iudex de*
1 3 *legatus*

delegatus excedat. gesta per eum nullum pondus habent. c. cū dilecta, ubi Doct. de rescriptis. ferunt scripta per notam dec. 648 die quid si, in antiq. Guid. Pap. decif. 70. Asti et decif. 393. Et Iur. consil. 68. et si sit limita tamen hoc, ut per Felin. in d. ca. cum dilecta. Et ea cum olim de offi. deleg. nisi litigantes in his que eorum favorem concernant, non contradicerent. Nam tunc mandati formam transgredi posse Felin. comprobat cunctis erit
 20 igitur dissentire, acque protestari. Quomodo quidem delegatum iniuria procedentem, siue delinquentē iudex ordinarius in suo territorio punire iure poterit, etiam si principis esset delegatus ut Aufre. autumat in accessionibus ad decif. T. bel. 423. Et Eorr. decif. 9. num. 5. Sed huic opinioni esse videtur, quod a Bar. Baldoq. praedictum est in l. vi. ff. de iur. dicitur. quod de iura iurisdictiois administratione, unus alterum delinquentem punire nequaquam potest. Et est communis opinio, teste Felino in cap. prudentiam nu. 4. de offi. deleg. quicquid a diversis aliter sentiens Roza decif. 133. nunquid si duo. in no. Conforti Et Cald. dictum in ca. 1. de rap. ubi Archiepiscopus delinquens in episcopi diocesi non efficitur episcopi subditus, ut ab eo poena officii valeat. Nic. Anton. Grauanus.

Appellationem ab interlocutoria in pluribus distare ab appellatione à definitiva. Cap. X.

SVMMARIUM.

- 1 Appellatio generalis à quibuscunque gravaminibus non valet.
- 2 Clausula gener. & relativa ad cū gravamina ex alia causa colligibilia, non est à lege recepta.
- 3 Appellationis in libello ab interlocutoria, causa gravaminum exprimenda sunt alias nulla esset appellatio. fallit tamen Et n. 9.
- 4 Iudex suam interlocutoriam revocare potest, ampia. Et nu. 10.
- 5 Appellatur ab interlocutoria iure Pontificio, secus vero Casareo, fallit tamen.

Appel-

- 6 *Appellatio ab interlocutoria in quibus casibus admittatur.*
 7 *Appellans à simplici interlocutoria, an de nullitate agere possit.*
 8 *Appellatio ab interlocutoria ex primis actis, nō autem ex nouis iustificatur. falsit tamen.*
 11 *Iudex sententiam diffinitiuam reuocare non potest, nisi statim.*
 12 *Iudex suā sententiā in accessorijis supplere potest.*

- a **G**eneraliter a verò in hac specie appellationis a gra-
 b namine seu interlocutoria ante diffinitiuam ad-
 monendi sumus, causa beneficialis sit siue profana, & quòd
 1 * generalis appellatio à quibuscunque grauaminibus non
 releuat, & super ea non audiretur appellans, nec signa-
 tura rescriberet, quasi appellatio sit nimis generalis, & in-
 certa, quæ a lege improbari solet. c. ad hos. & cap. fin. de
 rescript. ca. 1. & 2. de libell. oblat. cap. 1. & cap. con-
 sultuit, decis. 8. de appell. ab interlocutoria in no. Et
 2 licet * semper appellans a certo grauamine soleat. in li-
 bello appellationis suæ addere clausulam generalem, & a
 quibuscunque grauaminibus exactis, & processu causæ
 colligibilibus, non tamen auditur nisi super expresso gra-
 uamine; & licet alia videantur expressa saltim per rela-
 c tionem ad acta. c. Hæc tamen relatiua expressio non est
 a lege recepta, vt quandoque sit litium finis, & ne va-
 gemur in incertum, c. cordi de appel. Rota Fastoli causa.
 22. Immo si plura grauamina exprimeret appellans suo ap-
 pellationis libello, non cōsuevit Signatura nisi super vno
 rescribere, quod maluerit appellās, sibi ab aliis deligere,
 Rota ad dictam decis. 7. in no. Ioan. And. in cap. causam,
 3 de appell. Amplius. * & causa quoque grauaminis in ipso
 appellationis libello exprimenda est, alias appellatio nul-
 lus esset momenti. Clem. appellanti, & de appel. Rota dec.
 742. not. quòd si principalis, in antiquis.
 d Quæ a tamen necessitas expressiois causæ, non est

perpetuo recepta. Finge quòd iniquitas interlocutoria absq. vlla facti probatione ex sola iuris allegatione ostendi possit, non erit enim hæc expressio causæ necessaria, quasi ex tenore sententiæ iniquitas deprehendi possit, ad hoc in Clem. pastor de re iud. Collector nouarij decisionis 7. in no. Rursum fingere iniquitatem interlocutoria ex ipsi actis deprehendi posse, & idem quod in superiori casu diximus, vbi a certo, & specialiter nominato gravamine appellatum esset. Ror. d. dec. 7. ubi, dominus verò Aegid. distinguebat, Collector ibid. 2. addi. in fin. e Addo * quòd poterit iudex, qui fuit interlocutorius suam sententiam reuocare, ff. de re iud. c. i. l. 1. & hæc verba, l. quod iussit, ff. de re iud. c. cum cessante de appell.

Cæterum sunt, & alia inter ipsam diffinitiuâ, & interlocutoriam discrimina, quæ legere licebit apud Doctores in c. lxxv. de appell. & in c. cordi. eod. tit. lib. 6.

ANNOTATIONES.

G Eneraliter,) *Licet regula sit, quod iure casarum, ab interlocutoria non appellatur v. Bari. aduocat. in l. penult. C. quor. appell. non recip. & in l. 2. C. 3. ff. de appell. recip. autem secus est de iure Pontificio, ca. vi. de iur. ubiq. post alios Dec. in 4. not. & idem in cap. super eo. 2. in 1. item no. de appell. Aug. conf. 107. & 115. & Guid. Pap. decis. 436. nu. 71. & 81. Quæ quidem reg. de iure etiam civili semper perpetua nō est, veluti idem Guid. Pap. commemorat dec. 10. C. 71. præsertim cum appellatur à carcere vel tortura, namq. ab irreparabile gravamine appellatio admittitur. d. l. 2. ff. de appell. recip. tradunt Doct. in l. quod iussit, ff. de re iud. item, quando interlocutoria negotij substantiam tangit, ut puta, si quis minor, aut maior pronuntietur, aut prodigus alijsue inhabilis, contra vtilem ff. de minor. Scrib. in l. et. qui ff. de verborum obligat. Item admittitur appellatio, quando interlocutoria lata est, super leg. maiestate personæ Bald. in marg. in v. r. Appellatio q. 8. Rursus quando iudex pronuntiat probationes aut testes admittendos, vel non esse; Corn. conf. 35. n. 1. lib. 1. Item, quando interlocutoria executionem meretur, veluti si pariter ad arbitrum eligendum coegeretur, Barbat. conf. 305. simul in medio celum. penultimæ.*

libro

libra tertio. Similiter quando quis se iudicem temperentem, aut incompetentem pronunciat, capim. significatibus, de offic. deleg. Abb. in ca. super eo 2. in 1. not. de appell. & Salic. in l. pen. C. quor. appell. recip. Guid. Pap. d. decis. 10. Joach. Maysing. in suis sing. observat. in Cem. 3. obser. 35. & las. in d. l. quod iussit, num. 25. & 2. 6. ubi hanc communem esse opinionem, ait quia id m. n. limitat locum sibi vindicare in iudice delegato, sedus autē in ordinario, cui hanc interlocutoriam renovare permittitur, auctoritate Bald. in l. si pater, in 1. op. C. quando & quando iud. verū quia in antipui versatur hac limitatio, Felix legat in d. ca. significatibus, 1. colum. & las. praeiudicat loco, qui et. 2. in 1. & 2. colum. decem tradit fall. in quibus interlocutoria renovari non possit, item, quando sententia interlocutoria fertur ab observatione iudicis, non nisi interlocutoria sit, renovari in men nequaquam potest, cum vim diffinitivae habeat, ut et communis s. ribentiam conclusit, teste Covarr. lib. resolut. 1. ca. 1. num. 2. Et his ferme casibus appellare in scriptis ac causas exprimere eundē oportet, auctoribus Guid. & Maysing. ubi supra. Nec vna voce ab interlocutoria appellari licet, ut in d. diffinitiva secundum communem sententiam relatam per Cem. consi.

- 7 91. lib. 2. ex Bar. & Bald. in l. litigator b ff. de appell. sed ad appellanti à simplici interlocutoria de nullitate agere possit, 8 videas praenotatum Guid. decis. 436. numero 80. Verū hae interlocutoria appellatio regulariter ex primis aliis, non autem ex novis cognoscitur, an rursus, vel ne interposita fuerit, Clem. appellanti, de appell. Barb. in L. q. prator, cu. 4. ubi huius rei rationem assignat, ff. de min. Affi. decisio, 79. Haec tamen regula nonnullas patitur exceptiones, ut per Dact. in d. Clem. appellanti. ibi. in fall. reg. 22. Oldr. consi. 130. nu. 13. & Rom. sing. 178. Nicolaus Antonius Graecianus.

- b Quod generalis.] Generalis appellatio ab interlocutoria 9 ab admittitur, Clem. appellanti de appell. sed gravissima causas exprimere necesse est, alias nullius appellatio esset, ut a c. c. c. de m. b. de appell. in 6. Bar. in l. 4. ff. de appell. recip. & Fränc. in c. 3. & c. ubi debitor questio 14. exura de appell. ubi hoc regulare esse ait, affi. tamen quatuor tradit fall. inter quas quando interlocutoria vim diffinitivae habet, quia tunc casus tō requiritur expressus, videatq. inibi. Dec. in fine arg. Felix in ca. quod ad consultationem, de re iudic. At si agitur sicut deside-

- b** *var. cur causa narranda fini, Roma consulari conf. 324. & ad propositam materiam adice, quæ infra dicturi sumus lib. 7. cap. 3. sub lit. G. Nicolaus Antonius Gravatinus.*
- c** *Hæc tamen.] Hoc idem valuisse Franc. in cap. consuluit. 2. col. ult. 2. de appell. Card. d. clem. appellanti, in 4. not. Socin. cons. 49. col. 4. lib. 1.*
- d** *Quæ tamen.] Adice Bal. in l. minoribus. C. de his qui in utroq. indig. & in l. per hanc. C. de temp. appell. Gemin. in d. ca. cordi. col. 2. Cordi. in sup. citata clem. appellanti, in 1. op. & Franc. di A. cap. ut debetur, q. 11.*
- e** *Addo quod.] Et intelligat^r tam in iudice ordinario, quam de-*
10 *legato, ut interlocutoriam revocare valeant, Doct. præsertim Alex. in l. quod iussit. col. 1. ff. de re iud. Abb. in cap. cum cessan-*
- 11** *te, in 2. not. de appell. & Dec. cons. 24. colum. pen. Ceteru^m * re-*
gulariter sententiam diffinitivam minimè revocare queunt, dict.
l. quod iussit, nisi illud tam revocare voluerint, gloss. in ca. præ-
dictæ, in ver. imò verò l. 6. q. 1. Fel. in ca. exceptionem, in
10 *fall. de excep. Marfi. in l. qui appressorem, nume. 32. C. de*
fisc. & Dec. cons. 449. in casu ad me transmissi. Quamquam
non desint, qui oppositum velint, inter quos Anb. cons. 182. &
Alex. cons. 99 lib. 1. cu autè hac de re videat Propos. in ca. cum
cessante, colum. 17. de appell. ubi ad arg. duodecim tradit limit.
& esse restrictiones, Felin. laur. in ca. qualiter. 1. col. 13. cu plu-
ribus sequen. de accus. & Ripam in dicta l. quod iussit, col. 10.
- 12** *Poterit^r tamen suam iudex sententiam in accessorijis supplere*
verba in condemnatione expensarum quam emiseras, l. Paulus
ubi interpret. ff. de re iud. & in Lin. epist. ff. loc. c. cum ap-
pellationibus, cuncta gloss. in ver. eadem, ubi quoque Gemin. de
appell. in 6. intelligat tamen sanè ut in dicto loco, eadem scilicet
die id iudici facere permittit, partibusque iam præsentibus,
ut Prosper. Cara. voluit super riub. mag. Cur. Vic. regni Neap.
297. numero 6. per. l. de utroque ff. de re iudic. Sed idem esse
conferem. si pariter ad id esset citata per dict. l. Et hac locu ha-
bent in sententia diffinitiva, nam in interlocutoria, si expensa-
rum condemnationem iudex emisit, eam quodocunque ad fi-
nem usque causæ facere permittitur, ut ab Innocen. aliisque do-
ctorib. in cap. l. de appell. & iure quidem optimo, cum ex-
pensarum condemnatio interlocutoria dicatur, quando ante dif-
finitivam sit, locus vero si cum diffinitiva, quia tunc pars ipsius
esset.

effet. Felin. in rub. de re iud. col. 3. & est communis sententia, ut testis est Maran. in praxi in ultia par. 6. per num 36 Ceterum, quia diximus statim diffinitivam revocari posse, aliter minime, quoniam modo intelligitur statum sive incidentem, ut nostri dicunt, Vide Bar. in d. l. in operis, & in l. si quis mihi bona, §. iussum, ubi Inf. nu. 19 ff. de acq. here. Est in l. i. C. de bo. liber. Doff. in l. diuersis in princ. ff. sol. matr. ea in questione, an id belli tempore factum esse dicatur, quod pauli antè, vel post fuerit gestum, & Ang. in §. preterea col. 12. ver. & quando dicatur. in §. de excep. Ric. Ant. Granatius.

De prauentione inter iudices, et impetratione rescriptorum ad lites etiam beneficiales, litteris apostolicis non expeditis.

Cap. XI.

SVMMARIVM.

- 1 Prauentio quando inter iudices facta dicatur.
- 2 Prauentio non inducitur, quando actus, qui iurisdictionem tribueret, esset inualidus.
- 3 Rescriptorum impetrationes, an mandatū exigant.
- 4 Iurisdictionis per citationem prauentur.
- 5 Prauentio per citationem inducitur, & quid si unus iudex prauenis per citationem verbalem, alter vero per realem.

¶ Sed ne occasio appellationis ab interlocutoria, de qua prædicta obiter diximus, auertat nos à proposito themate, de stylo ac observatione signaturæ iustitiæ, amplius de plerisque aliis te admonebo, quæ ad hanc signaturam attinent. Non rarò enim accidit, deos commisso-
nes de eadem causâ concedat & districis iudicibus distri-
bul,

LIBER

- 1 bui, & sic de iurisdictione alterius concedi. Hoc * enim casu ille erit iudex, qui alterum in exercitio iurisdictionis præuenit, & signatura cōsuevit in hac specie alio rescripto referbere. Audiat, qui præuenit: præuenisse autē dicitur inter auditores sacri palatii, cui prima commissio præsentatur. Rot. decisi. 801. de commissio. in antiquis, & ille poterit absque alia commissione Pont. de consensu tamen aliorum, ex concessione bullæ Innocentii sexti in causa procedere. Quòd si questio sit inter auditorem sacri palatii, & alios iudices, vel inter alios iudices vtrinque, dicetur ille præuenisse, * qui primus erit in exercitio iurisdictionis, vt pote citationem decernendo, vel alium actum posituum faciendo. Cass. decisio. * de rescript. * Ego decisionem Cassiodori limitarem, dum tamen * citatio, vel alius actus posituus, quo iudex cepisset iurisdictionem exercere legitimus, & validus fuisset, alias non induceret præuentionem per regulam iuris quòd nullum est, ad tex. in capitul. proposuisti, verbo, legitime, de foro compe. firmant. Inn. But. & Archid. 1. quæst. 8. non ita legitur. sequitur Roman. cons. 412 numc. 1.
- 3 Vnus quoque receptum est, vt impetratio similium cōmissionum nullum desideret mandatum, & dispositio. cap. nonnulli. §. sunt, & alii. de rescript. abrogatur. Verùm cum regula Cancellariæ caueatur, vt commissiones omnes super beneficiis ecclesiasticis, antequàm de eorum prouisionibus literæ expediantur, nullæ sint, inoleuit practica volētium commissiones ante literarum expeditionem obtinere, & in causa aliquot actus facere, vt in cōmissione clausula hæc ponatur derogatoria, videlicet, Non obstantibus Cancellariæ regulis, illa præsertim, qua caueri dicitur, vt cōmissiones, &c. Cōsuevit tamen Signatura addere clausulam temperantem, Dummodo literæ expediantur ante terminum ad articulandum, & interim non censeatur vera lis, nec sit locus Regulæ de surrogandis, idq; ad compe-scendam nonnullorum malitiam, & ambitionem, qui minus iuste lites super beneficiis aliorum introducebant, ea dētaxat spe, vt reo præmoriēte beneficio regulæ de surrogandis in re litigiosa cæteris ventrent præferendi.
Scaph.

Staph. lib. suo char. 143. Quæ verba ante terminum ad articulandum, intelligit Rota de termino rite & recte servato, cum sua scilicet solita dilatione, & sub sua die, alias enim tamquam actus nullus non facit præscriptam conditionem deficere, & derogationem cessare. Crediderim tamen regulam non ob stare, & commissionem valere etiã non expeditis literis, vbi sensus impetraret ad effectum absolutorie obtinendæ, pro qua sola supplicatio satis est, etiam aduersus regulam de non iudican. iuxta formam supplicationis. Rota. Cassa. dec. 1 in d. reg. idemq. seruati sunt, vbi super possessione tantum beneficii Cassa. ibidem dec. 1. & late Gomez. in reg. de non iud. iux. fo. supp. q. 5.

ANNOTATIONES.

Q Vi primus.) Quid iurisd. sit per citationem præueniatur est communis Doctorum sententia, de Roma. ait. conf. 111. num. 4. qua de re Bar. & Alex. videas in l. si pluribus ff. de lega. 1. Sed quid si unus iudex per verbalem citationem, & alter vero per realem præueniat, quis in iurisdictionem præuenisse dicatur; declarat Ang. in malefactorum libro, in verbo, iudex commisit, vbi qui reum capiendū præuenit, etiam in iurisdictione præuenisse ait, sed Maria. Soc. aliter questionē hanc excutitur, & distinguendum tandem esse existimat in ca. propositi illi, q. 8. nu. 22. de fir. compen. in eum legito, atq. Gram. decif. 28. n. 6. & Ave. conf. 101. Speculabilis domine Gemin. in c. per hoc, de here. in 6. Item in c. excommunicatus, §. volumus. co. 11. Bar. in l. si quis pūen ff. de iudic. & Ang. l. 1. §. si quis in appellatione, col. pen. ff. de appell.

b Ego decisi.) Pro ista limitatione faciunt, que decidunt Corn. conf. 57. col. 4. & lib. 3. & Ast. dec. 194. Quidam, & decif. 366. nu. 16. atq. Gomez. qui multa ingerit in reg. de annali possid. q. 49. Notum & Tiraque, qui non paucum hac de re loquitur, de viroque retract. §. 8. in §. 14. post Abb. & Maria. Soc. in dist. c. propositi. Nec. Ant. Gram.

De impetratione iudicis pro titulario contra pensionem ecclesiasticam. Cap. vlt.

S V M M A R I V M.

- 1 *Pensio ecclesiastica si dicatur nulla, vel excessiua an interim solutio retardetur.*
- 2 *Pensio transferri non potest.*
- 3 *Pensionarius ubi via executiua obtineret, & titulus appellaret non conceditur appellationis commissio, nisi cum clausula, sine praiudicio legitima exequutionis.*

- 1 **Q**Uod * si quis petat commissionem super pensione, & fructibus beneficii per ipsum debita, siue illam nullam dicat, siue excessiuam ex * communi stylo signaturæ consuevit apponi clausula, sine retardatione solutionis pensionis, idque ob reuerentiam litterarum apostolicarum, quibus esset pensio reservata. Staph. lib. suo, char. 153. Gigas in suo tract. quæst. 85. de pensio.

Quamobrem si pensio ab inferiore à papa reservata, cessaret hic fauor litterarum apostolicarum, nec apponenda esset hæc clausula, Nisi forte pensionarius esset in qua si possessione exigendi, quia tunc adicienda esset nihilominus clausula hæc ex alio capite, quia alias pensionarius possessione sua priuaretur contra iuris debitum, & posset agere spolio, Gigas. eod. tract. q. 47.

Idem si apostolica auctoritate reservata esset, non tamen simpliciter neque pure, sed sub certa forma seruanda vel conditione implenda. Quo casu non esset satis docere de literis reservationis, nisi de seruata forma. & impleta conditione doceretur; nec interim titularius grauandus esset docere de literis reservationis, nisi de seruata forma.

Calla.

Cassa. dec. 10. de rescrip. Gigas. d. q. 83. Crediderim tamen hoc quoque casu titularium proximo exemplo grauandū, & clausulam adiiciendam, vbi pensionarius esset in quasi possessione exigendi. Videretur. n. hoc casu titularius re-
 leuasse pensionarium ab onere huius probationis, idq. nō diffinitive neq. perpetuo, sed ad hunc effectum tantum, vt interim exigeret.

- 2 Eodem* exemplo grauandus non esset hac clausula is, qui super nullitate pensionis impetraret, quæ vigore trāslationis peteretur, & sic non ex primis, sed ex secundis li-
 teris, dictæ translationis ageretur, communis enim forma translationis est, vt prima pensio reservata, & prima gra-
 tia extinguantur, & exinde extinctione huiusmodi noui in fauorem alterius personæ pensio oriretur, & reservaretur Gigas suo tractatu. d. q. 83. Quamobrem licet translatio-
 nis adferunt secum exceptionem pensionis extinctæ, quā dare poterit titularius, tamquam exceptionem nascentē ex titulo pensionarii, nec interim erit hac clausula graū-
 dus. Cassa. d. dec. 10. de rescrip. Gigas ibidem: ampliarem ego etiam, vbi titularius semper soluisse primo pensiona-
 rio, qui nuper pensionem transfudit: possessio enim sua, vel quasi exigendi non debet prodesse alteri, cum maxime non sit eadem pensio quæ transeat, sed prima extinguitur
 & alia simili reservatur, vt supra docui. Quod si extingui-
 tur ipsa pensio, & proprietas primi possessoris, multo ma-
 gis, & ius possessionis eiusdem, quos pensioni, & proprietati adiacebat. Alios casus, quibus datur commissio nullita-
 tis pensionis sine præscripta legere poteris apud d. Gig. di-
 cta quest. 81.

- 3 Verum* omni casu, vbi pensionarius via executionis ob-
 tineret, & titularius appellaret, non conuenit commissio
 appellationis concedi, nisi cum alia clausula, sine præiudi-
 cio legitime executionis, Gigas. q. 95. & ita seruatur, idq.
 ipsum, vt opinor, quia pensionarius agit ad executionem
 literarum reservationis, vel translationis pensionis, quæ
 exemplo instrumenti quarentigiani paratam habent exe-
 cutionem, & ab executione non appellatur. l. ab exeq.
 ff. de appella. Gigas dict. q. 195.

ANNO-

EX Communi.) Adde Gomes in compendio utriusque signa-
tura prope finem, ubi copiosè, qui nonnullas etiam casus
enarrat, in quibus clausula sine retardatione pensant, in com-
missionibus opponi non debet. Nic. Ant. Grammaticus.

LIBER QVARTVS.

Introductio causæ in Romana curia cōtra præsen-
tem, & quando ius reuocandi domum, ip-
sæq. dilatio ad partes concedi,
vel denegari soleant.

Cap. I.

SVMMARIVM.

- 1 *Litis pendentia per simplicem citationem inducitur.*
- 2 *ius reuocandi domum deprehensum in Rom. Curia
quando detur, & quibus excusis, & nu. 11.*
- 3 *Dilatio quibus in casibus denegetur.*
- 4 *Dilationum materia plurimum in iudiciis resi-
det arbitrio.*
- 5 *Citatio litis pendentiam inducit.*
- 6 *Lis quando pendere dicatur.*
- 7 *Lite pendente nouum ius, aut noua promissio impe-
trari potest.*
- 8 *Lite pendente, an supplicare liceat, & rescripta
impetrare.*
- 9 *Litis pendentia inducitur per petitionem, quod
quis carceretur, & per bonorum sequestra-
tio.*

tionem.

10 *Pendentia per citationem circumductam non inducitur.*

Figura iudicii, Denotata iam causa alio ex his, quos supra diximus modis ad Roma. Cur. omni casu, si reus praesens fueris in curia, poteris eum actor simplici citatione per nuncium, seu cursorem citare coram auditore, cui fuerit causa per Cancellariam ac eius regentem distributa, absque alia commissionis insertione, * & per simplicem citationem huiusmodi vera litis pendentia censetur, etiam quoad citatum introducta apta ad omnes suos effectus etiam reuocationis attentatorum, tamen si in ea non fuerit rescripti tenor insertus per quem iurisdicatio auditori data dicitur iuxta cle. 1. vt lite pend. a nec exprimantur ea, per quae pars citata bene instrui, ac certior reddi possit, iuxta d. Clem. 1. vt lite pend. & sic iuris communis dispositio in praedictis ex stylo, & obseruatione Ro. Cu. abrogatur. Rota dec. 179. Cle. in no. de lit. pend.

b Poterit & nihilominus hoc casu is, * qui fuerit in Romana curia deprehensus ius reuocandi domum habere, si iusta superit causa, quae reuocationi satis sit, ad text. in c. si. de foro comp. idque etiam si iuxta hanc causam lite pendens superueniret, ad nota. per Abb. Butr. & Imol. in c. si. de dilacione, tamen si hoc casu esset potius differre in aliud tempus, quam domum reuocare, vt Abb. ibid. docet. Iusta autem causa esset, utpote, si quis Romae legationis munere fungeretur, l. 1. §. legatis. ff. de iudi. vel a principe reipublicae causa reuocatus esse, in authen. de sanctis episc. §. si vero episcopi, colum. 9. c. exposuit, de dilatio, vel testimonii, vel si iudicandi vel deniq. si reddenda tutelae causa accersitus esset, his enim casibus ius reuocandi concederetur nisi in ipsa Rom. cur. contraxisset, & ratione contractus huiusmodi conueniretur. Quae tamen limitatio ad casum legationis non extenditur, quando ante legationem initus fuisset contractus, ad tex. cum materia in l. 1. §. legatis. ff. de iudi. in c. si. cum nota. per Felin. & alios de foro comp. & cap. fina. de dilatio.

K Verum

Verum hoc ius, & beneficiū reuocandi domum perenne-
tuum non est, sed plures recipit sectiones, quas apud Fel.
in d. c. si. de for. comp. tu ipse videre poteris, conuict nihilomi-
nus Rota, ubi quis Reip. causa in Romana Curia mora-
retur, vt cogatur interrogationibus alterius partis re-
spondere, nec aliās ius reuocandi domum concedit. Ro-
ta decisio. 617. dic quod illi, de iure reuocant. domum, in
antiqua.

Amplius, & is, qui p̄sēns in Ro. Cur. deprehenderetur,
vel eius procurator, dum tamen generalis poterit dilatio-
nem ad partes petere eamque si principalis sit, qui depre-
henditur ad deliberandum, & veniedam instructus. Quod
si procurator, vt supra diximus, generalis ad consulendum
principalem, & dabitur. c. dilectus, de procu. Rota Bigne.
dec. 16. vtum de dilatio. in viti. hoc idem ampliatur etiā,
si de beneficio in curia vacante ageretur aduersus, c. 1. de
p̄ben. licet enim videatur tunc certam omnimodam di-
spositionem beneficii ad Pont. spectare, quare, & petitio
dilationis quoque calumniola. Nihilominus beneficium
posset esse de iure patronatus laicorum, quo casu sub ser-
uatione. d. c. non comprehenderetur, ad no. in d. c. dile-
ctus, possentq. alia contingere, quæ facerent cessare om-
nem calumniae suspicionem, & iura de partibus deside-
rari.

Sed, & hęc dilatio ante terminum ad articulandum pe-
tenda est, post quem bene recteq. seruatum denegabitur,
nisi fortē persona mutaretur, vt pote per viam interroga-
tionis, vel si eadem persona remaneret, nouum ius impetra-
ret, & ex illo veller obtinere, utroq. enim casu etiam post
terminum bene recteq. seruata dilatio concederetur. Reus
enim non venit instructus, nisi respectu iuris, quod actor in-
tentauit, & contemplata eius persona, non autem alia Ro-
ta d. decis. de dolo, & contu. in no. Card. cle. 1. de sequent.
pos. & fruct.

3 Plurisque tamen casibus receptum est, dilationem de-
negari, vt pote si ab actore peteretur. Debuit. n. venire in-
structus, glo. & Abb. in c. p̄terea cl. 4. de dilat. vel si a reo
a procuratore tamen eius specialiter ad eam causam con-
finito, Cassa. dec. 1. de dilatio. vel si per se ipsam, effensus
tamen

ramen in causa spolis in qua aliqua tenuis facta esset ipsius spoli probatio. Cassa, d. dec. 1. de dilat. Et generaliter hæc dilatio cum materia plurimum in ipsius iudicis arbitrio residet. l. 1. ubi Bart. ff. de re iud. glo. c. præterea, de dilat. Abb. c. 1. column. eodem titulo.

ANNOTATIONES.

- 1 **N**ec exprimantur.] Ex allegata dem. 2. ut sit. pen. dispositione, Citatio sine pendentiam non inducit, ut si ex ea citatus plene instrui valent ubi gloss. Imola & præsertim Zabarel. in 1. not. & iterum in 4. hoc adiuvant. Quinimo ut eo loci Zabarel affirmat lex necessaria requiratur ut sit pender dictatur: qui de re sacchari disting. legat in suis singul. abser. in cent. quodlibet 16. Nec non & Sympbil. tract. de pratia. & except.
- 6 **I** solvatur num. 13. ubi visum receptum esse testatur. Quod * licet pender dicitur, quando causa sua commissi citatioque decreta licet non exequantur, & si ipse contrarium velit & sine pendentia, quo ad privilegia per aliorum sine pendente impetrata, dicitur ante terminum ad articulandum, ut idem Sympbil. citatio lib. prodidit. §. in primis, numero 16. ubi etiam numero 30. testatur reliquit, quod * sine pendente novum ius inducitur potest, ut puta gratia si neutri, aut nova premissa, dummodo in ea mentio fiat, nec ob id attentatum quod fuisse dici potest. Ceterum * an sine pendente rescripta à principe impetrare liceat, vel supplicare, traditur post reliquos per Insu. in Rubr. & l. prima, c. secunda C. ut sit. pender. & Joana Fer. de appell. cap. 4. Non tepide. num. 178. Quæ quidem * sine pend. inducitur etiam per petitionem, ut quis carceribus mitteretur, ac per ipsam capturam si Carrialupo credimus in tract. de debis. supp. q. 17. in prin. cum etiam per bonorum sequestrationem, ut eo loco cit. au. 3. legatur. Verum illud præterea libet adungere, quod * si sine pendentia per citationem circumscriptam haud quaquam inducitur veluti Affl. & egregie comprobat dec. 366. nu. 14. Nicolæus Antonius Granarius.
- b **P**oterit.] Eiusdem videas decif. 596. D. Urbanus, decif. 829.
- 11 **N**ota, quod si in antiq. ubi * præsentibus in Rom. Curia ius revocandi domum non competit, cum Roma sit communis patria. l. Roma. ff. ad municip. Sed cum temperamento intelligi hoc

LIBER

debere admonitum te esse velim, nisi causa coram alio iudice p̄deret, ut late Vant. ostendit de null sent. ex des iuris d. n. 34. cum sequi. Qua de re abunde etiam apud Covarru. legitur lib. pract. q. 2. 1. ubi qui legitimis ex causis ius renocandi demū habet, eo uti nō potest, quousq; contractibus extra patriam & provinciam celebratis conveniatur; tunc enim nulla ei sit iniuria si extra provinciam in locis contractus conveniatur. Verum in hac specie excipitur legati, ceteri vero minime, qui ius renocandi demum neutquam habent, per doct. in l. 2. §. amnes. ff. de iudi. & est communis sententia, teste Lancel. Dec. ibi, atque Covarru. practico loco. Sic. Anto. Granatius.

De citatione extra curiam per edictum, eius-
que decreto, ac formula proceden-
di pro reo, ubi asserito procu-
ratori decreta esset.

Cap. II.

S V M M A R I V M.

- 1 Citatio si extra Rom. Cur. facienda sit debet dari facultas citandi expresse.
- 2 Citandi si plures essent, expresse nominandi sunt. Clausula, omnesque alios, etc. quæ in citatione apponi solet nō operatur, ut ultra quatuor citari possint eo. nume.
- 3 Citatio per edictum fit, quando tutus non patet accessus.
- 4 Citatio per edictū procuratoribus relaxari nō solet, nisi mandatum ostenderit, vel cauerint.
- 5 Citatio, non nisi cū competenti termino ad comparandum fieri debet.
- 6 Citatio per edictū generaliter concedi solet ad cōparan-

parendum ad omnes, & singulos actus vsq. ad sententiam inclusivæ.

- 7 Citatio non requirit peremptorium in beneficiis, quia, à lege subintelligitur, nec in profanis ex stylo Rom. Curia.
- 8 Citationem ad personaliter comparandum absq. speciali Pontificis iussu, auditor ex observantia Ro. Cu. concedere non valet.
- 9 Citationis per edictum, eiusque executionis modus.
- 10 Citatio intra nimis angusta tempora facta, non valet.
- 11 Citatio, absque termini præfixione facta, an valeat.
- 12 Peremptoriū in beneficiis summarijsq. causis non requiritur, fallit tamen, & nu. 15.
- 13 Peremptorium in Ro. Curia ex stylo, & citationibus apponi non solet.
- 14 Termini post litem contestatam sunt peremptorij.
- 16 Citatio ad comparandum personaliter in civilibus causis regulariter non fit, fallit tamen.
- 17 Debitor suspectus, ut capi possit, quæ requiratur.
- 18 Citatio realis absq. iudicis mandato regulariter fieri non potest, fallit tamen.

1 S I * verò reus citandus à Romana Cur. absit, tunc opus erit, ut commissio det facultatem citandi expresse. & ex stylo addi solet etiam extra curiam, & si forte etiam alias posset extra curiam citare, idque ex simplici facultate citandi, si maxime citandi non adiecto alias in Rom. curia facultas indefinitè daretur. Casla. decis. 4. de re scripte.

2 Quòd* si plures citandi essent, expresse nominandi forent.

K 3 rect.

LIBER

rent, unde insolent praxis, ut in commissione apponamus clausulam, omnesq. alios, &c. cuius tamen vigore non poterunt ultra quatuor citari, & in citatione nominandi essent: per Iudicem, non autem per exequutorem tantum, ad text. cum not. in c. c. in multis, de re iudic. in c. Rota, de cit. 419. si impetretur, de citatio. & dilatio. in no.

Verum quum plerumque plures quatuor sint citandi, eo feci ego clausulę huic, omnesq. alios, &c. addere hæc verba, Etiam si essent ultra quatuor. Nonnumquam enim accidit, ut ob locorum distantiam omnium citandum nomina ignorentur, nec alias possunt in citatione omnium citandorum nomina exprimi vñ exigente, labora est alia practica, qua ubi in commissione dicimus, omnesque alios, addere consuevimus, In executione citationis præsentium vigore decernendę nominandos. Causa. decisi. 2. de dolo, & contum. ver. Rota verò contentatur.

- 2 Quod si ad eum, qui citandus est cuius non pateat ac-
- 3 ccessus vel alias caueat, ne citari possit, solemus in commissione dñm facultatem citandi postulamus, ad idem clausulã etiam per edictum publicum, quom Signatura dare non consuevit, nisi cum temperamento, confisco summarie, & extrajudicialiter de non tuto accessu, per text. in c. cum. 2. de iudi. & tunc opus est extrajudicialiter docere, & testes inducere, & auditori de non tuto accessu fidem facere Rota decisiõ 753. dic quod in c. dudum, de cita. per edict. & 703. dic quod citato, eo. tit. in antiq. Scaph. suo libello de lite. gra. & iustitiz char 153. oportetq. hoc casu testes saltem deponere, quod credant citandos non posse latis tute personaliter, vel domi citari Rot. decisiõ 731. si aliquis, de citat. per edict. in antiq. Scaph. ibid. Causa. d. dec. 2. de dolo, & conta. & exinde actor citationis decretum obtinebit.

Quod si obtineat omni casu per solum citationis decretum vera litis pendentia apta ad omnes suos effectus quoad ipsum tantum introducta censetur. Rot. dec. 421. nota utrum, ut lite penden. & de cit. in antiq. cum tamen ab ipso principali vel legitimo eius procuratore obtineatur, vel si à non habente mandatum, superueniat tamen ratificatio in tempore habili ad consequendum suos effectus,

bus, utpote, si pro auctore contra possessorem ad interrum-
pendam prescriptionem ex regula triennali ante triennii
lapsu superveniat ratificatio, aliis enim prescribere pos-
sessor. nec per decretum huiusmodi fuisset interrupta pre-
scripta, Gomes in regula de trien. q. n. 50. vel si ad eundem
dispositionem, c. plerumq; de refer. ne quis ob lapsum anni
cadat à rescripto infra eundem annum ratificet & variatur.

- 4 Verumtamen consueverunt notarii similibus procura-
toribus assertis citationes non relaxare, nisi vel ipsi instā-
tes procuratores in Romana Curia essent egregii atque
noti vel similem procuratorem secū adluceret is, qui pro
citatione instaret, & tunc quoque non nisi procurator ille
egregius obligationē faceret poenalem in forma camerę
apostolicę, quod de legitimo mandato, vel ratificatione
docturus sit, ferē semper sub ducentorum poena, idque ut
reo comparenti cōsultum sit, ubi procurator ille assertus
nec de legitimo mandato doceret, nec actor vellet profe-
qui, vel aliis ratum habere iudicium eius nomine ceptū.
Poterit enim hoc casu reus beneficio huius obligationis
ex stipulatu agere ad poenam commissam, via executionis
absq; alio signaturę rescripto, prout in similibus obliga-
tionibus solitum esse procedi supra diximus. Nonnulli
eniam simplicem commissionem impetrant hoc casu, ut
idem auditor possit ad poenas & executionem dictę ob-
ligationis prout posset auditor camerę procedere, & si-
gnatam concedi.

Quod si reus non esset poena contentus, sed litem su-
per re ac beneficio suo egre ferret, velletq; se ac benefi-
cium suum à lite eximere, ne forte actor interim ratum
haberet iudicium nomine suo ceptum, consuevimus ad
huic effectum commissionem impetrare, qua Signatura
rescribit quod prefixo termino procuratori predicto, ad
docendum de mandato ac ratificatione predictis, nisi do-
cuerit, pronunciet auditor nullam iurisdictionem sibi da-
tam, nullamque litem censeri introductam, & cum pro-
curatorem ad poenas, & in expensis per reum passis
condemnet. Casus. in regula de iurrogan. decisione 49.
numero 6.

Sed & Rota nobis aliam viam indicat. Bisignet decisio-

K 4 10. in

10. in ult. q. no. 12. nempe, quòd citato illo procuratorè afferto, qui citationis decretum obtinuit absq. alio Signaturæ rescripto, pro absolutoria ab observatione eius iudicii cum expensarum condemnatione contra procuratorè eundem impet, quæ absolutoria declaratoria, de qua proxime diximus, æquipollebit saltem ad extinctionem litis, per eam enim eximit se reus, ac rem ipsam seu beneficiũ a lite. Eruntq. (vt opinor) hoc casu seruandi termini, quos infra suo loco dicemus, vbi quis absolutoriam velit, ab observatione iudicii seruandos, quos etiam nos docet vulgaris ille formularius terminorum Rotæ, sub rubrica de procedendo, prout de iure, & crediderim hoc casu communĩ forma citationis ad procedendum, prout de iure addendũ esse, ita, vt additio præcedat, videlicet ad docendum de mandato, vel rati habitione legitimis, & procedendũ prout de iure, primò pro prima dilatione, ex quo non tantum ad effectum habendæ absolutoriæ, sed etiam pro declaratione pro pœna ageretur.

Quòd si reus prædictus non acquiesceret, sed amplius vellet possessor absolutoriæ ab impetitis, vel etiam canonicatoriam sui tituli, & adjudicatoriam beneficii, vel rei, de qua ageretur, quæ principalem adficerent. Ego tunc cõsuetudinaria commissione instaurare iudicium, quæ præuia huius facti narratione peto, vt pro tutiori iudicio eidem auditori, quatenus opus sit causã iterato committatur, cũ facultate citandi in forma, & exinde principali in Romana Curia, vel in partib. legitime citatio causam ipsa prosequi, sic enim tutius redditur iudicium ac etiam utilius: quia propter graues impensas Romanæ Curie, non expedit absolutoriam sententiam ab observatione iudicii distaxat reportare, quæ parum vel nihil victori tribuit: eadem quoque ratione non conuenit in palatio decerni citatio extra curiam ad petitionem coniunctæ personæ, idq. etiã si coniunctus qui pro decreto instaret, vellet pro coniuncto cauere de rato, Rota dec. 716. de citatione, nota quòd si aliqua in antiq. quæ videtur generaliter loqui, & sic in causis quoque profana, & durum admodum videtur, quòd similis citatio procuratori afferto cui simili cautione vel alternatiuè docendi de legitimo mandato concedatur

tur,coniuncto autem depergetur in profana causa, in qua mandat um habet à lege,& vt opinor,intelligenda est decisio Rote supra allegata in causis beneficialibus, vel alias spiritualibus tantum.

- b. & Citatio* verò non nisi eum comperenti terminò ad
 5 comparandum dari solet. Bonif. vii. in extranaganti, rem non nouã, de dolo, & cont. Cien. de iudiciis vtròque terminum competentem considerata locorum distantia, idque pro modo distantie vicena milia passuum in singulos dies dinumerado. l. i. ff. si quis cautio. d. qui excussare. inst. de sup. tuto. alias tanquam temeraria citatio non ardeat citatum ad comparandum etiam post terminum. l. autem qui aliter. ff. quòd vi aut clam. vbi Bar. Abb. in c. dilecti. de dolo, & cont. uol. 7. Cassa. decisi. 6. pod. tit. nu. 3.
 6 Soletq; * hæc prima citatio semper generalis concedi, videlicet ad legitimè comparandum ad singulos actus vsque ad sententiam inclusus instructè cū omnibus iuribus scripturis ac monumentis causam concernentibus, Rota. decisi. 143. de cir. senten. & re iud. cuius citationis formula sic generalis vtilis est in pluribus, quæ inferius suo loco dicemus, nec aliàs desiderat perceptorii expressionē, quòd
 c in beneficialibus subintelligatur à lege, & in profanis ex
 7 stylo Rom. Cur. Rota d. decisi. 143. consuevitq; ex communi obseruatione curiæ omni die etiam feriata posse decerni. Cassa. decisi. 4. de do. & contuma.
 d. & Cæterum* non solet neque potest auditor citationem personalem, scilicet ad p̄sonaliter comparandum sine speciali commissione Pape concedere, glo. verb. personaliter, in c. si. de dilatio. Rota d. decisi. not. quòd regulariter, 389. in ant. licet aliàs de iure delegatus possit sine alia speciali commissione similes citationes decernere. cap. 1. de iud. libro sexto, & ratio obseruationis Ro. Curie est propter præsentiam principis, quem facile adire possunt; Rota d. decisi. 389. qualiter autem consueueris Signatura rescribere in hac specie, & auditor citationem decernere docet Staph. de literis gratis, & iustitiis, char. 140. & 179. a v̄go v̄riusque.

ANNO-

LIBER ANNOTATIONES.

- ² **Q**uod si] De citatione* per edictum eiusq; formula scilicet
⁹ quod publice legatur, exemplarq; siue originalis scriptura
 (vnde dicitur) affigatur, affixaq; aliquas per horas dimittatur,
 apud Mil. hac doctrinam legere est in verbo, Citatio quando
 committitur Rot. decis. 123. in no licet in Rom. Cur. affixio &
 publicatio absque ipsius lectione de stylo sufficiat, sicuti Cassa.
 solatur decis. 4. de dolo & contum. cuius meminit Vaut. de nul.
 sent. ex des. tit. n. 1. 1. cum sequ. Quae quidem citationis forma-
 la, & quo nam modo exequi debeat, traditur etiã in vulgari il-
 lo libello, cui Formul. aerim. titulus inscribitur. pag. 8. tit. 2. &
 3. & copiose infra ab auctore cap. 3. atque à Tiraquel de vtra
 que reit. §. 9. in 1. Glos. nu. 8. & seq. cum quoque à Papaz. in
 addicamentis ad decis. Rota 9. de rescrip. ubi ad usque calcem
 hanc rem praximq; docet. & in decis. etiam 22. eo. tit. quomo-
 do citationes, quae non fiunt per edictum exequantur, deq; eorũ
 formula. Et quoniam multa ad propositam, maxime in ma-
 nuum affert, cum legere non se pigeat.
- ^b Citatio. Ita confesso est in citatione* congruũ tẽpus ad con-
¹⁰ parandum appari debere, aliter ea nequaquã iure subsisteret,
 ut à Spec. predictum est in de citat. §. 1. versic. Item quod scella
 est iura minus angusta tempora, ab Affi. decis. 124. Ecce. nu.
 3. & decis. 366. In plena. nu. 15. & Cassa. decis. 3. de dilat. Con-
 ferunt, quae ab Aros. adnotantur in l. si tibi & tibi. §. si quis
 seruos, in fin. ff. de leg. 1. atque à Felin. inc. quo ad consultatio-
¹¹ nem, de re iudi. Caeterum* si citatio absque termini praefixione
 fieret, totum ne valem, diffiduius est inter Doctores, tamen cre-
 briore calculo confirmatur eam validam efficacemq; esse tacite
 quae intelligitur, ut congruo tempore citatus se parere teneatur
 in Fel. in cap. consuluit, de off. deleg. Alex. in Liber homo. §. 1.
 ff. de ver. obl. & Boer. decis. 235.
- ^c Quod in] In beneficiisq; causis perempto-
¹² riã solemnitas nã requiritur Clem. saepe. vbi Ioan. And. in ver.
 Peremptoria, de verb. sig. & Abb. in cap. cum olim de test. In
¹³ Romana autem* curia peremptoria in citationibus ex stylo
 apponi non solet, cuius ratio ex his sumi potest quae à Rota tra-
 duntur decis. 245. licet in no. atque Fel. in cap. consuluit, col. 2. de
 offic.

14 offic. deleg. Quia * post litteras concessas amittit termini sunt peremptorii, quibus convenit. Vnde de null. sent. ex dese. cit. nu. 15 103. vbi * num. 105. assignat fall. quādo beneficiarius in causis laicisq; summarijs peremptorium requiratur, videlicet, cū absens ad totam causam citatur, quod Alexandri testimonio comprobatur Responsa. 123 l. b. 2. Et quia hac de re non nihil infra dicitur, lib. seq. cap. 2. edro. quae hic desunt, ab eo petenda sunt. Nicolaus Antonius Granatius.

d Ceterum.] Citatio * ut quis in iudicio sui praesentiam faciat, regulariter civilibus in causis fieri nequaquā potest, quoniam liberum est parere per se vel per procuratorem citato esse videtur. ca. queralam, de procus. l. 1. Et vbi ff. ca. Et. not. in ca. 1. de iud. in 6. Fallit tamen nisi reus contumax esset, l. consentia not. vbi Bart. Et aliq. C. quomodo Et. quan. iud. dicit per sententiam condemnatur si quis fuerit. tunc etiam ipsius pro exequutione realis citatio fieri potest l. 1. cum ibi not. C. qui ben. red. pos. Et Bald. in l. per diversas q. 5. C. mand. Quod tamen recte intelligendum erit ordine servato legis à Dno Pio 5. in conditione ff. de re iud. Et. 1. quo ad consultationem vbi Abb. et in. Fallit etiā, quādo reus fugae suspectus esset Alex. Et. Inf. in l. cui iurisdic. n. 19. ff. de iurisd. om. iud. Fel. in ca. 1. de iud. idemq; Inf. in l. 1. de off. iud. in prin. edm. 1. vbi * late congerit, quae requiruntur, ut debitor suspectus capi carceribusq; tradi possit, quae quidem realis citatio velle passio fieri potest, nisi iudex praecedat mandatum. l. nomenem, ibiq; scribit. C. de ex. h. reit. Bald. in l. si. quādo q. 12. C. de test. qua de re Paris. videat consi. 120. n. 1. lib. 4. Minoria Soc. tract. de cit. art. 10. nu. 25. vbi regulam ponit quatuor de in quatuor amplius modis, Et septem limitat. Et Affl. in consil. reg. Nap. Editum. nu. 14. Et 30. Nicol. Anton. Granatius.

De exequutione citationis ad partes decretæ etiam per edictum publicum relatione exequutoris, & vbi nulliter sit exequuta, quibus sanctorum casibus. Cap. III.

S V M M A R I V M

1 Citationis per edictum exequutio qualiter facienda sit

- da sit, & num. 4.
- 2 Citatio prima, non est procuratori intimanda, nisi in subsidium, & vide nu. 10.
- 3 Citationis copia danda est, si petatur.
- 4 Citatio ubi publicetur, si tutus non patet accessus, & num. 11.
- 5 Citatio per edictum in locis solitis affigenda est, & per aliquas horas etiam dimittenda.
- 6 Citatio tempore feriato fieri potest, sed vide numero 13.
- 7 Citatio extra curiam per quemcumq. in partib. exequi potest, immo per ipsum principalem.
- 8 Citatio perperam exequuta, si ad partis notitiam peruenerit, valet.
- 9 Citationi, relatio quod continere debeat, & n. 14.
- 10 Procuratori citatio fieri potest.
- 11 Locus vicinus quando dicatur.
- 12 Vniuersitas quomodo citetur, & quid si ciues portam clauserint, ne citentur.

DEcetera iam citatione & per actuarium expedita ac relaxata, ad partes transmitti solet, ubi reus citandus datur, & si ad eum tutus pateat accessus in executione citationis eadem forma seruari solet, quam supra in intimatione appellationis docuimus traditam in Clement. causam. de electio. Cassa. decis. 1. de appell. num. 4 nempe contra personam principalis si reperitur. Quando autem dicatur posse reperiri, docent. Butr. in c. causam de dolo & contum. Bart. in l. 4. §. prætor. ff. de damno infect. alias in locis, de quibus in d. Clem. causam. & solitis etiam in serie & forma citationis describi tempore, quo populi multitudo conuenit. Cassa. decis. 1. de appellat. num. 3. Immo extra formam dictæ Clement. valebit similis exequutio citationis facta in cathedrali diocesi.

sis, vel collegiata loci, & loco beneficii, licet aliàs non cõ-
flet de diligentia reperiendi personam, dummodo pars
ad cuius instantiam exequuta esset, iuret non potuisse per-
sonam principalis, vel procuratoris apprehendere, stabili-
tur in hoc suo iuramento pro validitate exequutionis ipsius
citationis. Aeg. conclu. 319. in exeq. de iud.

3. *Admonemur* tamen primam hanc citationem non
esse procuratori, nisi in subsidium intimandam, quia si non
comparuerit, non poterimus cõtra principalem ob solius
procuratoris contumaciam, ad ea, quæ sunt magni, & ple-
ni præiudicii, vt potest ad diffinitiuam, sed ad missionem rã-
tum ex primo decreto, & aliàs per viam punitiuam proce-
dere. Bar. in l. quamuis. ff. de dam. infoc. Butr. d. c. causam.
3. *Amplius* danda est citatio copia citationis, si illam po-
tat, alias non arctat eum ad comparendum, veluti de co-
pia appellationis supra diximus, & in vim similis exequu-
tæ citationis nulliter procederetur. Specul. in titu. de cita-
tio. §. iam de citatio. vers. hoc autem facto, tex. in d. clem.
causam. de electio. in fin.

4. *Quod* si ad citandum tutus non pateat accessus, vel
alias caueat, ne citari possit, aliam habemus in subsidium
exequutionis formulam, quam ex gratia in exequutionem
literarum apostolica auctoritate decretarum Bonif. 8. in
extrauag. vnica rē non nouā. de dolo. & contu. & quam ad
illos eas coarctauit CL. in Clem. 1. de iud. Quia exequu-
tionis formula citationes huiusmodi in audiencia contra-
dictarum vel in palatio apostolico publicè legi curamus.
& exinde valuis basilicæ D. Petri in vrbe, vel alterius ma-
ioris ecclesiæ vbi contingeret Rom. curia pro tēpore resi-
dere qua summi illi Pont. voluere sic citatos ita ad compa-
rendum arctari, ac si personaliter apprehensi fuissent, in
dicta extrauag. vnica de dolo, & contuma. & Clem. 1. de
iud. exemplo eorum, quæ in albo edicebant prætores, toto-
tit. de albo scrib. l. d. q. ex violenta quadam præsumptione,
quæ oritur ex hominum frequentiam qui quotidie in præ-
scriptis locis versantur, vt citationes sic exequutæ præsu-
mantur in citandorum noticiam verisimiliter transiisse,
Bonif. d. extrauag. vnica de dolo, & contu. §. 1. vers. ius enim
More tamen introductum est, vt ultra publicationem seu

cic-

exequutionem in præscriptis duobus locis Roma. curiæ .
 amplius in aliis duobus locis provinciæ seu viciniæ citatio
 nes exequantur Roma. consil. 233. idque ut magis in noti-
 tiam citandorum transire possint, ut etiam quod iure can-
 tum sit leges publicatas in loco, ubi sunt editæ, non archa-
 re absentes, nisi in eorum quoque provinciis publicentur
 18 distinct. decernimus. glol. dist. extrauag. unica in ver-
 bo personaliter ibi. Item leges. de dolo, & contu. soletque
 hæc forma in ipso citationis instrumento per auditorem
 præscribi cui consuevit is, qui decretum obtinet ad hunc
 effectum duo loca provinciæ citandi nominare. d. & de vi-
 cinionibus. Cassa. decif. 6. de dolo, & contu. in princ. ubi ha-
 bebis qualiter hæc vicinitas cōsideretur, respectu scilicet
 loci, in quo citandus degit, non autem respectu provinciæ
 vel regni. Immo forma citationis tria habet in provincia
 loca, & communis vsus duobus remanet contentus, quia
 Ro. Cur. inseruit pro tertio. Rota de commissio, & citatio-
 ni committatur 79. in no. Aegid. concl. 194. si mandatur de
 iud. Quod tamen intelliges in duob. extrib. scilicet in Ro-
 mana Curia, & totidem in partibus, & sic in quatuor locis
 nec aliàs satis esset quod in vno Ro. Curia, & in alio pro-
 uinciæ. Cassa. decif. 1. de dolo, & contu. aded quod si pro-
 cederetur contra contumacē in vno similis citationis exe-
 quita in alio loco, vtriusque loci vel in duobus locis
 provinciæ tantum, non etiam Ro. Cu. processus pro nullo
 haberetur, Cassa. d. decif. nisi si a quarum vicina exequu-
 tione tantum initium habebit terminus ad compar. nisi
 citationi adiectus, ab eius die computabatur, ad effectum
 ut contra sic citatum valide procedi possit. Cassa. d. d. deci.
 1. de dolo, & contu. nu. 3.

- § Sed & satis non erit, ut exequatur similis citationis
 eam indebitis locis legerit, & publicauerit, nisi inferat eā
 quoque in valuis eorundem locorum adfixerit, & adfixam
 per aliquas horas dimiserit, nec sufficeret adfixio copiar.
 sed originalis, cui pars credere tenetur, non autem copia.
 tex in d. clem. unica de iudic. Rota de dilatio. si committa-
 tur. 223. in no. Cassa. decif. 4. de dolo, & contu. ubi etiam
 disputat. An sine lectione sufficiat adfixio, idem Cassa. de-
 cif. 1. de appell. nu. 2. Rom. d. con. 233. & similis exequu-

tio debet esse publica, videlicet tempore, quo in ecclesiis
 convenit, & extat populi multitudo. *Cas. d. dec. 1. de ap-
 pel. not. in Clem. causam. de elec. ad stipulatur verbum pu-
 blicare.* publicum enim non est, nisi sit populi cum. *Gene-
 raliter* * autem omnis citatio quocunque tempore etiam
 feriarum generalium vel alias die feriato etiam in hono-
 rem Dei exequi poterit in curia, vel extra in provinciis
Cas. d. dec. 1. de dolo, & contum. & licet his temporibus
*contradictarum audientia, in qua tanquam in albo preto-
 ris hæ citationes, ut supra diximus publicari solent, quie-
 scere non tamen cogitur litigator expectare tempora fo-
 ri, & audientie in alijs, solentq. nihilominus curatores hoc*
*tempore similes citationes tempore quo versamur in fo-
 ro decretas in acie campi fore, & valuis Cancellariæ apo-
 stolicæ loco audientie contradictarum facere, & ex diversis*
*citationes tempore feriarum decretas ad libitum liti-
 gatorum differuntur, ac adveniente tempore negotii, & fori*
in audientia contradictarum publicantur, prout is, qui pro
*executione, & publicatione instat, mandet tempore de-
 creti non alias inspecto, quia ex antiqua observatione Cu-
 riæ unus locus succedit pro alio.* *Cas. d. dec. 1. de dolo, &
 contum. vique in fin.*

7 Hæc * amplius, & per quemcunque in partibus pote-
 runt citationes extra curiam simplices vel per edictum
 exequi, nec alias opus est, personam exequitoris qualifica-
 tam esse, vel alias de comprehensis in citationis instrumē-
 to. Immo, & per ipsum principalem, dum tantum de execu-
 tione huiusmodi alias legitime constare possit, tamen vi-
 deatur extra formam, & personas mandati contra. l. diligē-
 8 ter. ff. mandati cap. cum dilecta. de rescrip. l. d. q. * ea pro-
 fecto ratione, quod pro sufficienti executione citationis
 qualifqualis executio, si tamen eius certa noticia super-
 veniat ad sanandam præcedentem executionem nulli-
 ter factum satis supererit ad citatum *tr. in d. elem. causam*
*in fin. de electio. Roman. cons. 360. & alio 410. Ro-
 ta de procur. si de mandato. 171. in no. & ubi auctoritas le-
 gis deficeret, hoc quidem ex constitutione Innoc. vi. 11. de*
facultate audierum Ro. de scodi poterit, quibus ex
bullis indictum est, audire causarum consilio eis,
 quod

quoddam citatio per eos decreta minus legitimè exequuta ad partis notitiam pervenit, possint ad expeditionem causarum huiusmodi absq. alia commissione perinde ac si citatio legitime exequutioni mandata foret, procedere. Quæ constitutio Innoc. non aliàs generaliter loquitur, sed dū tamen ista notitia citato ante observationem terminorū superveniat. Inno. ibidem, facisq. erit, ut hæc notitia quo quomodo probetur, dummodo plena, & certa. Staph. dd. char. 146. a tergo, & inter alia solet quoque satis probari per comparationē sic citati, vel procuratoris sui post diē similis citationis constitutū enim ipso præsumemus eū scripsisse se citatum, & citationis notitiam habuisse indubitatam. Rota de procura. si de mandato 161. in novis. Aeg. de præsump. qui per se. 364. Quæ tamen tu intelliges, vbi à principio qualisqualis præcessisset exequutio, secus vbi omissa esset in totum, Cle. pastoralis. vers. ceterum. de re iudi. vbi Card. 4. notab. Staphil. char. 149. a tergo.

E g Ceterum* quisquis fuerit citationis exequutor, non s. aliàs officio, & relationi suis faceret satis si simpliciter suo instrumēto referat citationē fuisse exequutam prout in literis citatoris, cū multiplex exequutionis forma seu modus tradi soleat, quia nisi exequutor exprimat quem fuerit sequutus modum, incerta, & obscura remanet relatio sua, Aegid. concl. 100. si commissarius, de re iudi.

ANNOTATIONES.

I Mmo. JVide superioris libri caput sextum, quaque ibi adici sub lit. B. & F.

b Admonemur. Jlas. verò in Lege quæ, num. 1. C. de procur. 19 communem opinionem esse aut, quid " prima citatio à procuratore incipere potest. & si hæc rem. nonnullas admittat limit. ut ibi. Quæ de re iudi etiam Mil. in verbo, citatio. vers. 1. & Rotam decif. 391. Fuit dubitatum, an nō ubi procuratorem quamvis generalem à principio causæ conuocari posse concluditur. Verum si perierat, dominum se consulendum, citatio ei nequaquam deneganda erit. Bart. autem in l. quatuor col. ult. de dam. inf. cui Dec. consensit, cons. 460. col. ult. voluit quid in his rationibus, quæ laus sunt præiudicij procurator in principio citari queat.

queat. Sed à clivani ut quopione procedenda est minime sapientia
tamen esset. Et ita consuleri si dominus à principis citetur pro
sermone arduis in causis satis quidem conueniens episcopo archi
reus si daret baremannus. Et si l. 1. etiam citatur legi. sic tamen
hanc temperet. Nicolaus Antonius Grauius.

c Amplius. Hic peruenit, quæ superiore libro auctor dicit,
Et nos quoque annotauimus sub littera F. 1. 6. eo igitur recur
rat, ne eadem repetamus.

d Ex de Vicinis. bu.] Locus * vicinus quando dicatur. Doc.

11 docet in Glom. 1. de iudic. Aeg. d. decis. 188. ut citatur. Et Ro
ta decis. 522. Nota quod si committatur, an antiq. Et 79 si com
mittatur, in no.

e De iuribus.] Hinc egregie docet Bald. loquens de citatione per
edictum vniuersitatis hominum faciendam, in l. citam. col. 1. C. de

12 exco. rei iud. quod * ea per edictum citari debet in loco affixum,
ubi potestas de pregaris consuevit. Et si citatur portus eius ob
seruaretur, ne ingredi nunciis valeat, tunc in aliqua portu edi
ctum affigere sat erit. Ibi quæritur quod si totus accessus non fue
rit, iussit in loco conuictio edictum figere. Quia de re legat
quoque Luc de Pen. in l. provincialem, C. de erog. milit. anq
na, lib. 12. Nicolaus Antonius Grauius.

f Generaliter.] Citationem * die feriata etiam in honorem Dei

13 excoptionem efficaciam habere, Bart. prodidit (si tamen illa à
Principe emanauerit) in Lex quacumq. col. vis ff. si quis in ius
voc. no. et. Vnde non immerito si in principis curia excoptione
no mandatur. Et hanc opinionem Lanfranc. subscribit in ea. quo
nam contra in ver. Citat. in fine de prob. Et si alia rat. one in
uentur Rota decis. hic per auctore allegat. Cetera de iure cita
tionem die feriata in honorem Dei excoptionem non valere, qd. co
munis conclusio, ut in d. l. ex quacumque scrib. annuunt. Et no
tat Abb. in cap. conquestus de ser. Doct. in l. 5. nunciatus ff.
de iur. oper. nunc. Et in l. si C. de ser. Et de commun. etiam opi
nionem Lanfranc. præcitatis locis iustatur. Verso. iandem. queritur
Lect. Ioan. And. in d. l. conquestus, dixerit vbi re. epum esse
citationem die feriata excoptionem valere dummodo die iuridica
nunciis fuerit commissa. Quod Et continet Bald. qui de consuetu
dine quoque testatur in praxi. in titu. de citat. questio 7. Quia
quidem consuetudo viget in Epis. Cu. veluti auctor hic. Et v. 48.
quoq. de null. sentent. quibus mod. sent. null. num. 119. afferunt,

L

Et Guido

LIBER

¶ Gvid. Pap. decis. 115. *An exequutio.* Verum si quæstionem hanc pingui Minerva legere velis, quia non pauci contra eam manent sententiam inficias iure, videbis Tiraquel de utroque retract. §. trigésimosexto, ad finem tit. num. 79. cum seq. ille enim more suo (sui præcudubio annimoda vir leſſianis, diligentissimæq. obseruationis) egregie ac copiose rem explicat. Quæ quidem cum. ap. temperabit, ut modo de principe diximus, necnon quoties citatio fieret pro causa, quæ die seriatim tractari potest & quæ sunt ea causa, videbis in l. 2. & 3. ff. de ser. noi. Doct. in d. l. ex quacunque Nic. Anton. Grauius.

¶ Ceterum.) Huc quoque vergunt, quæ ab Alexandro scribuntur conf. 2. lib. 3. & in l. 4. §. Prætor ff. de damn. inf. & iterum conf. 101. lib. 2. & conf. 137. sed lib. & à Maria. Sec. in tract. de citat. art. 13. nu. 4. Et hoc quod Voss. ait, in relatione citationis per edictum, locum haberi, secus vero in aliorum citationum relationibus, ut per Abb. conf. 18. lib. 1. & Dec. conf. 938. viso puncto, num. 7. Nicol. Ant. Grauius.

De dolo, & contumacia. Cap. IIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Citatio per edictum non circumducitur aſſore neque reo die indicta non comparentibus, quo ad futuros aſſus, sed tantum quo ad illum, qui indictam habuit diem.
- 2 Aſſore non comparente quomodo contra reum procedatur, & nu. 16.
- 3 Contumax ad nouam citationem non admittitur nisi caueat de comparente in termino.
- 4 Reo non comparente quid agendum sit, quomodoque in eum procedendum.
- 5 Citationis exequuta relatio prius facienda est, quàm iudex in contumacem procedat, fallit tamen.
- 6 Citatio si verbo tantum producat, multiplex potest

teſt eſſe eius utilitas .

- 7 *Concluſio operatur, ut ulteriori probationi renun-
ciatum eſſe videatur, fallit tamen, ut nu. 25.*
- 8 *Citatio contra putantes intereſſe non ardeat ad
comparandum, niſi quatenus citatus velit.*
- 9 *Contumax comparens admittitur ad cauſſam in
ſtatu quo ea reperitur .*
- 10 *Paupertas quando excuſet, & quando non.*
- 11 *Reſtitutio in integrũ intra quadrienniũ petenda.*
- 12 *Beneficiario mortuo quũ in lite procedendum .*
- 13 *Reo mortuo pendente iudicio quomodo in cauſſa
procedendum erit.*
- 14 *Citatio neutro comparente circumducitur fal-
lit tamen.*
- 15 *Citatio generalis ad totam cauſſam fieri poteſt.
limitatur tamen.*
- 16 *Contumax non auditur, niſi reſectis expenſis, &
alijs ut num. 20.*
- 17 *Contumax ut quis dicatur, necesse eſt ipſius con-
tumaciam accuſare.*
- 18 *Contumax quo caſu non punitur.*
- 19 *Sententie formula & petitionis abſolutionis ab
iſtantiã iudiciũ.*
- 20 *Appellari an poſſit à condemnatione expenſa-
rum ob contumaciam.*
- 21 *Expenſa contumaciales præſtantur, etiam ſi con-
tumax iuſtam litigandi cauſſam habuerit, &
qua expenſa veniant.*
- 22 *Citatio ut valeat, qua conſideranda ſint . (teſt.*
- 23 *Citationis executæ relatio die feriata fieri nõ po*
- 24 *Probatio nulla maior, quàm per rei euidentiam.*

L 2 Pau-

LIBER

- 27 *Paupertas à contumacia excusationem præstat, multis, & aliis in casibus.*
- 28 *Iudex pauperi testes producere non valenti, sub-venire debet.*
- 29 *Paupertatis probatio alleganti incumbit.*
- 30 *Pauper quis dicatur, arbitrio iudicis cõmittitur.*
- 31 *Pauperum causa gratis audiri debet.*
- 32 *Pauperi providẽdũ est a iudice de aduocato, aliàs mortaliter peccat.*
Aduocatus gratis pauperi patrocinari debet, alias peccat ibidem.
- 33 *Pauperi appellanti gratis danda est actorũ copia.*
- 34 *Restitutio in integrũ infra quadriennũ peti debet & quando istud quadriennũ currere incipiat.*
- 35 *Tempus quadriennii ad petendũ restitutionẽ in integrũ non currit, donec prælatus vivit, qui rẽ ecclesiæ malè alienavit.*
- 36 *Laesa enormis, & enormissima que dicatur.*
- 37 *Mandatũ procuratoris in beneficialibus expirat per mortem mandatis, etiam re non integra.*
- 38 *Iudiciũ contra mortuum, etiam si per vicẽtem defendatur, est nullum, fallit tamen, ut nu. 41.*
- 36 *Mandatũ morte mandãtis an, & quãdo expiret.*
- 40 *Res integra quomodo intelligatur.*
- 41 *Iudiciũ mortuo principali valet cum procuratore si is tamen dominus litis effectus fuerit.*

1 **C**itatione * in partibus legitime intimata, & exequuta, aliquando evenit, ut neutra partium compareat die indicta, nec alias hoc casu prout iuris esset circumdudicaretur citationis edictum, neque mutux contumacia fieret compensatio, iuxta l. si ambo. ff. de com-

compen. Sed si post eam diem altera partium compare-
rit, poterit nihilominus contra aliam non comparentem,
etiam sine alia citatione, prout supra docuimus procede-
re, adque ea ratione quod similes citationes Rom. cu. vt
alias diximus, non consueuerint fieri ad certum actum tan-
tum, quo casu procederet text. in d. l. si ambo, sed sunt
a potius generales ad singulos actus, & totâ causam. Quâ
obrem licet per non comparitionem vtriusq. effectum cir-
cunductionis admittamus, operaretur tantum respectu il-
lius primi actus, qui diem habet indictam, & quo ad reli-
quos actus citatio ex sua generalitate remanebit adeo ef-
ficax, vt quodocunque actor vel reus comparuerit, pote-
rit contra non comparentem tanquam contra contuma-
cem usq. ad diffinitiuam inclusive procedere. Rom. consi.
b 70. arstat enim ad duo similis citatio. & Primum est ad cõ-
parendum simpliciter: alterum ad comparendum certa-
die, c. cum dilecti §. sed contra, ver. præterea cum manda-
tur de dolo, & cont. Quod si neutra pars die indicta com-
pareat, circunducitur edictum quo ad comparitionem cer-
ta die, & remanebit alia dies citationis quo ad simplicem
comparitionem, ad tex. cum not. in c. consilium, de offic.
deleg. in qua si quis litigatorum fuerit contumax, poterit cõ-
tra eum tanquam contumacem procedi, nisi iudex vellet
de benignitate eum, vel expectare, vel de nouo citare. d. c.
cõsuluit, cū not. Rota de rescrip. licet impetrās 341. in no.
c Quod* si reus compareat, non etiam actor. Si quidem si
ante reproductam citationis exequutionem, formulam
procedendi pro reo, vbi citatio non actorimet, neq. certo
sed asserto duntaxat eius procuratori decreta fuisset, satis
supra titulo secundo docuimus, modo docenda esset for-
mula processus pro eodem reo, vbi citatio actorimet vel
legitimo eius procuratori fuisset decreta, abstinereque a
reproductione, & processu: quo casu conuenit Palatium
& si sibi de citationis exequutione non conset propter
presumptionem, quæ oritur ex comparitione rei credere
assertionem ipsius rei de exequuta citatione, medio tamen
iureiurando, & cum simili iuramento admitt. re reum cõ-
parentem ad prosecutionē causæ contra actorem, ac etiã
vbi actor nullo dimisso procuratore accepta. e. a. Romana

Curia recessisset reo sic admissio, processum per audientiam contradictariam tanquam contra contumacem concedere. Rota decis. 401. actor præsens, de referi. & de dolo. & contu. in no. Et ubi causa sit talis, quæ litis contestationem desideret, & reus non alias reperiat libellum oblatum, dabitur reo condemnatio expensarum aduersus actorem non comparentem absq. alia citatione, ac etiam si vo-
d luerit absolutoriam ab instantia iudicii, sed & nona erit opus ad hoc actoris citatione, iuxta not. per Inno. in c. cōsuluit. de off. deleg. at si reus libellum reperiat oblatum, & dabitur condemnatio expensarum ut supra absq. alia citatione, non etiam absolutoria ab impetitis, nisi actore rursus ad hoc c. tato. Inno. d. c. consuluit. Rota decis. penult. in a. c. Quod si causa talis sit, quæ litis contestationem nõ desideret, utpote beneficialis, vel alias spiritualis, & dabitur reo sic citato, vel appellato in terminis, clem. causam de elec. contra actorem vel appellantem in terminis dist. Clem. non comparentes, absolutoria ab impetitione eiusdem actoris, si modo reus vel citationem reproductam reperiat, vel ipse de eius executione alias legitime doceat, & similiter appellatus, vel instrumentum appellationis eiusdem, vel productum reperiat, vel ipse producat: sin autem reus non alias reperiat citationem ac eius executionem reproductam, & velit admitti ad prosecutionem causæ medio iuramento suo, ut supra admitteretur, sed cū temperamento, si modo reus per aliquod temporis spacium post decretam citationem compareret, vel procuratorium mitteret, ita ut infra illud verisimiliter citatio exequi potuisset, alias expectari solet reus per aliquod tempus arbitrio auditoris. Si vero reus noller iurare, non alias daretur sibi absolutoria ab impetitione actoris, sed ab instantia iudicii cum temperamento tamen, de quo supra. Rota d. decis. 401. vsque in finem si actor præsens, de resc.
e & de dolo, & c. h. in no. Admoneo tamen quod in casibus, quibus reo condemnatio expensarum tantum dabitur, poterit etiam obtinere decretum, quod actor ad novam citationem non admittatur nisi donec caueat de comparando in termino, ad tex. cum materia in c. actor, de do. & cont. in 4. Comparitionem autem intelligas indefinitam, prout

te, prout indefinite prolata est c. actor, videlicet cū per-
seuerantia vsq. ad finem litis, gl. ibid. verbo sufficienter,
auth. generaliter. C. de ep. & cle. Cautionē deniq. intelli-
ges idoneā, videlicet datis pignoribus, vel fideiussoribus. l.
si mandato. §. si. ff. man. nisi talis esset actor, qui similis cau-
tionis facultatem non haberet, tunc enim iuratorium da-
bit. c. per vestras. de don. post dinor. rest. d. auth. generali-
ter. C. de epil. & cler. not. per glo. verbo, generaliter. In-
no. & alii in d. c. actor. de dol. & cont.

- 4 - Quod* si actor compareat, reus verò non, & tunc quia
similes citationes Romanæ Curie, vt supra diximus, si de
beneficio ex dispositione iuris, & natura causæ, & quauis
alia re agatur, ex præscripta obseruatione curiæ habent in
vêtre peremptorium absq. alia eius expressione. Rot. de-
cif. 145. de senten. & re iudic. licet in causis. in no. pote-
rit contra illum vsq. ad sententiam inclusue per audien-
tiam contradictarum procedere. Rota d. decis. 145. de ci-
ta. & de cita. nota quòd aliquis absens. 638. in anti. Aeg.
de iud. fuit citatus. concl. 110. Amplius poterit nedom ad
sententiam, sed etiam ad exequutionem contra similem
contumacem procedi, etiam si alia opus esset commissio-
ne dependenti, tam in causâ principali, quam in articulo
exequutiuo. Quæ minus esset alia, quam per similem au-
dientiam contumaci intimandam, Rota d. 115. in vim cō-
misionis de rescript. seu commissio. in no. Immo citatio-
nes, quæ solent per similem audientiam fieri sunt magis
vrbane, quam necessariæ, Rota d. decis. 145. quare si ali-
qui per audientiam omitterentur termini, non vitiaresur
processus. Aegid. d. concl. 310.

- f - Admonemur* tamen quod non poterit iudex contra reū
sic citatum, tanquam contra contumacem per similem au-
dientiam procedere, nisi de exequutione citationis fue-
rit sibi prius facta relatio, & si post aliquem actum fieret,
non tamen conualesceret actus sic nulliter gestus. Bart.
l. hoc aut. §. ff. ex qui. cau. in poss. ea. in l. multum. ff. de
condit. & demonstr. Inno. in e. cum contingat. de offic. de
leg. Bald. in l. consentaneū. col. 6. in fi. C. quomodo, & quā-
do iudex: quæ tamē perpetua nō sunt. Finge quod si expe-
ctaretur relatio, mora periculi esset. Rursus quod iudex

ex aliqua præsumptione credidisset partem citatam, licet adhuc de relatione nuncii sibi non liqueret, tunc enim si iudex ante relationem ad aliquos actus procederet, consueverent omninò per relationem ex post facto supervenientem, Bald. in l. falsus C. de furtis, idè inolevit praxis in palatio, ut pro ista credulitate iudicis satis sit allegare citationem exequutam, quam allegationem practici vocant productionem verbo factam, ea enim solent cantu procuratores uti etiam, ubi citationem iam exequutam haberent in manibus, idque sub spe futuræ comparitionis citati, quæ si contingeret, relevaret actorem à reali productione eiusdè exequutionis enim, qui post emanatam citationem compareret, præsumitur citatus. Aeg. de præsumptio. concl. 364. & contra ipsum, vel eius legitimu procuratorem sic comparentem poterit auditor, ad quem nulla exequutio citationis, vel eius relatio pervenisset procedere. Rota. de citat. si aliqua caus. 639. in ant. inmodò dicit collector, quod ex observatione palatii valeret similis processus, etiam si procurator comparens non alias speciale, dum tamen alias ad subiectam causam sufficiens haberet mandatum, atq. etiam si talis procurator non ipsonde comparuisset in causa, sed per actorem repertum in curia ante reproductam relationem exequutionis contra principalem factæ ad causam huiusmodi traheretur. Quo casu suadet collector, ibi cautius esse, si actor procuratorem sic repertum, & citatum compelli probeat iururandum respondere, si citas vel credat, citationem contra principalem suum fuisse in partibus exequutam: ex hac prædicta producendi verbo tantum citatione in multiplex potest esse producendis veritas. Ponit quod plerumque citationes in partibus non ita legitime exequuntur, nonnullas quam defectus est in relatione exequutoris, quo casu si realiter ante reproductam relationem reproducereatur, posset reus, vel eius procurator, ad causam in illas antequam compareret, & mandatum daret, rescire defectum relationis, vel exequutionis, & proinde à comparitione abstinere. Quod si verbo tantum reproducatur, habet actor innotitum facilitatis procedendi contra reum, tanquam costume, nempe processum per audientiam contra citatum abique

absque realis citationis reproductione, saltem vsque ad
conclusionem in causa, & ita reus magis vigetur ad com-
parendum. Dixi autem vsque ad conclusionem in causa,
quia per eam vltiori probationi renunciamus, ad e. cu
dilectus, de fide instr. c. 2. de ressi. in integ. lib. 8. elem. se-
pe de re iudic. quamobrem si citatio realiter reproduc-
ta sit, & per testes relatio ex quotoris recognoscenda, ve-
luti species probationis non esset vltius diffrenda, nisi
forte diceremus quod ista verbalis reproductio facta in
termino faceret realem extra terminum sub quaeris retro
trahi, ita, vt fingéretur facta in termino, ad not. per Baldi
in ca. 1. in prin. extra de fide instr. per Fel. in ca. licet causa
sam. colum. 13. in prin. extra de probatio. Altera utilitas
est, quæ ex verbali hac productione resultat, & certior
quod si reus ante realem reproductionem compareat per
se, vel procuratorem legitimum propter præsumptionem
exequutæ citationis, que vt supra diximus ex comparitio-
ne oritur, releuaretur actor a reali, ac citationis, & ex-
equutionis productione. Rota decisio. prædicta 637. in ant.
& consequenter ab inspeña registri, quæ in registratura si-
milis reproductionis tenor, & dictæ citationis, &
tius exequutionis. Nec non examinis testium super reco-
gnitione aliaz fieret, quæ esset ad minus duorum auro-
rum.

- h Adde, quod minus poterit actor contra reum sic cita-
tum, & non comparentem, tamquam contra contumacem
per audientiam contradictarum procedere, vbi citatus es-
set vigore clausulæ, cõs. q. alios sua interesse putantes, vel
si nominatos esset in citatione, non tamen simpliciter, sed
eum conditione, quatenus prætenderet interesse, idque ea
ratione, quod* similis citatio non ardet ad comparendum
nisi quatenus citatus, velut ad causam venisset enim mo-
nitio potius hæc citatio, quæ arctatoria, ad not. per Ino.
& Hosti. in c. dilectus de exceptio. Quod si contra eum pro-
cederetur, processus esset nullus tamquam fundatus in cõ-
tundacia, quæ non erat, nec cl. fin. Marti. de cõstit. c. inter
quatuor, de maio. & obed. c. 1. & c. quoniam ergo, vt libe
non contest. Fateor tamen, quod sibi præiudicaret senten-
tia pro actore contra alios non comparentes data, ad esse
claus.

etiam, ut volens postea agere impediatur, idque quod sci-
uerit, & passus fuerit eius causam agi, nec personaliter ci-
tatus possit, pretendere ignorantiam processus, argum.
dicti. cap. quamuis, &c. suborta, de re iudi. & l. saepe. ff. eo.
titul. non tamen ad effectum, ut si possessor esset, impedia-
tur retinere rem, vel beneficium, de quibus ageretur. Nū-
quam enim similis, sententia tamen si apta impedire, ut sic
citatos non agat, satis erit ad impediendam retentionem,
sed ad hoc ut similis sententia contra sic citatum exequi
possit, non esset sic generalis, & incerta contra omnes in-
teresse putantes ferenda sententia. insti. de actio. §. curare
l. prima, de sent. quæ sine certa quantitat. per totum. Quæ
omnia procedunt, ubi quis non esset in citatione nomina-
tus, sed vigore præscriptæ clausulæ generalis citatus esset
per executionem in specie quæ exequutio in Ro. Cu. de
æquitate toleratur, secus autem ubi fuisset in citatione a
iudice nominatus. Rot. de cita. & dilatio. si impetretur
419. quam pro predictis omnibus omnino videbis, ubi etiã
collector suadet pro consilio actori, qui contra sic citatū
processisset, ut obtineat commissionem reuocatoriam
processus, & refert collector fuisse in suo casu concessam,
licet, ut ipse credit minus iustè.

- 9 Verum* si reus cæpto iam processu per actorem super-
ueniat, videamus qualiter audiendus sit in quavis parte in-
dicii, & admitti solet ad causam in statu, in quo reperit
eam, nec alias præcedens eius contumacia multari solet
nisi quòd actus facti tenent, in eius præiudicium postquam
sciuit causam suam tractari, nec potest pretendere igno-
rantiam. argum. d. c. quamuis, & c. suborta, de re iud. & l.
sæpe. ff. eo. tit. præiudicium autem potest esse multiplex.
Finge, quod actor in testium examine properasset absq. in-
terrogatoriis rei, præiudicarent enim, ac si cū eis exami-
nati esset succurreretur tamen in hoc reo, si veller testes
expensis suis super interrogatoriis. reperi. Rursus finge,
quòd post terminum ad articulandum rite, & recte serua-
tum superuenisset, non poterit amplius dare obiectus, Ro-
ta de c. l. eo. no. 6. in ultimis in fin. Idem si post dilationes
datas sine terminos, ut aiunt seruatos, quia non concedere-
tur de nouo, neque ulterius expectabitur, nisi in quantum
vide-

videbitur auditori . Idem quoque si post vnā, vel plures
sententias latis compareat, quā connumerabuntur ad cō-
stitutionem trium, & rei iudicatæ, idem de niq. si post latā
sententiam lapsaque tempora ad appellandum, quia præ-
iudi abicit sibi lapsus temporis, & amplius non appellabit,
prout inferius dicemus . Quod si superueniat reus contu-
max post primam sententiam, infra tempus tamen ad ap-
pellandum audiri solent simpliciter appellans absque vlla
expensarum refectione pro multa suæ contumaciæ fuerit
personaliter, aliasue in exequutione citationis apprehen-
sus si vero post tempora ad appellandum superueniat , &
tunc aut reus in exequutione citationis personaliter fuit
apprehensus, & non alias via ordinaria appellationis au-
diretur, sed extraordinaria restitutionis, refectionis dum ta-
men expensis, in quibus actorem fatigauit, argum. tex. in
cap. exceptionem . de exceptio. nec alias cogeretur hoc
casu dimittere possessionem, & iudicato aliter parere, qua
si causa non fuerit parte absente plenè discussa, cuius me-
rita partium assertionem panduntur l. fin. C. si per vim , vel
alio me. Aut non fuit reus contumax in exequutione cita-
tionis personaliter apprehensus, & tunc non erit necessaria
via restitutionis extraordinaria. Sed poterit reus simplici-
ter a die notitiæ appellationem emittere , & signatura da-
bit commissionem simplicis appellationis causæ a die ha-
bitæ notitiæ, cum clausula tamē, prout de iure, Rot. de ap-
pell. cum iura. 303. in no. Si vero reus contumax superue-
niat post duas vel tres conformes per audientiam latis,
tunc propter nimiam contumaciam partis non daretur re-
stitutio, nisi cū clausula, Parito iudicato, ad tex. in l. fulci-
mus. §. si. ibi propter nimiam contumaciam ff. ex qui. cau.
in poss. citatur. Quæ clausula importat dimissionem posse-
ssionis, restitutionem fructuum perceptorum, & expensarū
litis solutionem, mitigaretur tamen ille rigor, vbi reus cō-
tumax allegaret paupertatem, ob quam signatura daret si-
bi commissionem restitutionis dilata seu reservata in fine
litis fructuum, & expensarum solutione sub hac formula
rescripti. Placet D. N. Papæ dimissa possessione , consti-
i to de oratoris paupertate, Paupertas enim , & si a resti-
tutione fructuū, & expensarū solutione excuset, non tamen
a dimis-

à dimissione possessionis, quam potest reus quantumcumque pauper facile dimittere, ad tex. in c. olim de rest. spo-
lia. quæ procedunt etiam, vbi aduersus tres conformes res-
titutio peteretur Cassa. dec. 10. de rescri. qui etiam stri-
ctius loquitur, vbi scilicet late essent non per audientiam
sed in contradictorio iudicio, in qua restitutionis specie
mos Signaturæ fuit, si causa beneficalis sit restitutionem
gratiolæ concedere, quod si profana, causam restitutio-
nis duntaxat iudicibus committere, Prout de iure. Scaph.
de lit. gra. & iust. char. 163.

k k Generaliter * autem volentibus via restitutionis au-
11 diri, prefiniuntur est à lege tempus quadriennii, ad tex. in l.
fi. C. de resti. in integr. idq; etiam si esset ecclesia ad cap.
2. e. o. r. in 6. & computabitur à die ultimæ sentent. 2. Rot.
de rest. in integ. latis tribus 163. in no. quod si post quadri-
ennium contumax veniat, etiam si ecclesia esset, non admit-
teretur, nisi iusta subesset causa, ex qua eodemacatus veni-
ret de iure etiam post quadriennium audiendus, utpote ra-
tione legitimi impedimenti, ad tex. in dist. c. 1. de resti. in
integr. in 6. cum no. quo casu opus esset impetra-tem in
commissione de lapsu quadriennii mentionem facere, &
pro obtinenda restitutione, vel eius commissione iuxta natu-
ram causæ narrare, quod iusta subesset causa, & signatu-
ra super omnibus rescriberet, Prout de iure, vt supra do-
cuimus.

l l Ceterum mortuo reo in quacunque parte iudicii, si
causa beneficalis sit, solet palatium actori concedere
processum per audientiam contradictarum contra inter-
esse potantes, ad effectum non solum ad iudicationis bene-
ficii, vel ad relaxationem fructum forte sequestratorum,
Rota de rescri. in causa beneficali 144. in no. verum etiã
ad effectum absolutiois, quæ potest esse utilis ad multos
effectus, Cassa. dec. 1. de tement. & re ind. nec vltius ci-
tandus esset procurator defuncti etiam dominus litis effe-
m ctus. C. assa. d. dec. de appella. num 3. m Secus * profana, in
13 qua citandi sunt hæredes, si qui appareant, sin autem dan-
n dus esset curator hereditati iacenti, & nisi forte superstes
esset aliquis defuncti procurator, qui dominus litis effe-
ctus fuisset, contra quem posset in simili causa ad vltimo-

ra pro-

ra procedi, & sententia contra eum lata hereditati præjudicaret, prout etiam tenuit Rota meo tempore, & me instante in vna Veneta bonorum inter illustrem dominum Comitem Pitiliani clientem meum, & dominos de Allido sis ex altera, coram R. P. D. Aquen,

A N N O T A T I O N E S.

- 2 **Q**uamobrem.] Tamen si " citatio neutro comparente circumducta sit. Et perinde habetur, ac si nulla intervenisset, post editum §. i. ff. de iudi. Et cap. de dolo Et contumacia §. poterit nihilominus in hac citatione per editum ad subsequentes alius procedi, cumq. illa quo ad primum annum, tantum ad aliam vincatur, ne pulchre dist. in verba, citatio tamen col. 4. atque Vant. de null. sent. ex des. cit. nu. 111. scriptum reliquere, Et conferant ad hac que ab Ian. scribuntur in c. consuevit de offi. deleg. Et in c. auditur de proc. Et ab Affl. decis. 366. nu. 4. Nicolaus Antonius Gravatus.
- b Primum.] Aduersus " generaliter ad totam causam citatum
15 Et comparente contumacem, absq. alia citatione, absque ad sententiam procedi posse, Dist. autumat, inter quas Spec. tit. de cit. §. visio, ubi Ioan. Andr. Mol. in verbo, citatus specialiter ad unum, Abb. in c. fin. col. 1. de dilat. Verum in Rem. Cur. Stylus viget, contra talem contumacem decernere processum per Audientia contradiCTORUM Et ille per editum ad omnes citatur alius Rota dec. 69. actore, Et dec. 220. lucen. in no. Felin. in c. quomodo frequenter, §. porro, nu. 20. ut lite non contest. Et Vant. de null. sent. ex des. cit. num. 110. Intelligat tamen hanc generalem citationem ad totam causam tunc fieri posse cum longius distat qui citatur, sic Abb. ait in d. c. cap. ultim. qui adspiciuntur Alexand. in l. qui ante col. ff. de verborum obligat. Et las. in l. necquis iuram. §. ubi decretum, in decima sim. i. nume. 37 ff. de offi. procons. Et est communis opinio. Marita attestat in practica in 2. part. in ver. Citatio, numero. 118. Quamuis Iaffr. Bald. decisione 41. contrariam opinionem receptiorem esse testatum reliquerit. Verutamen prior opinio visu recepta est, cum in omni actu specialim quissimè citari debeat l. de unoquoq. ff. de re iud. Sed remotus in locis non iniuria generale editum fieri admittitur, ne quolibet actu magis impensis atque laboribus absensum

sententia quis citare abstringatur. Quam quidem communem his casibus procedere intelligat, quibus ad sententiam lite non concessa perueniri potest, aliter enim, quod ad ipsam sententiam citatio haudquaquam valeret, sic Bald. respondit consil. 4. lib. 4. Istaque intelligas, quando citatus semper contumax fuit, quod tunc in eum alia abjuratione procedi possit, securus vero semel si comparuisset. Nam sane hoc casu illum iterum citare opus erit, De-Bo. in d. l. qui ante cal. Abb. d. c. ult. & Vant. memorato loco n. 113. cum seq. Rursus & intelligas Com. opib. quando citatur contumax esset & sententiam se prolaturum iudex comminatus fuisset, teste Anto. Niceno in concord. Gloss. consil. 32. in 10. limi. Nicolaus Antonius Grauius.

- e Quod si.] Formulam * protulendi contra alterum non separari
16 tem videbis apud Formularij compilatorem illum variari di-
missi pag. 11. col. 1. nam absoluitur reus alterque in expensis con-
demnatur, & sic nisi prius rescribit audiendus haudquaquam
erit, And. Ifern. in consil. reg. Neap. Spanie & Valentibus, & habet
cap. 1. de dolo & contum. in 6. & in l. sancimus. C. de iud.
17 & verobique commentatores. Verum * ut contumax quis dici
queat, ipsius contumaciam accusare oportet, aliter enim con-
tumax nequaquam appellari potest, Bari. in l. 2. solum. vltim. ff.
si quis in ius voc non ver. & in l. consentaneum, col. vltim. C.
quam & quam iud. & in authent. si qui. in fine. C. de rē. appel.
tradunt Bald. Paulusque Castren. in l. properandum §. & si qui
dem. C. de iudic. & Mars. in l. de vnoquoque. num. 143. ff. de re
iud. Caterum intelligas tunc contumacem puniri, cum ab eo quid
18 dari fierique petatur securus, * aut quando citatur si sua petane-
rit interesse, quia talis citatio ad comparandum haud astrin-
git, sique contumax non censendus, ut condemnari possit, veluti
Bald. docet c. 1. solum 1. ver. & nota de milite vasal. qui cont.
est. cuius affecta est Alex. in l. testamenta omnia. C. de testam.
Nicolaus Antonius Grauius.

- d Sed nota.] Formulam * quando quis ab instantia iudicij se
19 absolui peti, videas traditam per compilatorem Formularij
adversarium, circa prin. cap. 36.

- c Admoneo.] Adde, quid licet * expensas contumax rescire
20 velit, hac usq; tamen audiendus non erit, nisi prius de iudicio si
fui emerit, §. si vero semel in auct. de exhib. reis. & in d. c. 1. de
dolo & contum. in 6. Cui quidem contumaci, nisi effectus expen-
sar ad

- fat ad ultimum usq; quadrantiem soluerit, audistis denegatur
ut perbellè Bald. scriptum reliquit in c. conquerente col. . de re
situtio. spoliator. cui las. consertit alias cumulatione auctoritates
in authentica qui res. C. de sacros. eccle. & in l. sanctum C. de
iudic. ibiq; in 4. not. regulam tradit, quã deinde duodecim me-
dis ampliat. Ceterũ illud missum non faciã, quod Inson ibi n. 13
accurate scribit, regulam scilicet esse intelligendam, contumacẽ
nisi refectis expensis non esse audiendum, quãdo tamen illa liqui-
da sũt, & à iudice taxata, aliã verbalis oblatio cũ fiducioso
sufficeret. Ibiq; videbitis etiam, an interim pecunia deposita pro
expensis fieri, possit multaque aliã super huiusmodi expensarum
21 materia elegãtur differri, & n. 12. an " ab expensarum condẽna-
tione ob contumaciam factã appellari possit que ex industria,
ne longior sit silentio inuoluam satis est locum indicasse. Illud
22 tamen adnotare precis operæ visum fuit, quãdã expensẽ ob con-
tumaciam debitã, persolui semper debent, etiam si contumax
iustam litigandi causam habuerit, ut Castad. docet docet. 3. an.
3. de appell. Sed quẽ expensẽ refarciri debeant infra ultimum
libri cap. 2. sub lit. N. explicabimur, Nicol. Anso Grauius.
f Admonemur) Iure quidem Vestrũ sententia procedit. Nam
23 " in omni citatione tria considerantur, ipsius scilicet iudicis cõ-
missio. Citationis exequutio, ipsiusque exequutionis relatio alias
citationem viribus carere, prodiderunt Bald. in l. ultim. C. de
fer. Felin. in cap. 2. ratum colum. 3. de off. de deleg. & in c. 1. de iu-
di. & latius Inson. §. quadrupli insti. de act. o. Nec ipsa citatio
de iudicis commissione facta presumitur, ut communis scribean-
tium extat conclusio per Ares. relata consil. 33. consiliatio. cola.
antepon. & Felin. in c. quaniã contra. in 5. col. de prob. Quã qui
de cõmunẽ opinione trifariã amplia, ac similiter limita, voluit
per Ripã in c. 1. col. 44. de iud. Quamquã pluribus in locis usu
receptum est, (quando tamen publici nuncij sum) ut de citatio-
ne eis credita fides adhibeatur, licet commissio aliter ex actis nõ
appareat, veluti Doñ. allegatis in locis antea & Cor. consil. 95.
lib. 4. Qui quidem usus in Neap. Reg. riget. Ceterum illud præ
24 terea libet adiungere, quod " citationis exequutio relatio adeo
est de substantia, ut die feriata ad honorẽ Dei fieri nõ possit, te-
ste Salic. in d. l. ult. cui Alex. ad stipulatur in l. 1. §. associatio, col.
7. de no. oper. non. Hinc est Bar. voluisse in l. hac autẽ. §. 1. ff. ex
quib. caus. in post. ca. cui Pam. Cast. consentit consil. 81. lib. 2. quid
iudicet

iudici de contumacia citati loquere debeat, & hoc quidem absq[ue] nuncq[ue] relatione esse n[on] potest, ideoq[ue] absoluta dicitur, quod si pri[us] iudex aduersum contumacem pronunciat, & deinde ip[sus] nuncq[ue] relationem admittit, quid processus nullus redderetur, hanc eadem sententiam iterum e[ss]e in Barto. literis mandauit in l. multum, in fin. ff. de cond. & dem. off. quam comprobat Alex. in l. sed si de sua. ff. de acq. hered. Nicolaus Auzan[us] Grauius.

§ Dixi autem) Regula est, quid + factu[m] conclusione in causa
25 amplius probationes non recipiatur, & audiatur, de procur. c. c[on]dilectus, ubi Felix in princ. de fide instrum. & Doctores omnes in l. admonendi ff. de iur. iurand. Hanc tamen reg. plures admittunt limitationes. Nam licet n[on] habes in probatione facienda per partis confessionem aufferibus Baldo Pauloque Castren. in rubri. C. de proba. Hinc est, quod iurisperiti post conclusionem interrogari possunt, ut per Abb. & Felix in ca. cum Ioannes, de fide instrum. Item regula ipsa exceptionem patitur, quoniam quicq[ue] iudex ut ei notior sit causa, se instruere velit, tunc enim post conclusionem ex suo officio testes recipere potest & informationem, etiam ad ius parti iniquius fundandum, ut communiter teneri conclusum Alex. in l. 4. §. hoc iudicium ff. de dam. infest. & Dec. in ca. 1. in 4. notab. de iuris iur. Bello in consi. 19. nu. 6. hanc communem esse sententiam negat tamen illam in causis summaris veram fatetur. Item reg. nec locum sibi vendicat, ubi in causa procederetur, sola facti veritate inspecta, tunc etenim post conclusionem testes admitti posse consueverunt, Imo in clemen. saepe de verbor. signifi. & Alexand. consi. 34. lib. 4. Quod tamen verum esse existimo, quando testimonia non fuerunt publicata atq[ue] deducita, alius hanc opinionem accedere minime, timor enim subesset, ne latrocer testes manibus subducti falsum perhiberent per tex. in auben. si vero, de test. qui illa communis fundatur opinio, testes non recipi posse post alioru[m] deductas relationes, de qua memoris Bello consi. 29. num. 6. Rursus reg. limitatur improbatione .6. per res evidentiā licetq[ue] affectu, Bald. in l. contra negantē, in fin. C. ad leg. Aquil. in l. si quis testibus, etiam in fin. C. de testib. Nam ea nulla maior potest esse probatio, Affl. decisio. 107. nu. 6. & decis. 216. num. 3. Barbat. in cap. evidentiā, de accus. & consi. 7. lib. 1. & Cur. & in l. admonendi, nu. 32. de iur. iur. ubi omnium probationum hanc superlativā appellat.

appell. usque adeo, ut talis probatio nunquam exclusa conside-
 tur, ut prodiderunt *Alexand. consilio 116.* postquam, in
fin. lib. 1. Jason. in l. 1. numero 10. ff. de nou. operis nuu. ubi
 quoque mulierum testimonio comprobata sententiam nunquam
 in iudicatum transire quando illam per evidentiam rei iniquā
 invalidamque esse constat. *Deci. in capit. cum speciali. §. porro*
in 2. nota, de appell. Ruin. cons. 138 num. 14. lib. 5. Alciar. de
presump. in 2. part. nu. 16. Catel. Cui in memor. in verbo, dam-
natum datum Birtan. cons. 327 lib. 1. Ias. in l. cum qui. §. in pa-
pularibus num. 5. cum sequen. ff. de iureiurand. c. Ioan. Bapt.
Ples in rep. l. si quando, nu. 777. C. unde vbi, qui omnes hoc de
 reprobatione per rei evidentiam affatim loquuntur, ex quibus
 communem esse opinionem liquido constat, quod probatio per rei
 evidentiam etiam post Conclusionem in causa admitatur. Nā
 nullas etiā præter memoratas regula ipsa patitur exceptiones,
 quas apud *Maran.* videre poteris in praxi in 6. part. vers. con-
 cluso. Item regula non habet locum in causa matrimoniali, in
 qua post conclusionem testes examinari possunt, sicut ex literis
 de sponsal. Fel. in c. ad hoc, n. 2. ut lite non comisset ubi *Ioan. And.*
 21. privilegia matrimoniū enumerat, & inter cetera hæc, de
 quo meminimus. *Nicolaus Antonius Graunius*

h Addo.] Hæc autem vergit, quod supra annuimus sub
 littera C,

i Paupertas.] Pauper'as * secum multas offert excusationes
 27 inter quas à contumacia. Nam si nge honestum hominem deten-
 ti carere veste, ut in iudicio comparere absque deditore nō pos-
 sit, certis excusationem haberet, ne contumaci dici queat si *Alex.*
credimus in l. 2. §. si quis in iudicio ff. si quis caus. c. Felin. in
ca. si quis testi. in prin. de testib. Item paupertas excusat ab ap-
 pellando. & ab appellationis etiam desertione, testibus *Guido.*
Pap. & Ioach. Mynsing. de dec. 426 nu. 21. hic autem in sing.
 obser. Cen. 4. obser. 97. Undem excusat si fideiussoriam cautionē
 pauper reperire non valeat. *Affl. decis. 23. nume. 3.* Non ab re
 igitur *Anto. Butr. & Abb. in d. c. si quis testi scriptum relique-*
 28 *re, iudicem ** obstringi pauperi suos testes producere nō valenti
 subuenire auxilium, prestare pre quorum opinione satiant,
 qua *Butr. scribit decisio 303. nume. 4. & 5. c. ubi Felin. in dicto*
cap. nu. 8 id non absque temperamento intelligat, ubi post carce-
 res multa de paupertate differit, & plerisque casus enumerat,

quibus pauperes excusantur, quos cumulate apud Luc. Pen.
 audetis in i. relin. C. qui in lib. 11. Et Affli. in cons. r. p. Neap.
 omnes nostri in 2. m. Et in cons. muliere in fine Et cons. fla.
 quimus ipsi etiam 44. pauperum privilegia omittit. sane quid
 2. §. molestis atq. personis in t. m. collegiorum. C. m. quid argu.
 §. tristi. §. pauperum probatio alleg. in i. m. b. Delle. in d.
 §. si vero §. qui pro rei §. qui suus. cog. pulchre affli. dec. 377. aff.
 que c. de sententia, Alciato testis in de prae. r. p. 2. prae. r. p. 19.
 v. d. i. q. Conarra. in lib. Resol. 2. c. 62. quomodo pauperum homi.
 ni non natus sit, denique autem aduersione. Non nudi nascimur
 c. sicut hi. q. dicit Plinius lib. 9. c. 39. quisque inquit. Nec rerum
 3. natura nudos excipit. Cetera, quis nō pauper dicatur, iudi.
 cis arbitrio, sed magis personarū perspecta relinquatur, veluti
 frequentiore calculo à Doctoribus receptum est, ut assertus Dec.
 cons. 120. Et Bell. cons. 6. Sed illud perperam observatum pau.
 perum privilegium silentio non involuam, quod causis paupe.
 rum gratis audiri debent. Paris. in Synd. in ver. Expense.
 3. 1. Bar. citata dec. §. quibus etiam de advocatis à iudice providi.
 dum est. alias mortaliter peccat Et advocatus * ipse gratis pa.
 truitari obstringitur, aliter reus erit gehennarum Ang. C. la.
 uis. in sua summa docet in verb. Advocatus, numero decimo.
 Hanc dixit affli. in consil. r. p. Neap. appellationum tempo.
 ra not. §. per tex. in l. cum de iudic. r. b. decur. C. de epis. aud.
 3. 3. quod * pauperi appellanti actorum exemplum absque mercede
 exhibendum est sed prob. Deum immortalem, quis est, qui in fo.
 ra versatur, Et pauperibus compatiatur, quibus ne parēre qui
 dem sunt amici, ut cum Eristibone in c. de sacrileg. sic dicam
 * Nicolaus Amicus Gratianus.
 k. General. ter. J. Adde Affli. dec. 175. 7. universis Et Dec.
 3. 4. cons. 29. Sed hoc * quadriennij curriculum ad peccandam resli.
 tutionem in integrū à lege praescriptum, a tempore vera le.
 sionis currit per ea quae de praescriptione Franc. Balb. scribit in
 tract. praescrip. 1. part. quaestione secunda, qui hanc esse com.
 munitatem opinionem testatur, ut etiam Et Io. Mau. de resli. in
 integr. c. 2. Sed Et illud ad propositam materiam adducere si
 quis quod re. l. Balb. scriptum reliquit, Et communibus suffra.
 3. 4. §. §. (ut ipse ait) apponatur, quod * istud quadriennium num.
 quam salubriter docet Brasal. qui ecclesiae re. hanc r. r. aliam
 in hancque r. r. d. g. nec etiam r. r. enarratissima Lesio interve.
 nit.

- perit. Nam tunc ecclesia aut etate minor lapsu quadruplo ad
 obituante restitueretur gloss. in cap. 1. de in integ. rest. quā ibi
 D. de sepulch. et. 3. de cons. 166. in causa lib. 1. qui aut di-
 ctā glo. opinionem omnibus sententiis rorant. Et tamen in iudi-
 cari, quāvis Alex. cons. 30. lib. 3. oppositum tenere videtur.
 anamque ipse nō de enormissima, sed enormi loquitur lesione. ad
 36. cinco haudquāquam eleridit. Et " quā dicitur enormis lesio
 quāvis enormissima. Sic citato cons. consulas Dic. cons. 41. Et
 180. Et rursus 180. Paris. cons. 12. num. 30. lib. 1. Et Cassad.
 dec. 1. de emp. Et ven. Nicolaus Antonius Granatius.
 1. Ceterum Quod Vester aut procedere etiam intelligat. siue be-
 37. neficiarius naturaliter siue civiliter mortuus fuerit, aliam
 vel ad ecclesiam mādatus, vel beneficium relinquaverit semper
 enim re integra siue non procuratoris mādatus expirata. Ita De-
 de. tex. in elem. vlti. mō procur. intelligunt, aut potius exten-
 dunt. Et Rota dec. 311. Post dubitatum in no. Et Cassad. dec. 2.
 de appell. ea nempe ratione, quia in beneficiis post mortem
 mādaturis illi nemo futurus heres esse potest. Hinc in R. Cur.
 praxi illa inolevit, cuius Vester. hic meminit. Et Vani. etiam
 multa in medium afferens de null. sent. ex des. in hab. seu mand.
 no. 171. Et seq. Nicolaus Antonius Granatius.
 m. Secus. J. alias corpi nullius " mortui esset iudicium, tūquam
 38. quera mortuū agiturum pūā per vivum defendatur l. in
 summa. §. vlt. ubi scrib. ff. de re iud. l. pū. ff. que sent. sine appell.
 rescrib. Et Capic. decis. 1. no. 10. sed hoc quidem, ut illam dicā
 intellig. pūdum erit.
 n. Nisi forte. J. mādatus " morte mādantis expirat l. inter causa.
 39. ff. in prin. ff. mād. l. cur. qui in proxima. ff. si cor. pet. Quod
 tamen locū sibi vindicat, cum mādatur re integra mortuus fue-
 40. rit. quā " quidā res integra in iudicialibus ante licem comē-
 statam intelligitur. l. defunctus. ff. de procur. ca. relatum, ibique
 scrib. de offi. deleg. Quia. Pap. dec. 119. At quando procurator
 41. ante mādantis obitum licem fuerit comēstatas, aut de iudi-
 catio solvendo mādatur ipse satis dedisset. his certis casibus iudex
 in defunctum vel pro eo pūculatib. ferre sententiam poterit
 dummodo in procuratoris personam ipsa concipiatur sententia,
 dist. l. defunctus, ubi interpretat. l. nulla. Et Bal. ibi C. de pro-
 cur. Abb. in l. mandato, de procur. Mil. in ver. sententia lata
 contra defunctum, Et tradit Cassad. dec. 2. no. 11. de appell. Quod

LIBER

tamen semper perpetuum non est. Nam si abique herede domi-
nus decesseris, tunc cum procuratore quatuor. domo litis effe-
ctus sententia proferri non poteris, ut egregie l. 1. docet conf. 1. 38
lib. 4. & conf. 9 in add. col. 1. lib. 1. cum 1. Nic. Ant. Granatius.

De eisdem, ac de Procuratoribus.

Cap. V.

SUMMARIUM.

- 1 Procuratoris mandatum in primis inspiciendū
est an sufficiens legitimus sit.
- 2 Procuratorem minus legitimus mittens, pro non
comparente & contumace habetur; idem si le-
gitimus si tamen mandatum non acceptaret.
- 3 Mandatum procuratorium acceptari debet.
- 4 Tacens quando habeatur pro cōsentiente, & quan-
do non.
- 5 Mandatum generale si alicui transmittatur, ni
non intendat, nisi in una causa procurationis
onus acceptare, qua cautela uti debeat.
- 6 Procurator cum facultate substituti, non potest
substituere, antequam mandatum acceptasset.
- 7 Procurator, qui litem non fuit contestatus, quan-
do admittatur tanquam dominus litis effectus.
- 8 Procurator substitutus per litis contestationē &
actus etiam succedaneos dominus litis efficitur.
- 9 Tutor & curator per litis contestationem substi-
tuendi facultatem accipiunt.
- 10 Procurator ad omnes causas datus, an in causa
spirituali etiam datus esse videatur.
- 11 Procurator ad omnes causas datus, nedū ad prae-
sentes

sententia, sed ad futuras etiam intelligitur.

- 12 *Causa non remittitur, quāvis remissibilis sit, post quā in Ro. Cu. de ea tractari inceptum fuerit.*
- 13 *Procurator contra certam personam constitutus, contra aliam comparere non potest.*
- 14 *Procurator contra unum constitutus, in causis tantum expressis contra illum comparere potest, fallit tamen.*
- 15 *Procurator ad causam an possit absq. speciali mandato restitutionem in integrum petere?*
- 16 *Procurator simpliciter ad agendum & defendendum datus appellare potest sed appellationem proseguere minime.*
- 17 *Procuratorem iurare de calumnia nedum in animam principalis, sed propriam, usu receptū est in Rom. Cur.*
- 18 *Procuratores plures si in causa dati sunt, nec etiam insolidum, usu receptum est in Rom. Cu. quod cum uno dumtaxat valeat processus in causa beneficii.*
- 19 *Procurator dubium habens mandatum repellitur, si de rato non satis det.*
- 20 *Mandatum specificum in quibus causis requiratur.*
- 21 *Procurator falsus dicitur, & si generale mandatum habeat, si in causis speciale mandatum requirentibus compareat.*
- 22 *Procurator mandatum offenderet tenetur, aliās iudicium est nullum, fallit. nu. 30.*
- 23 *Procurator etiam verus à iudicio repellendus est si de mandato non consistet.*

M 1

24 Man-

- 121 DE PROCUR.
- 24 Mandatum debet esse sufficiens, ut procurator
admittatur.
 - 25 Procuratoris persona ante omnia legitimanda
est.
 - 26 Procuratoris potestas à die recepti mandati trās-
fertur, adeo quod ante veram notitiam gesta
per ipsam nulla sunt, fallit ut num. 29.
 - 27 Mandati defectus etiam reſectus expensis non
suppletur.
 - 28 Mandati defectus ad mille usque annos opponi
potest.
 - 31 Praesens habetur pro consentiente in iudiciali-
bus actis.
 - 32 Tacens, regulariter in sui prauidicium consen-
tire non videtur.
 - 33 Mandatum an debeat expressim acceptari, &
quid iure pontificio caueatur.
 - 34 Procurator ante litem contestatam substituere
non potest, simulatur tamen.
 - 35 Procurator postquam substituit, amplius procu-
rator non remanet.
 - 36 Procurator substitutus substituere potest post li-
tis contestationem per ipsum factam, vel post-
quam merita causa pertractauerit, etiamsi
per alium contestata fuerit.
 - 37 Mandato in generali causa beneficiales non
includuntur.
 - 38 Procurator generalis ad omnes causas, an intel-
ligatur ad futuras etiam constitutus.
 - 39 Mandatum procuratorium non est extenden-
dum.

Non-

- 1 **N**onnumquam * etiam litigatores ab initio, vel
alias comparent, per procuratores suos tunc si
actoris vel rei vices geris, procuratorium ex adverso
2 comparentis in primis diligenterque respicies. = Quod
si minus sufficiens, seu minus legitimum compereris, tunc
si rei vices gesseris, cuius proprium est, inducias qua-
rere, satis erit tibi excipere contra procuratorem, &
protestari, ne audiarur nisi de magis legitimo doceat
mandato, & ita sibi processum impedire, nisi tua forte
intereffet absolutoriam obtinere, vel alias causam ex-
pediri, vel forte auditor causæ, prout mihi rei partes
defendenti pluries contigit, velis nihilominus in cau-
sa procedere, nec alias tibi expediat a spectra exceptione
appellare. Non denegabit tamen auditor hoc casu pro
cautela eius, qui dubitat, & excipit de viribus man-
dati alterius partis processum per audientiam contradi-
ctarum prævia dilatione simili procuratori ad docendum
de magis legitimo mandato, Rota de citat. ad partes
not. quod aliquis 247. in antiq. Cassadeo. 6. v. lit. pende.
numero 4. Idem dixit si non partes rei, sed potius acto-
ris sustinebis; utroque tamen casu solent cauti procura-
tores duplicem facere processum, citando. s. principalem
per audientiam contradictarum, & nihilominus procura-
torem quoque, de cuius mandato dabitur per cursiores
3 quatenus tamen procuratoris * enim, qui procuratorem
misit minus legitimum pro non comparente, & contuma-
ce habetur, i. si unus autem. ff. de procu. vbi Paul. & alii.
Idem si legitimum, non tamen acceptantem, utique enim
contumax reputabitur, & contra ipsum tãquã contra contu-
mace[m] solet palatium absque alia monitione, seu compul-
sione similis procuratoris ad acceptandum, vel recusandũ
votus mandati processum per audientiam contradictarum
concedere. Aegid. decis. 681. si citatus, de procur. Solent
tamen nonnulli prius similes monitiones, & compulsiones
per censuras ad acceptandum, vel recusandum præmitte-
re, idq. ut urbanius agant, & plerumq. etiam eorum iusci-
tia iudicante, vel verius cogente, sunt enim urbana potius
quam necessaria.
- 3 **M**utuariam autem contingere posse, ut de procura-
torio

torio alterius partis apud acta liqueat, non tamen de acceptatione procuratoris in eo dati. Finge, quod is, qui datus est procurator, facultatem substituendi in procuratorio haberet, & ad effectum substituendi tantum acceptando, alium loco sui absentem, vel si præsentem non acceptantem tamen substituisse. & præfens enim, & tacens in hac specie pro consentiente non habetur, quod procuratoris onus sit, inducatq. obligationem, & actionem mandati contrariam, toto titu. mandati ff. & c. & in onerosis ac obligatoriis præfens, & tacens pro consentiente non habetur, sed pro contradicente. ad not. per Bar. in l. quo. n. ff. rem ratâ haberi. & in l. fil. fa. ad macedo. & per Dynin regula. is qui tacet consentire videtur, in addi. ibi nota tamen quod in onerosis, alleg. tex. in materia nostra totidum in l. filius famil. §. iunius ff. de procu. ad stipulantes nota in additio ad Rot. 145. si procurator, de proc. in not. glo. verbo, assensum in Clem. 1. de procu. Idem si plures essent in procuratorio nominati non in solidum & unus tantum produxit illud, vel si in solidum, is tamen qui produxit mortuus esset vel abesset, vel deniq. si procuratorium a tertio extraneo productum reperiretur. Solent, enim cauti procuratores hac productione vi, ubi a quoquam transmittitur sibi generale mandatū, vellent tamen procurator datus in particulari dumtaxat causa procuratoris onus, & cum simili protestatione acceptare, quæ in palatio admitti solet, Rota de procu. not. quod ubi procurator, 32. in antiq. ea ratione, quia si procuratoriū generale per se ipsum produceret, procurator in eo nominatus, & si protestaretur quod ad certam causam acceptaret, ista protestatio esset contraria facto procedenti, eo enim ipso quod procuratoriū per se ipsum produxit, constat receptionē instrumenti, & ipsius chartæ processisse, quæ utpote actus positivus mandati acceptationē inducit omnibus in procuratorio contentis, nisi doceretur quod in ipsa præsentatione instrumenti facta, similem fecisset protestationem, ad tex. cum gl. verbo, assensum. & not. per alios in Clem. 1. de procu. & not. in additio. ad d. daci. l. 145. in no.

In tantum verò est huius procuratorii muneris necessaria acceptatio, ut expressum de iure civili, & secundum

dum canones tacitum per actum tamen positivum desideret consentum, factio vel verbis, ad text. in d. §. inuitus glo. verbo, assensum, & not. per alios in d. Clem. 1. de procur.

Quamobrem supra diximus eum, qui præsens esset, dum constitueretur, & dum notarius de procuratorio rogatus suo instrumento asseruisset præsentem non videri acceptantem, d. l. filiusfam. §. inuitus. ff. de procur.

Idem dicerem in eo, qui constitutus esset, & antequam alias acceptaret, pateretur se in causa citari, & secum procedi nunquam recusans: dummodo ultra istam patientiam non faceret aliquem actum positivum, ad d. §. inuitus, & gloss. in d. Clem. 1. de procur. alludit Rota Cassa. decil. 3. de relcrip.

d. §. Idem quoque in eo, qui constitutus esset, cum facultate substituendi, & antequam alias acceptasset in vim facultatis huiusmodi simpliciter substituisset, nec alias dixisset se procurationis onus acceptare simpliciter vel ad eum effectum: non indiceretur enim per similem actum acceptatio mandati, minus ad effectum substituendi, imò nulla esset substitutio. Rota decil. 143. adeò ut neuter ipsorum substituens scilicet, neq. substitutus citandus esset. & adhuc contra principalem daretur processus per audientiam, Rota d. decil. 143. in no. veluti procederetur etiam contra eum, cuius procurator licet esset in curia, non tamen produxisset adhuc mandatum. Rota deci. 169. si vigore, de proc. in no. vel si postquam produxisset, & procurationis onus acceptasset, a Ro. Cur. recessisset, Rota Fastoli causa. 30. nu. 2. vel moreretur. utroque enim casu, docto de absentia vel obitu, iuxta casu contingentiam, solet palatium similem processum per audientiam alteri parti concedere, & quandoq. etiam in casum mortis, non nisi intimata principali morte procuratoris. Aegid. conclu. 491. licet mores procuratoris, de iudi. quod nostro tempore non servatur, debet enim is, qui procuratorem misit vigilare rebus suis, idq. etiam si procurator mortuus iam dominus litis effectus vivens alium substituisset modo superstitem, rei que tempore mortis substituensis esset adhuc integra respectu substituti, vtpote quòd substitutus adhuc procurationis onus non acceptasset, finitum enim

esse

aliam. 61

esset mandatū ex substitutione, ex quo procurator principalis iure proprio substituit, & contra principalem daretur processus per audientiam, docto tantum de procuratoris substituentis obitu omīssa persona substituti: secus si principalis procurator non iure proprio, & tamquam dominus litis effectus sed vigore facultatis substituendi in suo procuratorio forsan daret, non extingueretur enim hoc casu mandatū ex substitutione per mortem substituentis si tamen dominus superuivat, veluti eius nomine daretur Rota de procur. si aliquis 414. in no. & in decis. Bisignen. 9. nu. 9. in ultimis. Aegi. conclusio. 6. mortuo procuratore, secus si is casibus substitutus premoeretur principali procuratore superstitite, remaneret enim tunc procurator is qui substituit, quouis modo substituidet, etiam si in substitutione ad effectum substituendi tantum procuratoris onus acceptasset, prout posset. Rota de procur. non. quod ubi procurator. 3. 1. in antiq. nec alias per audientiam, sed secum procedendum esset, tenereturque ipse principalis procurator etiam notario actuario de filiis suo respondere, si tamen principalis causa non esset praesens in curia, quo casu solent procuratores a solutione regelli, dispensari. Rota de procur. licet procurator. decisio. 303. in no. Causa. decisio. 1. de procura. num. 3. Idque ex ratione, quod licet consuetudo Rom. Cur. obliget eos ad istam notarii mercedem, id tamen non nisi in defectum praesentiae principalis, & quasi in subsidium, ut ipsis notariis causarum actuaris omni casu consultum sit, cum maxime frequentiores in Roman. Cur. tractentur in litigatorum absentia, quam praesentia causarum, contra quos consultum factis non esset ipsis notariis, neque litigatori causae, expeditionem prosequenti, qui plerumque altera parte non solvente cogitur eius partem animo recuperandi sub nomine depositi notario soluere, praeter tamen iudiciali monitione ad soluendum infra tres dies, & dilatione tri-dua iam elapsa. Quo casu solet is, qui depositi de suo deposito fidem ab ipso notario per cedulam manusum, vel substituti recipere, quae postmodum apud ordinarios iudices paratam habet executionem, & ad solam citationem partis ad dicendum contra ipsam, & soluendum iuxta eius formam

Etiam alias tradi mandatum exequutium soler indices
exequi & manum militarem prestare, mandatum exequu-
tium decernentes.

- c Admittit * autem sacrum palatium pro domino litis
7 effecto etiam cum, qui litem non fuisset contestatus, sed
qui post litis contestatione in causa supervenerit, vel ci-
tra ipsam contestatione in causa tamen, in qua non desi-
deretur, aliquos fecerit actus successores solitos, scilicet
post ipsam contestationem fieri. Rota de procur. procura-
tor substitutus 116. in no. imo non solum cum, qui prin-
cipalis sit procurator, sed * substitutus quoq. ab eo, quan-
doquidem substitutus etiam per litis contestatione & actus
8 succedaneos, quos supra diximus dominus litis tradit. Ro-
9 ta d. dec. 11. in no. B. sign. dec. 10. n. 9. in vicinis idem * ser-
vatum est in tutore & curatore, qui similiter a lege per li-
tis contestationem vel actus succedaneos, ut supra, substi-
tuendi facultatem accipiunt quam ab homine habere non
possunt, etiam si iudex in deputatione ipsorum dixerit cu-
f facultate substituendi. Rota B. signet. d. dec. 10. dub. 9. in
vicinis f sed * an procurator ad causas indefinite, vel
10 etiam cum collectura omnes datus, poterit esse procura-
tor in causa beneficii, & alias spirituali. Lopus vult
quod non, & quod in similibus speciale mandatum deside-
retur, in Clem. non potest de procur. Barrias contra in c.
deceamus, de ind. ver. si queritur an possit. Vlt. pars vlti
2 recepta est in palatio Aegi. de proc. generale. concl. 1. §. 1. ex
11 tendetur * quoq. simile mandatum cum collectura omnes
nedum ad presentes, verum etiam ad futuras, Rota dec. 413.
fuit dubitatum de proc. in no. licet collector. in add. ad dec.
19. Fuit dubitatum etiam, & de proc. in no. videatur: limi-
tare hoc dictum ad eum constituentis ante lites, ut tunc
extendantur ad futuras, alias, secus, ut ibi.

Amplius si ad causas devolutas, & de iuris necessitate
in R. O. Contrahendas fuerit proc. constitutus poterit secus agi
etiam in causa non devoluta, neque in R. O. a. de iuris ne-
cessitate tractanda, si modo in tali causa fuisset in R. O. Cu-
processum & de iuris necessitate huius processus in R. O. Cu. habiti
12 ageretur. Vlt. * cuius receptum est, ut articulus nullitatis
processus in R. O. Cu. habiti tamen in causa alias ad pas-
ces

LIBER

res remissibili nunquam remittatur Aegid. de proc. secundo procurator concl. 306. Idem causa principali licet nō alias deuoluta, sed in vim specialis commissionis Papæ commissa, Rota de commissio. & procu. nota quod si post 416 in anteq.

Addo quod constitutus ad tractandum causas in Rom. Cu. vtrique poterit eas tractare in eodem loco, si fortē cōtingeret curiam abinde alio transferri, dum tamen causæ de mandato Papæ in eodem remanerent loco: vbi enim Papa, ubi Ro. Cu. esse censeretur, quod solent Pont. nostris temporibus suis cancellariæ regulis ad eam vbi contineret recessus ultra duas dietas limitare: quo casu nullam admittunt Ro. Cu. diuisionem, sed eandem utroque loco cūseri volunt: quæ regula esset tempore dñi Pauli ob longiores eius ac frequentiores cursationes ad plures dietas extendenda.

- h. Illud quoq. non ignorabis, quod *procuratorium datū
 13 respectu certæ personæ nō inseruit respectu alterius, etiā si de eadem re agendum esset, Aeg. de procur. procurator constitutus conclus. 413. Rota de commissio. & procur. si
 14 causa 416. in no. minus * inter easdem personas instatuet, nisi ad causas in eo expressas. Rota decis. 171. si A. consequatur. de procu. in no. Extenderemus tamen illud ad consequentia & incidentia causæ expressæ, etiā si consequentia & incidentia huiusmodi vbi non in sequelam venirent speciale desiderarent mandatum, ad nota. per Butr. in c. nonnulli. §. sunt, & alii. vers. quarto. Eodem exem
 15 plo seruat palatium, vt * procurator ad causam principalem datus, non autem specialiter ad petendum restitutionem in integrum, prout alias ad principaliter petendum eam requiritur vt admittatur, si restitutio in integrum nō principaliter, sed incidenter à causa principali postuletur: eadem quoq. ratione eodem in palatio seruatum est,
 16 vt * procurator simpliciter ad agendum & defendendum constitutus appellare possit, non etiā appellationē prosecui. Rota decis. 1. si domus principalis de procu. in no. quasi appellatio sit de consequentiis prioris instantiæ, ad quam simile mandatum dumtaxat extenditur, & prosequi appellationem, sequiorem instantiam concernere potius

- ius videatur, nisi forte in n. a. lato diceretur expresse, erit ad appellandum & prosequendum: quo casu non solum mandatum extenditur ad prosequutionem appellationis, verum etiam si is, qui datus esset procurator a lata sententia appellasset, cogereetur emissam appellationem prosequi, aduersus nota. in c. non iniuste. de procur. idq; etiam si in ipsa appellatione protestatus fuisset nolle prosequutioni adstringi Rota deci. 107. si procurator de proc. in no.
- 17 **i** Generaliter * vero usu receptum est in palatio vt in omni causa, in qua de calumnia iurandum fit, vt procurator nedom in animam principalis, verum etiam eius propriam iurare teneatur, Rota decif. 307. quidam de iuramento calum. in no. & decif. 191. nota quod procurator, de iuramento calum. in anti.
- 18 **C**eterum * si plures procuratores in eadem causa dati sint, nō etiam insolidum, receptum est, vt cum vno duntaxat valeat processus in causa beneficiali, ad cap. si duo. si. sanē, de procurat. lib. 6. Rot. de procur. si in causa benefici. 107. in no.

ANNOTATIONES.

- 19 **Q**uid si. J. Procurator * dubium habens mandatum. admitti tamen volens de rato satisfare tenetur. alias tunc repellitur. d. i. vbi Doct. C. de procur. & Capic. decif. 1. Quod quidem cum temperamento intelligas, locum nō habere, vbi speciale mandatum requiritur. Hosi. in summa tit. de procur. nu. 12.
- 20 **Sed** * in quibus casibus specificum requiritur mandatum apud Spec. videbis titu. item de procurat. §. ratione sui Ang. infim. de his per quos age poss. poss. princip. Alexand. cons. 189. lib. 7. & Dec. cons. 10. Adde quod voluit las in l. lici. num. 4 C. de procurat. falsum * dici procuratorem tamen si ille generale mandatum haberet si causam mandatum speciale requirerem agas. Et quod supra diximus, habentem dubium mandatum cum cautione de rato admitti posse, limita locum non habere in causa matrimoniali, in qua quoniam arduum est negotiū, non admittitur etiam cum cautione, si de illius mandato dubitet. Paris. cons. 61. num. 6 lib. 3. & dixi cons. 81. num. 6. quod in volumine cons.

- 21 *conf. matrimonialium impressum reperio. Procuratori * plura congrui preestatem, quam habet attendere, quoniam necessitas, ne puniatur, astringitur. Rot. decif. 12. ne procurator, inquit B. signet sub rubr. de procur. & amplius ne iudicium reddatur nullum, ut Bar. alibi; explicant in d. l. licet Abb. in cap. in nostra, de procur. & Alex. conf. 74. inso lib. 1. Quamvis in ipsorum procuratorum adum hac facti specie, saltem pro expensis contra eos exequendis iudicium nequaquam nullum redderetur, veluti præstare Alex. sic pñ in leg. si se non obulit, in prin. ff. de re iud. cui l. si ibi stipulatur, & habetur in leg. Plaut. ut ff. de pro. ur. trad. 19. Azgid. decif. 19. post Accurs. in*
- 22 *si expressum ff. de appell. Non numeritis * ergo periti iudices contra preiudicantes mandatis, ut exhibeant eorum officio inquirunt, eoque compellantur, ut assegeram Gloss. in cap. 1. vers. abseuso de elect. in 6. Accurs. in l. vi liberis. C. de collat. Abb. in ca. nulli de accus. & in c. exceptionem, de excep. Rom. conf. 60. in fin. quibus se subscribit Gomei in compendio versibus, signatis r. 4. vers. Et quod distans est fol. 106. in parva impressione. Ceterum Felinus contrarium visum fuit in c. causam, nu. 7. de iudi. ipse enim & plerique alij nequaquam admittit, iudicem ex officio e procuratorem non habentem mandatum repellere posse, nisi parum hoc postulat, quod tamen hanc esse communem opinionem Felinus testatur Sed certe pr. ex epico, ut acquiritur in d. verior & communior mibi. 4. dicitur, præsertim si auctoritates potius possiderentur, quam numerentur, & nec populari quadam opinione ratiocinetur eximientur, veluti à nostris sapientissimi factum fuisse videmus more voluntarium procedendum; post alias causas, ut Dierq. verbis d. ar. in cap. 43. 1. nume. undecimo. & Bello conf. 19. numero item 1. Sola equidem hoc ratio cordatum hominibus videtur; Christianum mouere debet, ut ex officio iudex procuratorem mandatum non habentem repellat, ne iudicium reddatur elusum, necne ut labores euascent, sumptusq; prestant, cum semper realis occurrendum sit, ne vulgaria sunt iura. Ceteris hanc opinionem, quod? Hesitum scribit præstant loco, nume. 1. ubi ut huius procuratorem tenere ad præbendum mandatum & sufficere etiam alias is reiciendas erit: cui sententia innuitur Bar. in l. 1. §. vter ff. de procur. & in l. 1. §. si nemo. quod iurisq; vniuersi nomi. & l. si in l. sanctius n. 6. vers. similiter. C. de iudi. ubi quod idem l. si dixit in l. de pupilla. §. qui procur. in 4. no.*

J de

- ff. de non re per. nam. procur. auctorem etiam verū a iudicio repel-
lendum esse. si de mandato non constet. Valens quoque Thom.
Enst. decis. Rota ead. 23. dub. 35. vers. tertio dubitatur Procur-
ratorium namq. pientē probari debet, ut per Doctores in Leon
salum. §. qui alieno ff. de procu. Et in c. 1. extra ead. Abb. in ca.
coram. de offic. delega. et si quē communis sententia testimonio Ias.*
- 15 *in l. cautio. nu. 11. vers. in ea C. de procur. Idcirco* " quamprimum procuratoris persona est legitimanda. d. l. licet. Et in c. in
nostra. de procur. Et hoc etiam in omni iudicio. quāvis summa
- 16 *rio Ias. in rub. C. qui admittunt. 1. Nam* " à mandato quā po-
tius à die receptionis illius vire in ipsum procuratori potestas
transfertur, usque eō quod ante hunc fidem aut notitiam gesta
per ipsum inofficiosa sunt, veluti à falsis procur. auctore facta quā
quam a domino procurator constitutus fuisse, et quippe ratione
quia sibi de mandato non constabat. Gloss. est notab. in clem. 1.
in verbo. receptus. de procur. Et in ea. in qui in ver. suspensum.
ead. tit. Et utrobique scribentes adnotat. Idem in verbo procura-
tor si non est certificatus. Cassad. decis. 3. nu. 4. de appella. Et est
communis opinio teste Alex. in d. l. licet. n. 1. Quā de re affatur
Boer. scribit decis. 274. Et si stylum in oppositum esse referat, qui
ubi riget servandus est. Et de cōmuni etiam opinione testatur
Balbus decis. 348. nu. 7. ubi limitat in beneficiatibus, cum se-
- 17 *gno. Quis enim ignorat mandatum* " ipsius iud. eō principium
esse fundamentum? quāobrem non incuria ex Remota curia
stylus mandati desectus etiam relictis expensis non supplicat,
eiusq. infirmitas non sanatur, quia desectus iste penitus iudi-
cium nullius reddis roboris, atque momenti, etiam si reus mali
morē à principio opponere taceat, ut bellissime praticato loca
Gomes declarat. qui dicti Rem. Curia styli meminit. Et Vac.
quoque qui bene et cumulatq. scribit de null. sent. ex des. in. hab.
seu mand. in princ. Et nu. 98. vers. transeamus. ubi etiam quod
- 18 " excipio desectus mandati quālibetque opponi potest, ad mil-
le usque annos, ex sententia Bald. in l. 2. C. si ex fals. instrū. cui
consecravit Alex. cons. 191. lib. 6. Et Dec. cons. 36. Et 211. Et
est communis opinio, teste Fran. Balbo in praescrip. tractat. in 3.
par. prin. quest. 10. cap. 8. ver. 11. generaliter. Quā de re suscitatur
scribit Boer. deci. 218. licet nō desint qui aplo Marte cetera Bal.
pronunciata pugnat, inter quos Cart. Jan. cons. 77. Et Dec. secū
de pugnat. cons. 426. ad fin. Et iterum cons. 638. nu. 1. si que

ut rei iam finem imponamus, cum prioris opinionis fautoribus
 consentio contra Fel. c. ceterosq; praesertim, quia meliori ratione
 falsior, quae attendenda est, etiam si maiores numero sint, qui
 contrarium teneant. Et hoc Imperatoris exemplo in l. si quis, C.
 de condit. indeb. qui minoris partis ratione circumspicte con-
 tra maiorem prouidit sententiam. Hinc & verè quidem affuit
 Curt. cons. 63. numero tertio, & cons. 160. num. 12. tunc com-
 mune opinionem esse amplectendam, quādo particularis opi-
 nio meliori suffulsa non esset ratione, qui hanc esse inter in-
 terpreter receptam opinionem affirmat. Sed esse veram esse Fel.
 ubi horumq; sententiam, ea nihilominus trifariam limitatur,
 ut locum sibi non vendicat, quando sententia contra procurato-
 rem exequi non possit. Item, quando de causa spirituali, ut est
 electionis, res agitur. Et rursus, quando pars est absens, veluti
 ad loci idē Felin. declarat. Ceterum surda aure cum hodie iudi-
 ces supraquam cuiquam credibile est, pertransseant, nec lites suc-
 cidere curant, quāsi eorum non sit munus, sed litibus fauere, ut
 sibi nutrant, obscurasq; parent, consilium erit, statim in procu-
 ratorem opponere, ab eoq; mandatum exigere, & procuratorem
 39 repellendum esse, omnibus nervis concedere. Nam * si in ipsum
 nō opponeretur, sed pauci illudam pars & iudex huius rei studiū
 diligentiamq; impederent, gesta per ipsum procuratorem vale-
 bunt, si tamen verè mandatum habuisset, licet illud in iudicio
 nequaquam exhibere curasset, & hoc ex Spec. sententia, ritu de
 procur. §. 1. vers. sed si receptum erat. Sed de hac re ne longior
 sim. Alexand. videat cons. 78. vbi & diligenter, col. 2. lib. 5.
 Bar. cons. 73. Quatuor virum procurator. Archid. in cap. 2. de
 procur. in 6. Card. in elem. 2. quæst. 18. eo. tit. Rom. decis. 248.
 Nota quid vbi, & decis. 186. Quidam qui nō erat in antiq. &
 50 Ripam in c. cum M. Per. no. 137. de cons. Verum enimvero * &
 si absque mandato, ut visum est, procurator in iudicio non ad-
 mittatur, fallit tamen quatenusque instrumenta penes ipsum
 inuenirentur, tunc enim absque mandato cum cautione tamen
 de rato, recipere, uti las. voluit in l. cautio, no. 12. C. de pro-
 cur. cuius assecta est Fel. in ca. coram, de off. deleg. & est alio-
 rum opinio, ut testes sunt las. vbi supra & Alcia. de Præsump.
 reg. 1. præsump. 3. 3. quæ tamen concin. limitatur, nisi instrumē-
 ta habeat sic domesticus, ut egregie Rom. prodidit con. 446. pri-
 mus in 2. dubio, Sed illud silentio non inuoluam, quod communi-
 bus

bus suffragiū receptum est, posse scilicet processum vel senten-
tiā latam in fauorem falsi procuratoris à domino reuocari il-
le siue maior, siue minor sit, quicquid nonnulli inficias inere, sic
testatur Ias in d. l. licet. an. 10 C. de procur. qui tamen, 13 mo-
dis communem sententiam temperat, cum legitime diserit laqueum
eius, nam res difficultatis habet plurimum. Nic. Ant. Grauat.

- b Præiens.] Ceterum* in iudicialibus idem est quempiam ex-
31 preste consentire, vel præsentem esse, & non eradidicere, etiam
in præiudicialibus, ut Bari. prodicit in l. 1. C. de reat. & in l.
ne in arbitris, in fi. C. de arb. Bal. in l. emancipations. C. de fide
instru. & habetur in ca. 2. de accus. in 6. & tradunt Aufrer. in
add. ad Thol. dec. 237. Alex. cons. 31. lib. 7. Fel. in cap. cum iure
de offi. delega. & in cap. proposuisti. de probat. & Afflict. decif.
308. Idcirco cautum erit in iudicio dissentire, ne taciturnitas
noceat, veluti à Ias docemur in l. adiuuandi, in rep. an. 20. ff.
de iurciu. Conferant ad hac, quæ Tiraquell. congerit de viroq;
retract. §. 1. in gloss. 9. an. 114. cum seq. Quamvis in iudiciali-
bus plerique interpretum in hac opinione nequaquā conueniant
32 * quia regulariter tacens non videtur in sui præiudicium con-
sentire. Lanuicius ff. de procur. & hanc pariem fuisse Inno. in c.
quamuis. de re iud. quem ibi sequuntur Ant. Dur. & Imo. Ale-
xand. cons. 3. lib. 4. atque Barbat. cons. 46. lib. 2. vide Castad.
decif. 3. de reſcrip. Nicolaus Antonius Grauius.

c Solent] Adde Formul. vari. commif. pag. 6. colu. 1. in rubr.
tuo commissum est procuratorium.

- d Idem quoque.] Hæc dicti illa est ratio. Nam* antequam
33 mandatum acceptum quippiam habeat procurator dici non po-
test, quinimo iure civili expresse illud acceptare vetatur. I. fi-
lius famulus. §. inuitus. ff. de procur. licet aliter iure pontificio
caveatur, cum tacite illud acceptare sufficiat. Clem. 1. de pro-
cur. Idem. in vers. procurator non dicitur. vers. primo. Aegid.
decif. 576. si impetrabit. Et ideo antequam mandatum accepta
ret, alium procuratorem substituere nequaquā valet, Rot. dec.
34 109. procurator, in no. Regulariter* autē procuratoris ad iu-
dicia constituto ante litem contestatam substituere non permitti-
tur. Itaq; tamen regula nouem admittit limitationes, quarab
Ias in l. quod quis natus. primo. C. de procur. perdisſere poteris
à Ducto. etiam in cap. 1. eo tit. in 6. & Anan. cons. 96. colum.

- 35 1. vers. constat. Verum* postquā legitime substitutus, ille am-

N plus

LIBER

plius procurator non remaneret, Felin in c. in literis. col. i. vers. 2.
 1. vers. vide Bal. de of. deleg. quia in substitutum trāslata potestas
 est. Gloss. in cap. 1. in vers. substituendi, de proc. in 6. & Rota de-
 cis. 146. in nou. Quod cum temperamento erit intelligendum,
 nisi substituendi mandatum habuisset atque etiam revocandi,
 etiam in se assumendi, ut Rota tradit decis. 184. si procurator,
 36 in nou. Sed illud silentio non inuoluam, quod * substitutus per
 contestationem litis, ab quam ipsius dominus est effectus substi-
 tuere etiam potest. Rota decis. 121. procurator substitutus, &
 decis. 146 substitutus, in no. tradit q. post alios las in l. nihil, &
 in l. nulla, C. de procur. quinimo si ab alio sit fuerit contestata,
 postquam merita causae substitutus peritramiserit, dominus li-
 tis effectus est, siq. substituere poterit, argumento Clemen. sape
 de verb. sig. ubi in causis summaris litis contestatio non requi-
 ritur, & nihilo facius procur. per merita causae factus domi-
 nus litis substituere permittitur, & hac sententia, explosa Bar.
 opinione crebrius calculo approbatur Iafone teste in d. l. nihil
 nom. 1. Nicolaus Antonius Grauiatius.

e Admittit.) Hac spectant, quae proximioris annotationis
 calce diximus.

f Sed an.) Quod in generalibus mandatis causae beneficiar in-
 cludantur, attestatur Null in verbo, Procurator potest esse lai-
 cus, & tradit Rota decis. 375. Fuit dubitatum, in no. & si ea-
 dem oppositum in antiq. decidat, ut patet decis. 739. sciendum
 cui adhaere; Lap. alleg. 69. ubi rem hanc subtiliter disserit. Ni-
 colaus Antonius Grauiatius.

g Extendetur.) Non tamen desunt, qui aperte Marte congre-
 37 diantur, contrariamq. contendunt, futuras * scilicet causas,
 sub verbo collectiuo, omnes, nequaquam comprehēdi, inter quas
 Accurs. Bar. aliq. multas in l. omnem. ff. de procur. & alias Ro-
 ta hanc conclusam est opinionem in decis. 163. Virum procura-
 tor cum generale in antiq. quamuis citarium in nouis eidem
 visum fuerit, ut liquet, decis. 413. per Vestr. alleg. in no. sed in
 hac de re Felin. videas in capite relatum, in 6. diff. de offi. de-
 leg. & Vani, multas in viramq. partem conseruantem au. Fori-
 sater, & de null. sent. ex des. in hab. seu mādāt. n. 93. Verumta-
 men eadem Rota alibi federe distinctionis viramq. opinionē
 discordant, ut est legere decis. 19. fuit dubitatum virum in add.
 in no. ubi videas, & Alex. in add. ad Bar. in l. dāni infestis. l.
 8. u.

fi is qui ita, vers. Futuras causas, ff. de dam. infect. cuius auctoritate Rota determinavit, mandatū ad omnes & singulas causas, comprehendere etiam futuras, ut Papaz. testatur in suis annotationibus ad decr. Rot. 1. de procu. in 6. Cum temperamento tamen hoc erit intelligendum nisi causis speciale mandatum requirerent, illa vtiq. sub generali mandato non comprehenderentur, veluti egregie docent Aegid. decr. 9. & Fel. in c. caram de offic. deleg. & cap. sedes, nu. 32 de rescrip. Quod ultimum quoque & limitationem admittit plane memoria commendandam, locum sibi haud vendicare, quando generale mandatum, frustratorium redderetur, tunc etenim comprehenderet, speciale sine quo inuile esset, Bar. in l. indebitum, ff. de cond. uideb. & in l. cum procu. ff. de nou. oper. nunc. & est communis opinio, Cur. attestante in l. 2. nu. 43. ff. de iuris. om. iud. Nicolau. Anton. Grauius.

- h* Illud quoque, Et ratio ea est, quia mandatū procuratoriū nequaquam extendendum est. Idecirco contra alias personas in ea non expressas agere minimè permittitur, cap. ad agendū, de proc. in 6. Clem. non potest, ved. Guid. Pap. dec. 21. de iure.
- i* Generaliter, Huc autem vergit, quod infra cap. 2. lib. 3. sub lit. F. adnotauimus.

De petitorio, ac possessorio, ac alterius suspensione. Cap. ult.

S V M M A R I V M.

- 1 Causa simpliciter commissā censetur tam super petitorio quā possessorio.
- 2 Petitorium quando suspendi possit, & usque ad quod tempus, & an suspensio deinde reuocari queat, & quid operetur suspensio, multa q. de ip. ius materia, & nu. 3.
- 4 Petitorium etiam post litem contestatam suspendi potest, & in solo possessorio agi.

N

2

3 Peti-

- 3 *Petitorium aëtor suspendere non potest, & in pos-
fessorio retinenda agere.*
6 *Petitorio suspenso, si iudex sententiam protule-
rit, erit nulla.*

1 **G**eneraliter * verò ubi quis commissionem super be-
neficio vel alia re simpliciter impetraret, & causam
ut supra introduxerit, nec alias se ad alterum restrin-
gat causa censetur tam super possessione, quam super
proprietate commissa, & introducta Ca. dec. 9. de cau. pos.
& propr. Aegi. concl. 606. concl. d. poss. & proprietate.
& ratio videtur in promptu, quia licet posses. & petito-
rium sint duæ causæ æquæ principaliter, & se inuicem
non contingentes. l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de
acquir. poss. si tamen faciamus relationem de vna ad aliã,
petitorium videtur principalius, & trahit ad se posses-
sorium. c. cum ecclesia. c. cum dilectus, de cau. pos. &
propr. quod etiam ampliatur, ubi causa non committe-
retur expresse super beneficio vel alia re, sed ad preces
possessoris super iactationibus, & molestationibus, cense-
retur enim tunc causa quoque negotii principalis com-
missa, & tam possessionis, quam proprietatis. Causa, d. de-
cis. 9. de cau. pos. & propr. ng. 8.

- 1 Nec poterit super altero quis processum impedire ac
vtrumque vnica sententia expediretur, iuxta regulam c.
cum dilectus, de ca. pos. & propr. nisi alterum expresse
suspenderetur, quæ in causa, ut præmittitur communis ad-
mitteretur Causa, ibi nu. 8. * Quo casu confuevit fieri ce-
dula quædã suspensionis alterius negotii, cuius cedule for-
mam licebit videre apud libellum, cui Formularii procu-
ratorum, & aduocatorum nomen inscribitur.

Quæ tamen suspensio non est generaliter permessa, sed
vsque ad conclusionem tantum, & non post: Rota decisi.
49. nota quòd in causa, de cau. pos. & propr. in antiq.
admittitur tamen postmodum lata sententia in causa ap-
pellationis, Rota ibidem amplius non admitteretur etiã,
ubi reus iam probasset ius habere in proprietate, Rot. ibi-
dem, minuique post in dictas vacationes fieri poterit ad
esse-

effectum, ut in possessorio procederetur, tamquam in casu excepto in ipsa vacationum indictione, Rota dec. 140. in no. de causa poss. & proprietate. & de fer. tempo. & 94. in antiq. not. quod tempore feriarum, de feris.

Admoneo tamen quod si ab una parte fiat ad aliam quoque extendi solet, ac ab utraque parte facta censetur, Rota in antiq. dec. 625. si auditor, de causa possessio. & proprietate. amolius quod hæc suspensio poterit quodcumque reuocari, & ad pristinum iudicii statum reuerti; idque etiam tacite, utpote, si quis post suspensionem simpliciter daret materias vel scripturas negotium suspensum concernentes, censetur enim tunc a suspensione recessum, etiam si in suspensione ipsa fuisset suspendens processatus, quod non intendebat a suspensione recedere, nisi hoc exprimeret, per actum suspensioni contrarium, videretur a protestatione recessum, ad not. in c. cum M. de cost. c. sollicitudinem, de appell. Rot. dec. 210. si suspendens, de caus. poss. & proprie.

Sed, & maius dubium est, Vtrum is qui semel suspendit & postmodum reuocata suspensione ad negotium suspensum rediit, poterit iterum illud idem negotium suspendere, & Collect. d. dec. 210. in no. mouet, nec alias dissoluit.

Omnis tamen casu, quo suspensio de una parte facta sit, si altera commissionem impetret, ut iudex suspensione non obstante super utroque procedat, poterit nihilominus iudex super possessione prius pronuciare, si de ea prius liquerit. Nec superflua erit commissio, quæ non prohibet, quin iudex possit super altera dumtaxat iudicare: sed conceditur super utroque possit, ubi alias non poterat obstante suspensione. Sicque impedimentum suspensionis tantum remouet. Aegi. concl. 506. quod de questione, de ordi. cognitio.

Denique, & aliud quoque operabitur hæc suspensio, ut in secunda fiat instantia, suspendit quoque effectum iurium prima productorum, quæ, & si satis alias essent ad discolorandum titulum actoris in iudicio possessorio, si superueniat suspensio, impedit, ne possint suum effectum facere, nec alias interuiunt reo ad discolorandum titulum actoris in iudicio possessorio, Rota dec. 593. A. de cau. pos.

N 3 & pro-

& proprie. in no. & sic remouet obstaculū iurium pro pte rei productorum quantum discolorant titulum actoris. non autem in quantum probarēt de proprio iure rei, quia hoc casu non solum non impediret suspensio earum effectum, verum nec admitteretur, Rot. d. dec. 69. not. quod in causa. de causa poss. & proprie. in antiq.

ANNOTATIONES.

- 2 **Q**uo casu.) *Forma. termi. legar. pag. 47. & 48. ubi* * petitorum intentarum & intentandum suspendi potest, & in solo possessoris procedi ibiq. ne capimur, vulgarem illam causulam docet. quod dum articulo formamus, precessimus, quod si petitorium separant ad illud ornandum sine colorandum, (ita enim nostri dicunt) illos facimus, & non aliter. Vide ibi, nam latius materia examinatur, de qua in cap. pastoralis, de causis. poss. & proprie. & in Clem. vna, eod. tit. & varisque scrib.
- 3 *Quod quidem* * petitorium reus in possessorio agere volens, post litem etiam contestatam suspendere potest, veluti post ceteros. Ripa docet in l. naturaliter, §. nihil commune, cum. 161. ff. de acquirit. poss. qui hanc opinionem communem esse affirmat, quāvis Alex. eo loci nu. 81. controuersetur, & recepturum esse dicat legistarum opinionem, quæ in contrarium se habet, cui las. ubi nu. 137. se subscribit fateatur tamen priorem in beneficiabilibus, posteriorem vero in alijs causis locum obtinere. Quæ de re videas Alex. & las. in l. 1. C. de carbon. editis ubi late etiam differunt, & Louarra lib. 1. refo. c. 16. ubi distinctionis fundere opiniones reconciliare nititur eas ergo legito, nam adco patens est campus esset, si longiores possent effic. commentarij a. alicum
- 4 *atque* petitorium differre siue suspendere non potest, & possessorem retinendo præuenire, ut apud Ripam ibi. nu. 134. legere est, hanc communem esse opinionem affirmantem. Sed hoc vnum ut ad libri huius quartum umbilicum d. ueniam, prætermittendū minime duxi, quod si iudex suspensio petitoris sententiam dixerit, ea quidem ipso iure nullius erit momenti, ut desinit Aegid. dec. 98. sententia. & dec. 317. & 369. nisi per rescriptum principis sibi quis consulueret. Nicol. Ant. Grauat.

LIBER QVINTVS.

DE CAVSSIS EX NATVRA
causæ, vel ex Principis reſcripto
ſummarijs. Cap. I.

SVMMARIVM.

- 1 **C**ausa ſui natura ſummaria, qua ſint, & qua
ex Innocentiana bulla diſpoſitione.
- 2 Cauſa ubi ſemel ſummariè committatur, ſemper
in ſequicribus etiam inſtantijs ſummaria
durat.
- 3 Cauſa beneficiæ aliquando non eſt ſummaria,
ut cum de proprietate agitur.
- 4 Titulus & proprietæ eccleſiæ in quo inter ſe diſ-
ferant.
- 5 Poſſeſſorium cauſa beneficiæ, aut ſpiritualis,
non dicitur ſpirituale, ſed temporale.
- 6 Iudex ſecularis an ſuper poſſeſſorio beneficii, aut
alicuius rei ſpiritualis cognoscere poſſit, de-
monſtratur.
- 7 Clauſula ſummariè, ſimpliciter &c. quanta ſit
efficacia.
- 8 Citatio, quia de iure naturali eſt, omitti non
potest.

Introducta iam causa in Ro. cur. altera ex præscriptis modis, modo instruere oportet mi Pellæ, qualis erit in iudiciis procedendi tela. Processus enim de iure, & in observatione terminorum ex stylo fieri palatii difformis est secundum naturam causarum. ^a Quia * si causa sit benefici-
^t cialis, matrimonialis, vsurarum, vel decimarum, est de sui natura summaria, ad cle. dispe. de iud. Si vero causa sit profana, viduarum tamen vel pupillorum, vel si aliarum personarum, valorem tamen quingentorum non excedat, & processus erit ex dispositione Bullæ Innocentianæ summarius arbitrio Auditoris, & de consensu aliorum coauditorum ad d. extrau. seu const. Ion. 6. quod si causa alias sit ordinaria, rescribat nihilominus Princeps suo rescripto causam summarie simpliciter, &c. tractandam, modus procedendi in similibus traditur de iure in cle. sepe, de ver. signif. in extrau. ad reprimendū quo. in cri. læt. maiest. pro. & utrobique notatur. Concedit autem Signatura summarium hunc processū passim omnibus petentibus, nisi causa iniuriam esset, Cassa. dec. 7. de rescrip. Estq; adeo frequens in hoc vsus ac stylus Regentis Cancellariæ, ad quē hoc rescribendi ac extendendi manus spectat; ut ibi similis summarius processus patitur in sui rescripti extensione non apponeret verbum, summarie, solemus id incurare potius, & obliuioni ipsius Regentis adscribere, quā coniectari quōd voluerit negare. Quamobrem consuevit Rota ante vel etiam post sententiam citata parte mandare corrigi; & Auditor tunc ad Regētem destinare solet notarium actuarium citata parte ad intertendum, & Regens indifferenter corrigit, & per verbum illud, summarie, suo rescripto addit, qui si negaret, seruaret nihilominus Rot. processum sic summarie factum. Cassa. dec. 7. de rescrip.
^c Et * vbi causa semel summarie committatur, semper summaria durat, etiam in sequioribus instantiis, tamen si in eorum commissionibus nihil de summario processu dicatur, qui summarius processus semel concessus, nedum ad sequiores instantias, verum etiam ad alios indices in causa surrogatos extendi solet; Cassa. dec. 8. de rescrip.

ANNOTATIONES.

- 2 **Q**uia si.) Intelligas beneficiales * causas esse summarias,
 3 quando super possessione, aut titulo sine collatione beneficii
 agitur, secus tamen si super proprietate, ut puta cum ex-
 pus Ecclesia sua diocesi unire velit, illam contendens subditi,
 aliquid vel iuris in ea habere, tunc etiā quia super proprietate
 controuertitur, ordinario res erit discutienda iudicio. Card.
 in Clem. dispendiosam quest. 3. de iudic. Bal. ib. l. cum seruum.
 §. item si agatur. C. de ier. suz. accedat Gless. in cap. cum qui,
 in verbo. vtiusque de eo qui tenet in poss. lib. 6. & Abb. in c. con-
 tingit, col. 3. in fi. de dolo & contra ubi quoniam * sit differentia
 4 inter titulum & proprietatem ecclesia habebit, vide etiam Vess.
 infra c. 4. vers. quod si causa & Formul. tuer. commiss. pag. 1.
 5 col. 4. prope finem. Et quando * agitur professoria super benefi-
 cio ecclesiastico ad illius recuperandum possessionem, tunc spiri-
 tualis causa non dicitur, sed temporalis, gloss. Abb. & recurre-
 res in c. dilecti, col. pen. de elec. & in c. literar. de iudic. Card.
 in d. clem. dispendiosam quest. 10. ubi infert, quod tunc agitur
 titulum beneficii, attendere nequaquam tenetur de quo etiā per
 6 Marcan. in prati. in 4. par. ep. 13. dist. num. 3. & 4. Et quid *
 professorium causa spirituales non sit spirituales, usque adeo ut
 in materia professoria pro beneficiis, aliisque rebus spiritualibus
 egram studio seculari agi possit, nō semel in Principum audito-
 ris decisum fuisse legitur. Vt uti patet ex Guid. Papa dec. 1. &
 81. & 152. Affi. hñ vna etiam in loco vi est legere dec. 2. &
 24. & 39. Gram. dec. 68. atque Boeris. dec. 69. numero 13. hñ
 etiam sententia innuntatur. Gual. vel. Bened. in ca. Raynautus, nu-
 mer. 1. & cum seq. de testam. Aufre. in Clem. in 2. reg. fall. 24.
 de off. ord. August. Baro. in rubr. de iudic. num. 32. cum seq. latē
 Ioan. Gall. questio. 115. & Couarra. qui plurā congerit libro
 Practi. questio. c. 35. Et in epist. 4. c. 3. §. 12. num. 3. ubi post.
 Ias. in l. quodres. par. 6. C. de iudic. communem opinionem esse as-
 firmat, quod iudex secularis in causa matrimoniali aut usurā-
 ria, in materia tamen facti cognoscere potest, non tamen si quā-
 sitio esset super iure, veluti Doctores tradit in cap. suam, de or-
 din. cognit. & in cap. cum sit generale, de foro competentis
 & in l. Titia, praesertim Alexand. ff. solui. matr. & hanc
 opinio-

LIBER

opinionem servat consuetudo ielle Iaso citato loco Verum Ambro. Pign. in c. salubriter nu. 12. de test. cum temperamento intelligendam hanc esse opinionem docet, nisi a iudice ecclesiastico inhibitis iudici seculari facta fuerit Quae quidem communis sententia vindicat sibi locum in quacunque causa spirituali, dummodo summarie ac de plano sine discussione loquere possit, ut ex praedictis apparet. Et ex Decio maxime in allegato cap. 1. de iudic. qui hanc esse communem sententiam asserit. Nic. Anton. Gravatus.

- b Princeps.) Clausula * summarie simpliciter Et c. quanta sit
 7 efficacia, apud d. lex. videbis conf. 6. lib. 1. Rom. conf. 20. Soc. conf. 12. lib. 1. Corn. conf. 241. lib. 4. Et Ias. in l. certi conditio § si nūmos, nu. 32. ff. si certi petat. Quibus in loci omnes iuris civilis solemnitates esse sublatas decernitur, praeter ipsam citationem, quae de iure naturali est, quaeq. omitti non potest, ut Socin. allegato conf. animaduerit. Necnon ipsas praeter necessarias probationes, quae itidem praeteriri nequeant cum sint iuris Divini, et novis de iud. Et habetur Matth. c. 18. quibus accedant dicta per Fel. in c. dilecti de iudic. Nic. Anton. Gravatus.
- c Et ubi.) Adde Aegi. dec. 41. si Papa. Cassa dec. 1. n. 5. de re feri Ias. in rub. C. qui admis. n. 3. Oldr. conf. 256. contra provisionem, Fel. in c. test. nu. 10. de iud. est lex in l. ita demum, ubi Bart. Et alij, C. de procur. Nic. Anton. Gravatus.

De dilationibus ac terminorum sacri Palatii observatione in quavis causa

Cap. II.

SUMMARIVM.

- 1 Termini substantiales iudicij in sacro palatio quatuor sunt, qui si omitterentur, sententia nullius esset momenti.
- 2 Citatio ad sententiam necessaria est, etiam si princeps sententia esset, Et nu. 6. (petat.
- 3 Iuramentū callisā omitti potest si pars illud non
 4 Ter-

- 4 *Terminus ad dicendum contra producta, valde necessarius est.*
- 5 *Articulus in admissione pars est citanda.*
- 6 *Citatio ad sententiā an debeat peremptorio fieri.*
- 7 *Termini omnes post litam contestatam sunt peremptorij.*
- 8 *Citatio ad sententiam fieri debet, & non audientiam voluntatem iudicis siue curia intentionem, alias sententia est nulla.*
- 9 *Sententia parte instante proferri debet, alias est nulla, fallit tamen.*
- 10 *Libellus: etsi in summarijs nō requiratur, requiritur tamen aliqua petitio, limitatur tamē.*
- 11 *Iuramentum calumnia tacitē remitti potest, expressa autem nullatenus.*
- 12 *Iuramentum calumnia est de iure Divino.*
- 13 *Iurare de calumnia, quando quis cogi nō possit.*
- 14 *Iuramentum calumnia in quacunque parte iudicij peti potest.*
- 15 *Procurator in animam propriam de calūnia iurare tenetur, & quando speciale habet mandatum, in animam domini, alias minime.*
- 16 *Iuramentum calumnia petitum, est de substantia iudicij, & propter illud non prastitum, iudicium redderetur nullum.*

Sed quales erunt dilationes, ac futura erit in causis terminorum observatio, ex stylo sacri Palatii satis traditur eo libello, qui præmanibus notariorū titulus inscribitur, causa sit benefic. vel alias summaria, seu profana, vel alias ordinaria. Verū quicquid sit, id omne ad frugiorē instructionē tuam repetā hic sub cōpendio. In causis igitur vel

da

de iure, vel ex Principis reſcripto ſummarius. Aegid. tra-
dit concl. 27. de iudi. & dilat. Tres tantum eſſe terminos
ſine dilationes, quaſi de ſubſtantia ipſius iudicii obſervan-
dos, nempe ad Ponendum, ad Articulandum, & Producen-
dum omnia. Verum^h hodie quatuor erunt, & noſtra aſſas
a tertio addidit quantum, & nempe ad Dicendū contra produ-
ctū. Quatuor igitur erunt termini de ſubſtantia ſine ter-
b mino ad ſententiam, & qui^h in cauſa non alias inter dila-
a tiones cōputatur, tanquam neceſſarius pro vocatione par-
tis ad ſententiam, cui de cau. poſſ. & proprie. l. de vno-
c quoque. ff. de re iudi. idque etiam ſi eſſet Principis ſen-
tentia, clemen. paſtoralis, de re iud. Abb. in cap. venerabi-
d lem, de el. c. ſuo. colum. 3. ¶ Hi quatuor termini ſi omitte-
rentur, ſententia eſſet nulla, ſecūſ verō ſi alii, quos tamen
cautius erit obſervariſſe, utpote ad libellandum, ad decla-
randum, & iurandum de calumnia; omiſſi tamē non vitia-
e bunt proceſſum, nec terminus ad libellandum, & quia in
ſummaris ſine libello proceditur, d. clem. ſæpe, de verb.
ſign. ſignificatio, nec aliud ad declarandum, quia non eſt de ſub-
ſtantia, ſed contingens tantum, ut infra dicemus. Non de-
nique ultimus ad iurandum de calumnia, quia ſimiliter cō-
f tingens eſt, ſetū^h pars non petat, poterit hoc iuramentum
3 omitti, ca. 1. de iura. calum. in 8 Sunt autem omnes termi-
ni prædicti in prima inſtantia longiores, & in ſuccedaneis
breuiiores, prout infra dicemus, & poteris fuſius apud libel-
lum terminorum Rotæ videre.

A N N O T A T I O N E S.

- 1 N Empe ad dicendum.) Et iure quidem optimo. Nam^h
4 quanti reſerit terminum præſigi ad dicendum contra pro-
ducta a Bar docetur ad Reprim in verb. de plano. ubi inquit,
quid tunc ea que in iudicio producuntur, in actis eſſe intelli-
gantur, quando ad dicendum contra producta adverſarius cita-
tus fuſt; & Baribalo inheret Roma. conſ. 5 19. Et hæc opinio præ-
ſtyle in Ræ Curia ſervatur. Vi Comes tradit in reg. de annali
poſ. qualiter 4. verſus quinimo, & declarant Aegid. deſiſ. 28.
Termin. Rota deſiſ. 10. & deſiſ. 93. index, in no. & laſe Felan.
in c. in nomine Domini, nu. 31. de teſt. & Panti de nulli ſent. ex
3 deſ. cit. nu. 33. Dixitq. ^h Deu. in d. c. in nomine Domini, nu. 34.

communem esse opinione, quid in admissione articulorum pars citari debeat quicquid e regione dixerit Abb. qui in productione tantum partem citari debere arbitratus est. Nico. Ant. Graues.

- b Quod in causa.) Necessario citationem ad sententiam fieri debere, aliis eam nullius esse momenti, prouiderunt Roa decis. 342. reuocata in no. Capic. decis. 1. num. 35. Felix. in ea confirmat. nu. 16. de offi. deleg. ubi Dec. nu. 13. Et Vans. loco proxime citato. nu. 26. Et si hoc semper perparatum non sit, ut ex Capicio, quo supra habetur. Regulariter eam utraque pars presente sententia proferenda est, vel altera in alterius tamen citata conuincatur. l. de utraque, ubi Doct. ff. de re iudi. adeo quid Bal. dixit in l. prima, col. 5. vers. predicta. Et vers. quatuor fuit. C. de his, que pen. nom. Sententiam prolatam utraq. parte absente nullam esse, etiam si in principio partes adfuerint, si iam antequam tota legatur, abissent, quomodo hoc tunc temperamento intelligendum erit, nisi iudex ex officio procederet: nam tunc utraque absente parte sententiam ferre potest si apud gloss. scriptum legimus in c. cupientes. §. quod si per 20. de elect. in 6. Et Ang. in l. si quis libet ff. de peti. hered. Et usque eo citatio ad sententiam necessaria est. quod si in absentis fauorem (non iuxta citati) ea proferatur, ipso iure non valeret. Ias. qui Et alias aduocat, in l. furiosus, nu. 3. ff. de re iud. ubi hanc opinionem communem esse affirmat, atq. etiam in l. nequitquam §. ubi decretum nu. 48. ff. de offi. procons. Quid ferre procedit sedum in diffinitiva, sed in interlocutoria sententia, dummodo preiudicialis sit, ut idem Ias. scriptum reliquit, dicens hanc inter interpretes receptiorem esse sententiam in d. §. ubi decretum. nam. 23. Quam tamen egregie limitat, nisi partes in ipsar sententia productione adessent, tunc etenim ipse inuitis alia absque citatione proferri sententia potest. Et hoc est communis firmiterium conclusio, Et si nonnulli ab ea deficiant, voluti Ias. est testis pro arcano loco nu. 26. quem amplectitur Capic. decis. 1. num. 37. pro cuius quidem communis opin. robore confert. Et aliter a communibus suffragijs excepta opinio per Felinum relata in c. 1. nu. 9. de rad. ubi presens in iudicio libellum recipere cogitur. Et si ad hunc effectum citatus fuerit minime, verum ad respondendum, nisi prius fuerit instructus, non compellitur. Quod quidem citatio ad sententiam peremptoriam, vel equipollens, vixuta, comminationem continere debet aliter nullam esse sententiam probat rex.

in l.

in l. ad peremptoriā. ff. de iudi. ubi Doff. & traditur per Specu. titu. de citat. §. v. jo. vers. quid si lata And. Iser. in sententia regn. Neap. incip. In civilibus. ubi etiam Afflict. & Dec. post Abb. in dict. cap. consuluit, nam 11. quod anē locum habere intelligas in causis ordinariis secus vero in summariis, in quibus peremptoriū solemnitas baudquaquam requiritur. Cle. sape ubi omnes i n. ver. peremptoria, de verborum significatio. Afflict. consl. Neap. Inconsuetilem, colum. penult. Mathias. singu. 131. & Dec. eo quod citauimus loco. At ipse crediderim, (si et in casum non esset parere) quod in ordinariis etiam peremptorium in citatione ad sententiam necessariū non requiritur, & illud est in causa, quod me mouet. Nam post litu. constitutionem termini omnes sunt peremptoriū, per Rat. dec. 24. si et in causa, in no. Fel. in ca. consuluit, de off. deleg. praesertim, quando a lege, vel statuto illi praefigantur, tunc enim licet nobil dicatur, anē peremptoriū sub intelligantur, ut Gomet. prodidit in regu. de annal. q. 71. n. 1. & Alfens. Ictus ad stipulatur super 34 regu. Innocent. vii. col. finali: argo si in citatione peremptorium omittatur, illud subintelligitur. Vnde non ab re vsus praualuit in Ro. Cur. peremptorium in citationibus non apponi, uti Vant. ait de null. sent. ex def. citat. nu. centesimo quarto. Commemini quoque Vestr. precedentis libri capite secundo, siue versus, ubi in beneficiaribus peremptoriū a lege, in profanis ex Rom. Cur. Sylo subintelligi dicit. Ex his liquet citationem ad sententiam esse necessariam, nisi vsu aliter receptum esset, veluti in sacro illo consilio. Neapolitano tunc urbe celeberrimo, ubi talis omittitur citatio, sed illa nōpe ratione, de qua apud Afflict. eiusdem consilij sententiarum doctissimum scriptorem, nobilissimūque compilatorem, decisione 283. numero sexto, & Maran. in praxi in sacra parte versicu. citatio numero decimo. In Romana tamen Curia nequaquam Patres illi iurisconsultissimi talem citationem missam facere arbitrati sunt, nisi in postremis audientiis cum seria generalis superstant, Rota decis. 739. Sciendum est, quod in vacatione, in annu. & Vant. 2. que supra loco. Quam quidem citationem facere oportet ad sententiam. & non ad audiendam iudicis voluntatem, ut Fel. & Deciu. admonent in dicto ca. consuluit, ille numero decimosexto, hic vero decimotertio. & Maran. ubi supra numero 70. aliter si fieres, non valere sententiam ab Rota docetur decisio,